СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз — SVOBODA — Published by the Ukrainian National Association

ЦІНА $1.00 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ONCE A WEEK PRICE $1.00

РІК CXI П'ЯТНИЦЯ, 15 ЖОВТНЯ 2004 РОКУ ЧИСЛО 42 VOL. CXI FRIDAY, OCTOBER 15, 2004 No. 42

В. Ющенко повернувся до України В. Янукович відвідав Москву

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – Кандидат у президенти України, провідник виборчого бльоку „Сила народу" В. Ющенко повернувся 10 жовтня до України з Відня, де він вдруге перебував у клініці „Рудольфінергавз" на подальшому медичному обстеженні і лікуванні. В. Ющенкові, за словами віденських лікарів, довелося ввести сильні знеболювачі, щоб приглушити симптоми досі нез'ясованого захворювання. В Австрії він перебував тиждень.

Повертаючись з Відня, В. Ющенко зупинився у Львові, де провів багатолюдне віче, а тоді попрямував до Києва. Адміністрація летовища „Бориспіль" не впускала журналістів до депутатської залі, але В. Ющенко вийшов до журналістів з коротким привітанням і сказав: „Я живий і здоровий приїхав в Україну. Ще проведу кілька днів інтенсивного лікування". В. Ющенко виглядає хворобливо, але в нього нормальна дикція, параліч лицевого нерва пройшов, проте обличчя червоне та набрякле. Він вільно рухався та усміхався, поводився як зазвичай.

На летовище приїхало багато депутатів з фракції „Наша Україна". Разом з В. Ющенком в Україну прибув 10 жовтня президент клініки „Рудольфінергавс" д-р Міхаель Ціимпфер. Коментуючи на летовищі заяву д-ра Лотара Віке, який в етері каналу „ICTV" виключив отруєння В. Ющенка, М. Ціимпфер наголосив, що заява д-ра Л. Віке не була погоджена з лікарями, які лікують В. Ющенка. Заяву було зроблено передчасно, коли ще не було остаточних результатів аналізів. „Л. Віке – рентгенолог, і з професійної точки зору не може ані підтвердити, ані спростувати діягнозу Ющенка", – наголосив лікар. Д-р М. Ціимпфер сказав, що супроводжує В. Ющенка, щоб передати його в руки українських лікарів.

Народний депутат, лікар Микола Поліщук заявив 9 жовтня, в прямому етері Першого національного телеканалу, що В. Ющенка отруїли ендотоксинами. Він розвіяв домисли про „суперечливі дані", які нібито надавала клініка „Рудольфінергавс", та про відмову лікарів співпрацювати з комісією Верховної Ради. „Коли ми – п'ятеро народних депутатів – були в клініці, нам дуже люб'язно надали всю документацію. Понад три години ми працювали з лікуючим лікарем і вивчали документи. Ніякого спротиву не було. В. Ющенко сам зустрівся з депутатами й дав згоду на те, щоб ми працювали з документацією", – заявив він.

Зустріч В. Ющенка біля літака на летовищі у Львові 10 жовтня.
Фото: УНІАН

Микола Поліщук дійшов висновку, що мало місце полісистемне й поліорганне ураження організму. „Виявлено токсичні отруйні зміни паренхіми печінки та паренхіми підшлункової залози. Переважно

(Закінчення на стор. 3)

Україна - перед доленосним вибором

Майкл МекФол
Джан Дідюк

Наприкінці жовтня має відбутися одна з найбільших подій цього десятиріччя в Европі – президентські вибори в Україні. Їхнім вислідом буде наступний провідник Української держави, і водночас визначиться внутрішня й зовнішньополітична орієнтація цієї країни на дальші роки. Якщо теперішня влада в Україні спроможеться на проведення чесних, прозорих виборів президента, то в цьому випадку Україна одержить можливість зміцнити демократію та цілковито інтегруватися в европейські інституції. Однак, якщо Президент Леонід Кучма і його олігархічне оточення не нададуть суспільству змоги вирішити, хто замінить його біля державного керма, і вдадуться до насильства чи підступів, то це може означати смертельну загрозу процесові демократизації українського суспільства і втрату шансів інтеграції в об'єднану Европу. Замість того, щоб стати наступною Польщею, котра є перспективною силою в центрі Европи, Україна стане ще одним пострадянським автократичним утворенням, йдучи за російським прикладом обмеження демократії, людських прав і свобод.

На сьогоднішній день складається враження, що Л. Кучма і його оточення, зокрема кандидат від влади на посаду президента Віктор Янукович, не розуміють ваги цих виборів. Раніше, на початку 2000-их років, Л. Кучма втратив, з повною на те підставою, всяке довір'я на Заході. Є досить переконливі докази, і вони донині залишаються неспростованими, що він відіграв певну ролю у справі вбивства журналіста Георгія Ґонгадзе. Також залишаються актуальними підозри щодо того, що Л. Кучма навмисно обдурював Сполучені Штати щодо своєї ролі в продажеві радарних систем „Кольчуга" Садамові Гусейнові через посередника з Йорданії.

Протягом перших років адміністрації Джорджа Буша для американських урядовців пріоритетами в американсько - українських взаєминах були справи Г. Ґонгадзе та „Кольчуг".

(Закінчення на стор. 3)

Ірак очікує допомоги від міжнародних жертводавців

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – У середу, 13 жовтня, на зібранні міжнародних жертводавців, іракський міністер плянування і розвитку Магді Гафед звернувся до присутніх зі закликом приспішити фінансування відбудови Іраку, котре призупинилося через насильство і нетерпимість. Він також закликав країни-жертводавці подарувати, чи радше списати, Багдадові борг в сумі 125 блн. дол. На зустрічі в Японії були присутніми офіційні представники 55 організацій та країн, включно з тими, котрі не погоджувалися на війну коаліції під керівництвом США в Іраку. Минулого року на такій зустрічі жертводавці обіцяли 14 блн. дол., одначе через брак безпеки деякі з них не спішаться виконувати свої обіцянки.

А тим часом в Іраку зникли матеріяли, які можна використати для ядерної зброї. Агенція ООН – МАҐАТЕ, яка наглядає за ядерною галуззю, заявила 12 жовтня, що стурбована зникненням в Іраку устаткування і матеріялів, які можуть бути використані у виробництві ядерної зброї. У звіті для Ради Безпеки ООН голова МАҐАТЕ Мохамед Ель-Барадей сказав, що все устаткування колишньої іракської ядерної програми, як виглядає, було демонтоване, а високоточне устаткування вивезене без відома іракської чи американської влади. Колишній керівник інспекторів ООН з іракських озброєнь Ганс Блікс назвав скандальним те, що США втратили контролю над ситуацією по завершенні війни в Іраку. Тимчасовий уряд Іраку запросив представників МАҐАТЕ поновити перевірки колишніх ядерних об'єктів країни.

А 11 жовтня бійці так званої Армії Мегді з числа прихильників радикального шиїтського духівника Моктади аль-Садра розпочали передання важких озброєнь іракській поліції у передмісті Багдаду Садр-Сити. Бойовики отримують виплати готівкою в обмін за гранатомети, артилерійські комплекси та іншу зброю. Цей крок є частиною угоди з метою припинити сутички

(Закінчення на стор. 4)

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

Сербського активіста не пустили в Україну

КИЇВ. – Служба Безпеки України підтвердила повідомлення про вислання сербського політичного активіста Олександра Марича, якого 12 жовтня не пустили в Україну на летовищі „Бориспіль". Як повідомили українські прикордонники, Олександер Марич 13 жовтня відлетів до Будапешту. Про причини вислання не повідомляється. Згідно з повідомленнями, Олександер Марич свого часу брав участь у молодіжних виступах проти колишнього югославського керівника Слободана Мілошевіча, бувши поміж провідниками руху „Отпор". Олександер Марич співпрацював з українськими студентськими організаціями. Сербський активіст є також радником організації „Фрідом Гавз Україна" (Freedom House Ukraine). За повідомленнями з Београду, Олександер Марич у минулому співпрацював також з організаціями студентів у Грузії.

Затримано генерала СБУ

КИЇВ. – 7 жовтня представники СБУ затримали генерала розвідки Валерія Кравченка (на фото) та колишнього консула України в Мюнхені Володимира Цівля під час перетину українсько-польського кордону на митному переході Корчова-Краковець. Пізніше В. Цівля було відпущено. Жодних звинувачень та причин затримання В. Кравченкові не пред'явлено. В лютому 2004 р. В. Кравченко заявив, що спецслужби проводили стеження за українськими політиками за кордоном. 11 жовтня суд продовжив термін затримання колишньому генералові СБУ Валерієві Кравченку до 10 діб, обвинувачення не пред'явлене, запобіжний захід не обирався. Наразі В. Кравченко знаходиться в ізоляторі тимчасового затримання в Києві. Щодо нього порушено кримінальну справу – передання або збір відомостей, які становлять тактичну інформацію.

Фото УНІАН

Арештували студентів – прихильників В. Ющенка

ХАРКІВ. – У Харкові арештували 20 студентів в жилетах „Так! Ющенко!", які хотіли потрапити на віче Віктора Януковича. Про це повідомив 13 жовтня представник Харківського штабу Ющенка Андрій Войцеховський. Студенти зустрілись та попрямували до стадіону „Локомитив", де В. Янукович зустрічався з харківською молоддю. Приблизно за два кілометри від стадіону студентів оточила міліція і арештувала без жодних звинувачень і пояснень. Все це відбувалося у присутності підполковника Цвіри, відповідального за масові акції в області, та підполковника Жеребцова, який відповідає за масові акції в місті, – розповів Войцеховський. Він намагався зняти цей випадок на відеокамеру, але двоє правоохоронців у цивільному викинули його камеру в басейн. Місцезнаходження студентів невідоме, активісти штабу В. Ющенка намагаються їх знайти.

Росія не скасує реєстрацію для громадян України

МОСКВА. – Росія не збирається скасовувати реєстрацію для громадян України на своїй території. Про це йдеться у повідомленні департаменту інформації Міністерства закордонних справ Росії, текст якого 12 жовтня цитує агенція „Українські новини". Російське МЗС зробило таке роз'яснення у відповідь на пропозицію України укласти угоду про скасування для українських громадян вимоги про реєстрацію на території Росії. „Чинна система реєстрації чужоземних громадян служить одним із дієвих інструментів боротьби з незаконною міграцією. Тому питання її скасування, тим більше щодо окремих країн, на даному етапі не розглядається", – наголошується у повідомленні. Наразі ж чужоземний громадянин зобов'язаний зареєструватися на території Росії протягом трьох робочих днів від моменту прибуття до неї. Заява про реєстрацію може бути подана особисто або через організацію, яка запрошує. МЗС Росії заперечує твердження, що реєстрація фактично означає візовий режим для чужоземних громадян. МЗС Росії вважає, що скарги чужоземців пов'язані насамперед з незручностями, зокрема з чергами при реєстрації. Міністерство внутрішніх справ Росії запевняє, що вживає заходів для спрощення реєстрації. Україна й Росія мають намір відмовитися від взаємного перетинання кордону громадянами за внутрішніми пашпортами з 1 січня наступного року.

Зареєструвано понад тисячу спостерігачів на виборах

КИЇВ. – Центральна виборча комісія 11 жовтня зареєструвала ще 242 офіційних спостерігачів на президентських виборах від чужоземних держав та міжнародних організацій. Зокрема спостерігачі зареєстровані від ОБСЕ, Міжнародного республіканського інституту, Національного демократичного інституту, Міжнародної організації „Фрідом Гавз", Світового Конгресу Українців, Українського Конгресового Комітету Америки, а також від Російської Федерації, Словаччини, Латвії та Киргизстану. Таким чином, сказав член ЦВК Руслан Князевич, на сьогодні в Україні вже зареєстровано 1108 офіційних спостерігачів на президентських виборах від чужоземних держав та міжнародних організацій.

„Нафтогаз" уклав угоду з лібійською компанією

КИЇВ. – Українська державна нафтова компанія „Нафтогаз" 11 жовтня заявила, що досягла домовлености з лібійською державною нафтовою компанією щодо розподілу видобутку нафти в чотирьох зонах розвідки родовищ загальною площею 200 тисяч квадратних кілометрів. Ця домовленість дає право „Нафтогазові" на видобуток нафти на 25 років, а ґазу – на 30. Як сказав президент „Нафтогазу" Юрій Бойко, українська компанія сподівається досягти видобутку півтора мільйона тонн нафти на рік у 2007 році. Про умови цієї угоди не повідомляється – відомо лише, що Ю. Бойко ними задоволений.

ЕС знову закликав Україну провести чесні вибори

СТРАСБУРҐ, Франція. – Рада міністрів закордонних справ Европейського союзу закликає забезпечити свободу ЗМІ і рівні можливості кандидатам. Европейський союз вчергове закликав Україну провести вільні, справедливі і прозорі президентські вибори наприкінці цього місяця. У заяві, яку 11 жовтня оприлюднили в Люксембурзі міністри закордонних справ країн ЕС, сказано, що спосіб проведення виборів стане доказом відданости України демократичним цінностям, якими керуються Рада Европи і ОБСЕ. Окремо наголошено на тому, що вибори матимуть велике значення для майбутнього взаємин між Европейським союзом та Україною. Польський міністер закордонних справ Влодзімєж Цімошевіч заявив на зустрічі в Люксембурзі, що Европейський Союз має вдаватися до енергійніших кроків задля діялогу з Україною. Він плянує обговорити політику ЕС щодо східних сусідів організації на переговорах у Варшаві з німецьким і французьким міністрами закордонних справ, що заплановані на грудень.

США занепокоєні ходом виборної кампанії в Україні

КИЇВ. – Сполучені Штати Америки „занепокоєні існуванням певних проблем під час виборної кампанії в Україні" заявив 9 жовтня Посол США в Україні Джон Едвард Гербст і висловив занепокоєння з приводу перебігу президентської передвиборної кампанії. Серед проблем виборчих перегонів в Україні, які викликають занепокоєння США, американський посол згадав тиск на засоби масової інформації, використання адміністративних засобів, щоб змушувати працівників ходити на віча або збирати підписи на підтримку одного кандидата. А також залучення Податкової адміністрації та інших контрольних органів до тиску на опозицію. „США прагнуть встановити якомога тісніші взаємини з Україною. І це буде можливо в тому випадку, якщо Україна розвиватиметься як демократична держава. Президентські вибори цього року — дуже важлива подія в демократичному розвитку України", – сказав посол. Також Дж.Гербст висловив сподівання, що „коли прийде день голосування, все відбудеться прозоро і відкрито. Адже це дуже важливо. І якщо відбудеться саме так, то взаємини між США і Україною поліпшаться, в іншому випадку станеться навпаки. І тоді, я думаю, на нас чекає не дуже простий період. Проте якщо вибори пройдуть недемократично, то це означатиме лише одне: народові України відмовили в його праві вибирати своїх провідників. А це буде справжньою трагедією для українців. Після 70 років радянської тоталітарної системи їх знову позбавлять переваг демократії".

Президент Л. Кучма знову у Москві

МОСКВА. – Президент України Леонід Кучма перебував з візитою у Москві, куди його та прем'єр-міністра Віктора Януковича запросив президент Росії Володимир Путін для святкування його дня народження 7 жовтня. В. Путін на зустрічі 9 жовтня в Ново-Огарьово з Л. Кучмою і В. Януковичем заявив, що Росії „небайдужий вибір, який народ України зробить на президентських виборах. Від того, як майбутнє керівництво України буде вибудовувати свою політику, буде залежати і майбутнє російсько-українських взаємин", – сказав президент Росії. Росія й Україна до грудня планують підготувати угоди для полегшення торгівлі і переміщення товарів і людей через російсько-український кордон. У Москві В. Янукович виступив на з'їзді його прихильників як кандидата на посаду президента України. Він зокрема заявив, що введення в Україні подвійного громадянства є питанням найближчого майбутнього. Аналітики в Києві відзначали неодноразові спроби провладних сил заручитись підтримкою Росії на користь В. Януковича. Його опоненти твердять, що в обмін на таку підтримку Україна робить стратегічні поступки Росії в багатьох галузях.

В Криму горять ліси

СИМФЕРОПОЛЬ. – На Південному узбережжі Криму вже другу добу триває третя поспіль серйозна лісова пожежа у Кримському гірсько-лісовому природному заповіднику, неподалік від селища Симеїз. Вогонь більше не поширюється, оскільки вдалося льокалізувати пожежу. В її ліквідації беруть участь підрозділи Державної пожежної охорони, вертоліт Мі-8 і працівники лісництва, загалом – понад 200 осіб. За даними з правоохоронних органів, не виключається навмисний підпал.

За повідомленнями інформаційних аґентств

В. Ющенко...

(Закінчення зі стор. 1)

постраждали органи шлунково-кишкового тракту, що явно свідчить про потрапляння токсину якраз через шлунково-кишковий тракт, – заявив лікар. – Такі зміни в організмі характерні для дії багатьох факторів. Однак першою в організмі активізувалась отрута".

Народний депутат пояснив, що ендотоксини – це продукти розпаду бактерій, які можуть у дозах 5-10 пікограмів викликати незворотні зміни в організмі. „Яку саме отруту було застосовано, можуть встановити тільки ті лабораторії, які займаються спеціяльним винайденням цих речовин", – вважає Микола Поліщук. Зайвим доказом факту отруєння, на його думку, може слугувати те, що інтенсивна терапія в спеціялізованій клініці під керівництвом відомих лікарів досі не привела до повного одужання пацієнта – потрібен ще деякий час для реабілітації В. Ющенка.

В. Ющенко розповів в інтерв'ю тижневику „Дзеркало тижня" 9 жовтня, що одним з перших кроків в разі його обрання на посаду президента буде внесення до парляменту законопроєкту про статус і гарантії опозиції, що дозволить новій владі налагодити з нею конструктивну співпрацю в інтересах суспільства і держави.

Інтернет-газета „Українська правда" пише, що В. Ющенко повернувся з потойбічного світу. Коли його провідала група „нашоукраїнців", плянувалося, що В. Ющенко проведе в палаті ще 5-8 днів. Однак уже через півтори доби В. Ющенко зібрався додому. Психологічно він уже не витримував у палаті, тим більше, що до виборів – 21 день. Він мусив показати, що живе і здатен боротися далі. Поки лікарі рятували життя В. Ющенка, у протилежному крилі клініки радіолог Лотар Віке давав „сенсаційне" інтерв'ю каналові „ICTV", за яким приїхав улюблений журналіст В. Пінчука Дмитро Кисельов.

Прес-секретар В. Ющенка Ірина Геращенко заявила для Радіо „Свобода": „Історія хвороби В.

7 жовтня президент Росії В. Путін святкував свій день народження. З цієї нагоди його відвідали з вітаннями Л. Кучма і В. Янукович. На фото: В. Путін (зліва) і прем'єр України Віктор Янукович прогулюються в парку резиденції В. Путіна „Ново-Огарьово" під Москвою. Фото: УНІАН

Д-р М. Ціммпфер відповідає на запитання журналістів на летовищі „Бориспіль". Фото: УНІАН

Ющенка була вилучена австрійським судом і прокуратурою, тому що тут підозрюється склад злочину. Лікарі підкреслили, що клініка не спеціялізується на бактеріологічній зброї, тому вона офіційно звернулася до інших установ, які є спеціялістами в цій темі, зокрема до американського інституту, до інститутів інших країн, аби вони допомогли визначити симптоматику, вивчити аналізи і встановити причину і перебіг захворювання, які на сьогодні абсолютно незрозумілі. Лікарі, безумовно, дуже обережно підкреслили, що вони не хочуть спекулювати на цій темі і сказати, що такої симптоматики болю недостатньо для того, аби стверджувати, що то був терористичний акт, як вони сказали, що то була бактеріологічна зброя або отруєння. Лікар М. Цимпфер підкреслив, що відсутність доказів не означає, що доказів немає. І на сьогодні вивчається причина того, що сталося з В. Ющенком".

Якщо є підозра в скоєнні злочину, то тоді австрійська прокуратура порушує кримінальну справу, щоб визначити причину того стану, в якому опинився В. Ющенко. В політичному аспекті це означатиме, що українські правоохоронні органи не матимуть жодної змоги маніпулювати цим процесом, який зараз вже буде відбуватися під наглядом австрійської прокуратури і австрійського суду, а з іншого боку, це означатиме, що австрійські правоохоронні органи, тобто прокуратура і суд, і поліція як орган прокуратури, будуть дивитися на ці аналізи, які були зроблені, на хемічний склад крови, чи якихось інших аспектів, які їм дозволять встановити наявність певних хемічних залишків чи якихось речовин, з наявности яких можна буде зробити певні висновки.

Тобто вони не зможуть встановити, хто це зробив, яким чином і як, але зможуть назвати причину захворювання В. Ющенка.

13 жовтня зустріччю з виборцями в Іллічівську В. Ющенко поновив свій виборчий тур регіонами України. Розпочинаючи виступ, В. Ющенко вибачився за „свій некосметичний вигляд", зазначивши, що це „маленька ціна за українську політику". За оцінками правоохоронців, на вічу в Іллічівську були присутні близько 4 тис. осіб. З Іллічівська В. Ющенко виїхав до Одеси на зустріч з виборцями.

Л. Хм.

З заслуженою нагородою!

Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу вітає головного редактора газети „Свободи" Ірену Яросевич і головного редактора „The Ukrainian Weekly" Рому Гадзевич з приємної нагоди нагородження їх Почесною грамотою Міністерства закордонних справ України – „За активну участь у розбудові Української державности та особистий внесок у розвиток українсько-американських відносин". Це відзначенняособисто вручив присутнім міністер закордонних справ Костянтин Грищенко 27 вересня в Українському Інституті Америки. Від імені всього нашого союзового членства поздоровляємо п. Ірену та п. Рому, від душі бажаємо їм і членам редакцій, котрі вони очолюють, нових творчих успіхів в ім'я розвитку нашої організації, всієї української громади США і в ім'я розквіту незалежної Української держави.

Стефан Качарай, президент УНСоюзу,
Христина Козак, головний секретар,
Рома Лісович, скарбник

Члени редакції нашого тижневика приєднуються до цих поздоровлень і побажань на адресу головних редакторів обох видань УНСоюзу. „Свобода" також вітає велику групу інших осіб, у той самий час нагороджених Почесною грамотою Міністерства закордонних справ України. Це: Флоренс Бокаріус, Орися Волошин-Дмитренко, Тамара Галло-Олексій, Богдан Гаргай, Василь Гречинський, Володимир Гойдиш, Тарас Гунчак, Ольга Гнатейко, Тамара Денисенко, Ігор Длябога, Ганя Кріль, Марта Кокольська, Ірина Куровицька, Богдан Кекиш, Аскольд Лозинський, Оксана Лиховид, Марк фон Гаген, Михайло Мочул, Волтер Назаревич, Віктор Петренко, Михайло Савків, Всеволод Саленко, Євген Стахів, Орест Федаш, Майкл Флаєр, Мирослав Шмігель, Надія Шмігель, Марія Шуст.

Україна...

(Закінчення зі стор. 1)

Війна в Іраку, однак, дала змогу Л. Кучмі змінити цю ситуацію. Приславши українське військо в Ірак, Л. Кучма став союзником Сполучених Штатів в гльобальній війні з тероризмом. Л. Кучма вважає, що 1650 вояків, яких він послав до Іраку, були навіть замалою ціною, яку він мав заплатити Дж. Бушеві, щоб той забув про Г. Ґонгадзе і „Кольчуги" і в той же час дозволив Л. Кучмі зробити все можливе, щоб В. Янукович став його спадкоємцем. Л. Кучма зрозумів, що Дж. Буш дасть йому ту ж свободу дії, яку США надали В. Путіну, коли російський президент відійшов від демократичних принципів.

Покищо розрахунок Л. Кучми здається точним. Головний конкурент В. Януковича, Віктор Ющенко, зазнав, цілком ймовірно, спроби отруєння, але адміністрація Дж. Буша на цю подію не відреагувала. Комісія з підрахунку голосів в Україні, незалежна організація нагляду за виборами, повідомила, що український уряд вводить до складу виборчих комісій прихильників В.Януковича, щоб полегшити можливість фальсифікації виборів. Білий Дім мовчить і щодо цього. Добре відомо, що засоби масової інформації в Україні повністю підпорядковані Л. Кучмі, що робить чесні та справедливі вибори майже неможливими. Урядовий тиск також посилився на незалежні мас-медія, включаючи програми Радіо „Свобода" із США.

Байдуже споглядання американських урядових чинників на цей антидемократичний розвиток подій в Україні спонукає до думки, що Президент Дж. Буш не хоче впливати на передвиборну українську ситуацію, іншими словами – не сприяє вирішальному проривові України до демократії. Ігноруючи очевидну реальність, що недемократичні вибори відкриють шлях автократичному правлінню в Україні на десятиріччя, західні провідники не виявляють ніякого занепокоєння Україною. В США мовчить не тільки Дж. Буш: його найближчий радник стосовно цієї частини світу, Кондоліза Райс, також ніяк не висловилась з цього питання. Мовчання К. Райс особливо турбує, оскільки саме вона була тим урядовцем в адміністрації Дж. Буша, котрий надіслав ясне і недвозначне послання Л. Кучмі в 2001 році про риск брехні та підриву демократії. Хоча урядовці середньої ланки адміністрації Дж. Буша зустрілись зі своїми українськими колегами і підкреслили важливість вільних та чесних виборів, це й усе. Не було зроблено чітких заяв про наслідки фальсифікованих виборів.

Дж. Буш міг би змінити цю небезпечну ситуацію за 15 хвилин. Білий Дім міг би оприлюднити тверду заяву з приводу загрози демократії в Україні під час президентських виборів 31 жовтня. На цій стадії така заява ледве чи змінила б поведінку Л. Кучми або В.Януковича, але вона змінила б розуміння інших людей, які зараз допомагають В. Януковичеві прийти до влади.

І найголовніше – чітке послання з Білого Дому могло б надихнути народ України, й він сміливіше вимагав би чесних виборів. В цей вирішальний момент европейської історії Дж. Буш повинен чітко визначитися, на чиєму він боці.

Про авторів:

Майкл МекФол – старший науковий співробітник Гелени та Пітера Бінгів в Інституті Гувера, доцент політичних наук в Стенфордському університеті в Каліфорнії. Він також є старшим співробітником у Фонді Міжнародного Миру ім Карнегі у Вашінгтоні.

Джон Дідюк, який живе в Бостоні, з 1997 по 1999 рік працював в Посольстві США в Україні, був міжнародним спостерігачем на президентських виборах в Україні 1999 року. В даний час вивчає юриспруденцію в Бостоні.

АМЕРИКА І СВІТ

Ірак не становив загрози

ВАШІНҐТОН. – Політичні аналітики вважають, що офіційний звіт групи спеціяльних інспекторів, який оприлюднено 5 жовтня, свідчить про відсутність в Іраку зброї масового винищення і тому ставить під сумнів підстави для початку війни в тій країні. Зокрема сенатор-демократ Джей Рокефелер сказав, що загинули тисячі людей, тоді як насправді Ірак ніколи не становив великої загрози. Однак, звіт, оприлюднений групою дослідження в Іраку, котру призначив сам Президент Дж. Буш насправді стверджує, що виявлено докази намірів Садама Гусейна поновити збройні програми у випадку, якщо будуть скасовані міжнародні санкції проти його країни. За словами речника Білого Дому, це є одним з доказів, що колишній іракський провідник таки становив загрозу для Америки. Колишній голова групи інспекторів ООН Ганс Блікс не вірить у наміри Садама Гусейна відновити збройні програми, а колишній голова групи дослідження в Іраку Дейвід Кей каже, що новий звіт підтвердив його переконання, що Вашінгтон і Лондон припустилися помилки.

Відбулися другі теледебати Дж. Буша і Дж. Кері

СТ. ЛЮЇС, Мо. – В університеті імені Джорджа Вашінгтона в місті Ст. Луїсі, штат Мізурі, відбулися другі теледебати між Президентом Джорджем Бушем та кандидатом на президентське крісло від Демократичної партії Джоном Кері. Цим разом з запитаннями зверталися до них крім ведучого Чарлса Ґібсона, диктора телевізійної мережі Ей-Би-Сі (ABC), а й присутні в залі слухачі. Дебати тривали 90 хвилин, і відрізнялися від попередніх у Маямі хіба тим, що Президент Джордж Буш поводився більш впевнено та відповідав рішучіше на запитання, які зновустосувалися війни в Іраку, її потреби та післявоєнних акцій, а також на різні внутрішні справи : працю, медичне забезпечення, допомогу потребуючим, дефіцит і інше. Дж.Кері закидав Президентові, що астрономічні суми, викинуті на непотрібну війну з Іраком, призвели до дефіциту бюджету, заморожування соціяльних програм і стаґнації в економіці. Обидва кандидати вважають, що перемогли в других теледебатах, оскільки опитування громадської думки так і не виявили, хто ж став „чистим" переможцем. Ці теледебати були присвячені внутрішній політиці країни. Суперники виявили протилежні погляди на проблеми податків, охорони здоров'я та безробіття. Дж. Буш знову звинуватив Дж. Кері в непостійності, заявивши, що той „не пройшов іспиту на довіру". Дж. Кері, в свою чергу, сказав, що Дж. Буш нездатен тверезо оцінити дійсність та визнати помилки. Треті, останні, теледебати відбулися в середу,13 жовтня, в Темпі, штат Арізона.

Помер актор Крістофер Рів

НЮ-ЙОРК. – У неділю, 10 жовтня, в лікарні „Норзерн Весчестер" у Мавнт Кіско, Н. Й., помер американський актор Крістофер Рів – відомий завдяки фільмам із серії „Супермен". Його агент Веслі Комбс повідомив, що К. Рів зазнав серцевого нападу і впав у кому. 52-річний Крістофер Рів, був майже повністю паралізований після нещасного випадку під час їзди верхи 9 років тому. В результаті своєї інвалідности він став пристрасним прибічником підтримки наукових досліджень лікування травм спини. Він також повернувся до акторства, знявшись у сучасній версії сенсаційного фільму А. Гічкока „Вікно надвір" – про чоловіка в інвалідному візку, який переконаний, що його сусіду вбили. Крістофер Рів був фактично невідомим актором до того, як знявся у фільмі „Супермен" 1978 року.

Г. Карзай називає вибори „тріюмфом"

КАБУЛ, Афганістан. – В Афганістані завершилися перші в історії країни прямі президентські вибори, що відбулись у суботу, 9 жовтня. Всі 15 суперників сучасного провідника країни Гаміда Карзая заявили, що не визнають результатів голосування. Кандидати нарікають не лише на порушення процедури на користь Г. Карзая, але і один на одного. Головна виборча комісія пообіцяла, що всі скарги будуть розглянуті. Г. Карзай відкинув критику президентських виборів, сказавши, що незалежно від того, хто переможе, це потрібно вважати величезним успіхом. Він засудив бойкот, оголошений групою інших кандидатів у президенти, сказавщи, що вони виступають проти волі народу. Більшість з 15 кандидатів, які раніше вимагали визнання виборів недійсними через порушення, відмовились від ідеї бойкоту, погодившись передати свої скарги виборчій комісії. Голосування відбувалося досить активно. Були зареєстровані понад 10 мільйонів виборців, 40 відсотків – жінки. Виборчі органи робили усе можливе, щоб запобігти шахрайству. Остаточні результати будуть відомі не раніше, як за два тижні.

Чилійці скасовують реформи А. Піночета

САНТЬЯҐО, Чіле. – Головні політичні партії в Чіле 6 жовтня погодилися скасувати ключові конституційні зміни, запроваджені колишнім військовим правителем Августо Піночетом. Згідно з угодою, чилійський президент поверне повноваження відсилати у відставку командувачів збройними силами. Колишні керівники держави більше не матимуть автоматичного права на місце в Сенаті. Конституційні поправки вважали умовами передання влади від генерала А. Піночета до демократично обраного в 1990 році президента. Очікують, що незабаром зміни ухвалить Конгрес. Але партії досі не дійшли згоди щодо реформування виборчої системи, яка, на думку аналітиків, надає переваги правим політичним силам.

Нові лавреати Нобелівської нагороди

НЮ-ЙОРК. – 4 жовтня сталі відомі імена лавреатів Нобелівської нагороди за 2004 рік в галузі фізіології і медицини. Ними стали американські вчені Ричард Ексел з Колюмбійського університету і Лінда Бак з Центру дослідження раку в Сієтлі, які розкрили фізіологічні механізми праці нюхового апарату. Ексел і Бак займалися дослідженням генів нюхових рецепторів – білків, що безпосередньо реагують на ці молекули. Праця вчених дала відповіді на два запитання: які саме рецептори відповідають за сприйняття „пахучих" молекул, і як отримані ними дані сприймає мозок. Дослідники з'ясували, що існує приблизно 1000 різних рецепторів, кожен з яких реагує на кілька молекул, що мають запах. Потім сигнали з рецепторів по нервових волокнах передаються в мозок, формуючи так звану „карту запахів". У вівторок, 5 жовтня, у Стокгольмі були названі імена лавреатів Нобелівської нагороди в галузі фізики за 2004 рік. Ними стали американці Дейвид Грос, Дейвд Поліцер і Френк Вілчек, які спеціялізуються на дослідженні кварків. Нагороду їм присуджено „за відкриття асимптотичної свободи в теорії сильних взаємодій". Лавреатами Нобелівської нагороди з хемії за 2004 рік стали ізраїльтяни Аарон Кічановер та Аврам Хершко з Технологічного інституту в Хайфі, а також американський учений Ірвін Ровз з Каліфорнійського університету. Нобелівську нагороду в галузі літератури присуджено австрійській письменниці Ельфріді Елінек – за „музичний потік звуків у романах і п'єсах, які з небуденною мовною старанністю розкривають абсурдність кліше суспільства, а також їх силу, що поневолює". Нагороди Нобеля традиційно вручає в Стокгольмі король Швеції. Нобелівську нагороду миру отримала кенійська активістка природоохоронного руху Вангарі Матаї. Цю нагороду вручає голова Норвезького нобелівського комітету в Осло в присутності короля Норвегії і членів королівської родини. Кожен нобелівський лавреат одержить 10 мільйонів шведських крон (близько 1 мільйона долярів). Крім грошей, нагорода включає золоту медалю і диплом.

За матеріялами ЗМІ

Як штурмували школу в Беслані

Журналіст, незалежний військовий оглядач Павло Фельгенгауер подав в газеті „Новое русское слово" (9-10 жовтня) подробиці штурму школи 3 вересня в осетинському місті Беслані. Подаємо його статтю в перекладі з російської мови , з деякими скороченнями.

МОСКВА, Росія. – Президент Росії В. Путін мав рацію, коли рішуче виступив проти публічного розстеження трагедії у Беслані. У Кремлі мали надію, що парляментська комісія працюватиме в закритому режимі і років через два опублікує неповну, за умов секретності, доповідь, яку суспільство не помітить, бо забуде про Беслан через нові лиха і трагедії. Але одне не продумали московські начальники: путінська „вертикаль влади" – це палиця, яку застромили в болото. Сьогодні в Росії не можна щось утримати в секреті. Офіційна версія подій 1-3 вересня розвалилася на очах.

Коли влада збагнула, що майже усі закладники в Беслані загинули, то почала запевняти, що жодного штурму школи взагалі не плянувалося, і загони спеціяльного призначення (спецназ) просто так стирчали три доби біля школи. Але стає усе більше доказів того, що в Беслані готувалася не спецакція зі звільнення закладників, а спецакція зі знищення бойовиків за будь-яку ціну.

Офіційна версія доводить, що 3 вересня о 2-ій годині дня в школі почулося кілька вибухів, діти побігли зі школи, а „ополченці" і міліція відкрили безладний вогонь, після чого о 3-ій годині спецназ пішов на штурм. О 3-ій годині оперативний штаб влади вже розголосив про завершення акції спецназу і звільнення закладників, хоча насправді бій тривав ще 12 годин.

О 2 год. 17 хв. над школою з'явився бойовий ударний вертоліт Мі-24. Важка броньована машина не могла з'явитися так швидко, якщо її і залогу не підготовали заздалегідь. Вертоліт не просто літав, а завдавав ударів по місту.

У Беслан були введені танки 58-ої армії, які вели вогонь прямим наведенням. Ніхто з влади й не мав наміру йти на переговори, щоб врятувати дітей-закладників.

За свідченнями очевидців (російське телебачення це підтвердило) в школі спецназ застосував реактивні вогнемети „Шмель" („Джміль") з термобаричною бойовою частиною. Цей вогнемет має одноразове застосування і вистрелює капсулю з легкозаймистою рідиною, яка розпиляється в приміщенні і детонує, вражаючи людей. Женевська конвенція 1980 року заборонила застосовувати цю зброю за будь-яких обставин, проти будь-якого об'єкту поблизу від зосередження цивільного населення.

Застосування в Беслані реактивних вогнеметів, танків і ударної авіяції не залишало для захоплених дітей жодної можливости порятунку.

Ірак очікує...

(Закінчення зі стор. 1)

між повстанцями і американськими вояками, що тривають кілька тижнів. Шиїтські бійці мають упродовж п'яти днів скласти зброю в обмін на обіцянку війська США припинити повітряні та артилерійські обстріли Садр-сити. Влада у Багдаді також обіцяє, що у майбутньому район вартуватимуть іракські підрозділи, а не американські вояки.

Ще раніше вбито схопленого в Іраку заручника Кенета Біглі, котрого брат Філ сказав 9 жовтня, що родина має незаперечні докази його загибелі. Кенет Біглі був заручником близько трьох тижнів. Супутникова ТБ-станція „Аль-Арабія", яка цитує іракські джерела, повідомила, що К. Біглі було вбито 7 жовтня у місті Латіфія на південь від іракської столиці Багдаду. Воєнізоване угруповання під проводом народженого в Йорданії Абу Мусаба аль-Заркаві оголосило три тижні тому, що викрало Кенета Біглі разом з двома американськими заручниками, яких потім було знеголовлено.

Х. В.-Ф.

ВИБОРИ – 2004 В УКРАЇНІ

Передвиборна хроніка

В Росії підтримують В. Януковича

МОСКВА. – 8 жовтня в Москві оприлюднена заява Федеральної національно-культурної автономії „Українці Росії", в якій говориться, що в столиці відбувся з'їзд нібито представників „українських громадських організацій" в Російській Федерації, який перетворився у передвиборні збори громадян Росії на підтримку одного з кандидатів у Президенти України – В. Януковича. У заяві стверджується, що офіційно зареєстровані федеральні організації українців Росії не мали ніякого відношення до проведення зібрання 8 жовтня. Безумовно, кожен російський громадянин українського походження має право на свої політичні симпатії та антипатії, але українські організації Російської Федерації не вважають доцільним втручатися у процес виборів в Україні, розуміючи, що обрання органів влади є суто внутрішньою справою Української держави і вибором українського народу.

„Виборцю! Перевір себе у списках!"

ЛЬВІВ. – Обласний передвиборний штаб О. Мороза почав акцію „Виборцю! Перевір себе у списках!". Необхідність її викликана тим, що існує багато ознак можливости зриву чи фальсифікації результатів виборів. Перш за все очікується поява неперевірених списків виборців з включенням багатьох „мертвих душ", особливо за рахунок тих, хто тепер перебуває за межами України. Акція триватиме два тижні.

Міліція голосуватиме за В. Януковича

КИЇВ. – Міністер внутрішніх справ України Микола Білокінь 4 жовтня розіслав у регіони циркуляр, яким усіх міліціонерів зобов'язано агітувати за В. Януковича. Він має назву „Перелік основних питань кураторам міських і районних відділів при проведенні роз'яснювальних співбесід щодо єдиного кандидата на пост Президента України В. Януковича". Всім кураторам ставиться завдання забезпечити розширення кола прихильників кандидата від влади не менш як на 35 осіб, проведення контрпропагандистських заходів проти кандидатів О. Мороза, В. Ющенка та ін.

Де взяти участь у виборах Президента України?

Закордонні виборчі дільниці в США

Номер дільниці		Адреса
92	Посольство України м. Вашінгтон	Embassy of Ukraine 3350 M Street NW Washington DC 20007
93	Ген.консульство України в Сан-Франциско	Consulate General of Ukraine in San Francisco 530 Bush St., Suit 402 San Francisco, CA 94108
94	Ген. консульство України в Нью-Йорку	Consulate General of Ukraine in New York 240 East 49 St., (Between 2nd and 3rd Аве.) New York, NY 10017
95	Ген. консульство України в Чикаго	Consulate General of Ukraine in Chicago 10 East Huton Chicago, Il 60611

Дільнича виборча комісія виборчої дільниці ч. 94 при Генеральному консульстві України в Нью-Йорку працює щоденно в понеділок, вівторок, середу, четвер, п'ятницю, суботу та неділю, з 9-ої ранку до 6-ої вечора. За консультаціями можна звертатися особисто, в години праці виборчої дільниці, або телефонами (212) 371-6965, (917) 353-0057.

В областях України вирують пристрасті передвиборчої боротьби

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – У добірках вісток інформаційних агентств усе частіше з'являються повідомлення про переслідування громадян, які проводять агітацію за кандидата В. Ющенка. У селі Тальянках Уманського району на Черкащині, повідомляє прес-секретар Черкаського регіонального виборчого штабу В. Ющенка Степан Вінярський, потруїли домашню живність провідникові громадської організації „За Україну, за Ющенка" Іванові Пересунькові. Від підсипаної отрути загинули кінь, двоє свиней та 57 курей. Зловмисники залишили записку: „Так буде з кожним".

В Ужгороді юнак-активіст представництва бльоку „Наша Україна" вирішив 6 жовтня розгорнути на вічу плякат на підтримку В. Ющенка, але це побачили охоронці прем'єра, які побили хлопця з плякатом... Того ж дня на віче з Рахова приїхав автобус з лікарями, яких під загрозою звільнення з праці примусили взяти участь у вічу в Ужгороді на підтримку кандидата В. Януковича.

„Такого приниження гідности ми не зазнавали за все наше професійне життя", – заявили вчителі Рахівського району. Рахівська районна адміністрація відзначила вчителів, які мають стаж роботи понад 20 років, гвоздикою та конвертом, в якому були портрет кандидата на посаду президента В. Януковича та 10 гривень. Це було грубим порушенням закону про вибори, де чітко сказано, що органам виконавчої влади заборонено проведення агітації шляхом надання виборцям грошей.

В Кременчуку заступник начальника міліції В. Хан затримав молодого чоловіка, який роздавав людям проєкт резолюції віча „Ганьба яйцю!", що мало відбутись після зустрічі з довіреними особами В. Ющенка. Народний депутат В. Асадчев переконував високопоставленого міліціонера, що криміналу в цьому немає, а натовп тим часом відтіснив затриманого від міліції. Саме в цьому місті, у виправно-трудовій колонії, свого часу відбував покарання нинішній єдиний кандидат в президенти влади. У резолюції віча пропонується заборонити продажу яєць до 31 жовтня громадянам, які не збираються голосувати за В. Януковича, встановити пропам'ятну дошку на виправно-трудовій колонії, де виховувався нинішній прем'єр-міністер, присвоїти В. Януковичу звання почесного вихованця колонії та дозволити йому безкоштовний проїзд у міському транспорті.

На центральній площі Чернігова 2 жовтня вранці, коли опозиція ще спала після нічного розмальовування міста гаслами „Ленін – за Януковича!", на центральній площі обласного центру кандидата від влади зустрічав весь адміністративний апарат області. Щоб на побачення не пройшли зайві люди, на шляху до площі чергували „особи у цивільному".

В Івано-Франківську досліджено події 24 вересня і встановлено, що того дня автобус з командою В. Януковича під'їхав до головного входу в університет, де на нього уже чекали прихильники. Група молодих осіб з прапорами В. Ющенка була відгороджена міліцейським кордоном на відстані 50 метрів від місця зупинки автобуса. Раптом полетіло яйце, охоронці підхопили падаючого В. Януковича і відвезли до реанімації. Голова обласної організації Партії регіонів негайно оприлюднив заяву, що напад вчинила „група екстремістськи налаштованих молодих націоналістів". Коментуючи цей випадок, голова обласної організації Комітету виборців України Мирон Дмитрик згадав, як на зустрічі з кандидатом Л. Кучмою в 1994 році в нього кинули помідор, але на вибір це не вплинуло. Може, цього разу яйце таки вплине на долю України?

В Рівному, на шляху до Івано-Франківська, прем'єр-міністер у перерві між зустрічами на Рівенщині зупинився на обід у готельному комплексі „Марлен". Вулиці міста були завчасу перекриті з такої нагоди святково вбраними міціонерами. Директора готелю Володимира Тимчишина попередили: на той час у готелі не повинно бути сторонніх відвідувачів. Працівники міліції кілька разів проводили тренування з перекриття автомобільного руху на перехресті поблизу „Марлену". У цей же час дві киянки з оточення прем'єра на кухні готелю пильно спостерігали за приготуванням їжі. Кожну страву примушували куштувати кухарів, які її готували. І лише після такої процедури їжа потрапляла на столи. В. Янукович замовив запечену рибу, смажене м'ясо, гриби і сало. Єдине, що вразило усіх, – в замовлення не включили жодного алькогольного напою. Директор готелю вирішив отримати автограф високого гостя у книзі відвідувачів. Коли він хотів дати книгу прем'єру, охорона миттєво зареагувала і директор опинився під прицілом кількох пістолетів. Після обіду і відпочинку В. Янукович вирушив до бази відпочинку „Сосновий бір". Виглядає, що на рівненській природі прем'єрові сподобалося, бо всупереч попередньому пляну поїздки він відклав свій виїзд до Івано-Франківська на ранок. А в столиці Прикарпаття на високого гостя чекало „кляте" яйце.

За матеріялами ЗМІ

Книжка на підтримку Віктора Ющенка

З Дніпропетровська до „Свободи" надійшла книжка Ф. Сухоноса „Україні – українського президента", в якій вміщено розповідь автора про село Хоружівку на Сумщині, де народився В. Ющенко, і про зустріч з його матір'ю Варварою.

Подано також ряд промов кандидата у президенти, його передвиборну програму, статті Діяни Дуцик, Вікторії Гасси, Івана Вакова, Роксолани Клин, Миколи Невидайла, Василя Трубая, Дарії Куликової, Тараса Лесіва, Катерини Кириченко, Тараса Огородника на підтримку кандидатури В. Ющенка. Є й політичні карикатури Олега Жмура.

Про умови придбання книжки (її наклад 12 тис. примірників) можна довідатися в редакції журналу „Бористен": вул. Телевізійна, 3, Дніпропетровськ, 49010 Ukraine. Електронна адреса: borysten@a-teleport.com

Л. Хм.

Політична спадщина Л. Кучми

Десятилітня доба президентства Л. Кучми добігає кінця. Що залишає за собою Л. Кучма? На це запитання Радіо „Свобода" Степан Гавриш, керівник парляментської більшости, відповів, що Л. Кучмі вдалося збудувати тип національного розвитку, який дає сьогодні великий економічний статок для розвитку країни. Провідник комуністів Петро Симоненко сказав, що не було жодного позитивного моменту, який дав би можливість виходу України на европейську і світову спільноту з новими досягненнями. Провідник соціялістів Олександер Мороз вважає найгіршим моментом президентства Л. Кучми те, що він почав служити кланам. Загальний підсумок, на його думку, негативний. Микола Томенко з бльоку „Наша Україна" завважив, що Л. Кучма прийшов на цю посаду людиною, яка достеменно не розуміла, що таке державна політика, що таке держава Україна і що треба робити в цій державі. Він не спромігся діяти в інтересах нової демократичної незалежної держави европейського гатунку.

Різні погляди про одну й ту саму людину. Сергій Таран, директор Інституту масової інформації, закликає придивитися, на вершині якої політичної влади залишався Л. Кучма довгий час. Це була доба розпаду комуністичної системи, час змагання двох великих ідеологій – комуністичної і націоналістичної, ліберальної в українських умовах. Це була доба авторитарного суспільства, коли ідеологія фактично не має жодного значення, коли основні досягнення між різними політичними силами відбуваються на неформальному, особистому рівні.

Якою залишає Л. Кучма Україну на пострадянському просторі? За його президентства (і до цього) були утворені СНД, ГУУАМ, ЄЕП. СНД засновувалася, як спроба цивілізованого механізму „розлучення" колишніх радянських республік. Але Москва намагається трансформувати СНД (і не без успіху) в якусь наддержавну структуру. ГУУАМ (після виходу Узбекистану – ГУАМ) був створений всупереч СНД, щоб вести власну гру на цій геополітичній схемі, але він фактично не склався. Тепер Росія затягає Україну в ЄЕП...

В ділянці журналістики свободи слова було більше за часів Л. Кравчука, перед Л. Кучмою. За часів Л. Кучми утворилися впливові органи контролю, які служать режимові і відчутно впливають на журналістику і свободу слова. Доба Л. Кучми принесла розчарування в демократичних цінностях, оскільки люди зараз хочуть набагато більше свобод при тих економічних умовах, при відкритости України до Заходу, але цих свобод влада покищо їм не дає. Коли розпався СССР, за часів президентства Л. Кравчука був ухвалений закон про декомунізацію, про усунення комуністичної символіки. Але в Києві, в центрі міста, залишається пам'ятник Ленінові, і чим далі на схід, тим більше таких пам'ятників. Досягненням доби Л. Кучми стало те, що зараз люди не очікують від держави втручання в їхнє особисте життя, як було раніше, коли дружина могла піти в місцевий комітет партії і поскаржитися на свого чоловіка. Тепер особисте життя і вибір особистої моралі – це справа кожного, хоча загальносуспільні умови, за яких можна робити вірні моральні рішення, погіршились.

Щодо европейської інтеграції, то вся зовнішня політика Л. Кучми була побудована на відсутності справжнього прагнення будь-куди інтегруватися: ні на Захід, ні до колишніх союзників. Але за 10 років Україні не вдалося вийти з-під „російського крила", однак її щастя, що Росія не може дати раду зі своїми проблемами, з Чечнею. Україна не є під вирішальним керівництвом Росії, але це є не заслугою України, це є наслідком слабкости Росії.

Усе нинішнє економічне зростання в Україні – це економіка часів 1960-их років. Вдалося зупинити тотальне падіння економіки, але досягненням це теж не назвеш.

31 жовтня є можливість вибрати нового президента України. Буде добре, коли він не стільки гудитиме свого попередника, скільки вчитиметься на його помилках, щоб таки вивести Україну на належне їй місце у світі.

СВОБОДА
Пам'ятаймо про Україну!
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-0904) is published weekly on Fridays
by the Ukrainian National Association, Inc.
at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax (973) 644-9510, UNA Fax (973) 292-0900
E-mail: svoboda@att.net Web-site: www.svoboda-news.com

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280,
2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік $55.00, на півроку - $35.00. Для членів УНСоюзу
$45.00 річно, на півроку – $30.00. За кожну зміну адреси - $1.00.
Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Головний редактор — Ірена Яросевич
Редактори: Ольга Кузьмович, Христина Ференцевич,
Левко Хмельковський, Петро Часто.

Адміністрація „Свободи"
Адміністратор Володимир Гончарик (973) 292-9800 (дод. 3041)
Керівник відділу оголошень
Марійка Осціславська (973) 292-9800 (дод. 3040)
Передплата – Марійка Пендзола (973) 292-9800 (дод. 3042)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про мистця, що служив двом музам

Ось саме недавно відзначали ми величнo і святково 100-річчя з дня народження Михайла Мороза – низка ювілейних заходів яскраво повернула нам не лише його творчість, яка завжди буде предметом подиву, але також незабутні спомини з його життя та зустрічей із ним.

Коли на святковому зібранні в Науковому Товаристві ім. Т. Шевченка у Ню-Йорку ми могли послухати спів М. Мороза у записі, незвичайно живими постали перед очами присипані порохом забуття картини більш як півсторічної давности. Бо ж цей спів Михайла Мороза – це було перше, що ми пізнали ще перед його малярською творчістю і ми, молоді, зокрема дівчата, були цим співом зачаровані. Ми, дівчата, – це значить юначки пластового табору над Черемошем, біля Брустур, де ми літом вже вдруге таборували під опікою наших найкращих виховниць Ганки Коренець і Цьопи Паліїв.

Табір проходив, як звичайно пластовий табір, з успіхом і без надзвичайних подій, і ми раділи сонцю, насолоджувалися природою та життям під шатрами, таким інакшим від того у Львові, Перемишлі чи іншому галицькому місті. Але саме у цьому таборі ми мали зовсім не запрограмовану радість і насолоду слухати спів, що дзвенів так ясно та гарно з дороги, яка проходила по другій стороні Черемоша – з Брустур до Космача.

Спершу ми, таборовички, не знали, хто це співає на цьому шляху, на другому березі річки, але спів доходив до табору так ясно і гарно, що мусів звернути загальну увагу. У висліді, як тільки ми його зачули – бігли усі чим скоріш аж на стрімкий берег Черемоша і захоплено слухали. Ми бачили лише силует співака, як їхав верхи по-„гуцульськи" і не зважаючи на довкілля, співав, співав: „Ой, місяцю, місяченку", „Ой, нагнувся дуб високий", „Родимий краю" і багато, багато інших відомих народних пісень.

Розуміється, скоро пластунки дізналися, що цей співак, який кожного дня робив нам, таборовичкам, „серенаду" – це відомий мистець-маляр Михайло Мороз, що у літні місяці живе десь недалеко, і коли не стоїть з пензлем в руках – їде верхи до Космача відвідати знайомих чи поладнати щоденні справи.

Чи знав він, що його спів викликає такий захват серед дівчат і що кидають вони усю роботу та біжать над річку, щоб послухати „серенади"?

Але для нас це було незабутнє пережиття, й ось тепер, після десятків, десятків років, мені на одну мить здалося, що стою над Черемошем і гукаю у бік шатер: „Дівчата, біжіть туди – Мороз співає"...

Як добре, що сьогоднішня техніка записала його голос на стрічці, й ось у 2004 році на американському континенті, в Ню-Йорку, Михайло Мороз, цей світової слави мистець-маляр – співає...

О-КА

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Україна повинна бути в Раді Безпеки ООН

Слухаючи промову міністра закордонних справ Німеччини Йошки Фішера на сесії Генеральної асамблеї ООН, я здивувався, чому Німеччина хоче стати постійним представником у Раді Безпеки ООН, мотивуючи це тим, що німецьке військо є у Косові і Афганістані.

На таких підставах Україна теж повинна стати постійним представником у Раді Безпеки і мати голос, як США, Китай і Франція. Українські війська служать у Боснії, Косові, Ливані і в африканських державах. Також Україна потерпіла після Першої і Другої світових війн і повинна мати голос, як урядувати світом, щоб більше воєн не було на землі.

Наші українські представники лише дивляться, чи з Москви дозволять українцям сидіти при тому самому столі. Але українці виграли Другу світову війну, бо у Берліні були лише українські вояки у 1945 році. А. Гречко та І. Конєв – це українці.

Ми повинні послати Г. Удовенка до ООН у Нью-Йорку, де він міг би піднести авторитет України у світі, або іншого мудрого представника, який думає про Україну, а не про СССР.

Юрій Кравчук,
Філядельфія

Від редакції: ***Варто зауважити, що Іван Конєв і Андрій Гречко походили з Росії. І Конєв народився в селі Лодейно Вятської губернії, у 1918 році вступив до Комуністичної партії, був військовим комісаром повіту, комісаром бронепоїзду, в роки Другої світової війни командував Степовим і Другим Українським фронтами. У 1956 році командував придушенням повстання в Угорщині. А. Гречко народився на Дону, в роки Громадянської війни був у Першій кінній армії, яка вела бої проти України. В роки Другої світової війни командував армією у складі Першого українського фронту. Його називали КВД – „куди вітер дме", а М. Хрущов критикував І. Конєва і А. Гречка за спроби відродити культ особи Сталіна.***

В ім'я нащадків убієнних

Учасники презентації книжки „Злочин", що її організувало правління Закарпатського об'єднання товариства „Просвіта" ім. Т. Шевченка, низько схилили голови перед Петром Кардашем, усіма співавторами та творцями цього дивовижного набутку, зокрема перед земляками з Велико-Березнянщини у Австралії – Іваном Кирликом і Андрієм Глуханичем. Поява такого солідного зібрання документів та спогадів очевидців, фотографій у книзі великого формату про геноцид українського народу, що у найжорстокіших формах вершився царатом до жовтневого перевороту, а після нього понад 70 років з боку тоталітарного режиму – це подвиг не тільки в ім'я нащадків убієнних, але й усієї світової громадськости.

Закарпатських українців лише частково торкнувся цей страшний час. Як це не дивно, але українці, які тоді жили у складі Чехословацької республіки, а упродовж 1938-1939 років – у Карпатській Україні, а далі у рамках гортистської Угорщини, майже нічого не знали про Голодомор в Україні 1932-1933 років.

Книга „Злочин" – дуже цінне джерело до історії України.

Юрій Керекеш,
Ужгород

За підпис – гривню

Ми будемо голосувати за В. Ющенка, але до села приходили агенти, збирали підписи за В. Януковича – за кожний підпис влада платила агентам одну гривню. На В. Ющенка поширюють усякі наклепи, уся влада проти В. Ющенка. Дай Бог розуму нашому народові, щоб проголосували за В. Ющенка. Це є розумна та релігійна людина. Я був на його виступі.

Станіслав Біскуп,
с. Гуштин Тернопільської обл.

І все йому ввижався рідний край

Двадцять років тому, 1 жовтня 1984 року, відійшов у вічність св. п. Степан Максим'як, колишній учитель і директор школи в селі Пеняки на Бродівщині, член ОУН і учасник підпільної національно визвольної боротьби, вихователь юнацтва ОУН, член управи читальні „Просвіти", „Масло-Союзу", мій учитель. Після війни в таборі в Ашафенбургу у Німеччині вчив українських дітей. Відтак виїхав до США, працював у „Рідній школі". Крім того, був головою Відділу Українського Конгресового Комітету Америки, 170-го Відділу Українського Народного Союзу товариства „Українська Січ". Усе своє життя присвятив українській справі і рідній Церкві. Перед смертю прислав свою світлину нашій родині і мені, як колишньому своєму учневі, з написом: „І все на чужині ввижається мені мій рідний край".

Помер Степан Максим'як на 73-му році свого трудолюбного життя у Джерзі-Ситі, 1 жовтня 1984 року. Вічна йому пам'ять!

Осип Панчишин,
Чикаго

Це могутня зброя

Почуваюся до милого обов'язку подякувати за поміщення статті Катрі Червоняк про „Апостолят" (ч. 36). Маю надію, що хтось зацікавиться служінням, бо головною метою статті було звернути увагу читачів на цю проблему. І тут є й буде велика заслуга газети. Так, добра журналістика – це могутня зброя, й „Свобода" заслуговує на вирізнення.

о. диякон **Юрій Малаховський,**
Нью-Йорк

Додому, до України...

Кожного літа ми їдемо додому. Додому – це до України. На місяць, два чи навіть три і більше. Вже сьомий рік живемо в Чикаго, а додому хочеться. І звичайно, хочеться розповісти про цьогорічні мої враження від поїздки до України і про життя в Україні.

Прилетіли ми, четверо, на самого Петра і Павла до Львова, 12 липня. Ми легко одягнені, а у Львові хмарно і прохолодно. Пройшли якось пашпортну контролю, з багатьма зайвими розпитуваннями, чекаємо на свої валізи, а їх немає. І невідомо коли будуть. За нами приїхали близькі люди, найнявши велике авто, бо ж розраховували на валізи. Розвели ми руками і пішли в компанію „Льот", якою летіли, питатися, в чому справа і коли будуть валізи. Там довга черга. Побачили знайому, яка прилетіла в п'ятницю, а лише сьогодні (понеділок) забирає свою валізу. Дали нам телефон і сказали: „Дзвоніть, валізи будуть за кілька днів". Ми їх забрали на четвертий день після приїзду, треба було їхати нам 180 км. Пішли ми до старшого компанії Ярослава Яггело скаржитися. А він попольськи до нас: „А що тут такого? А якби взагалі ваші речі пропали? І таке буває". І додає, що „Льот" тут не винен, а винні українські закони. Яке ж відношення українські закони мають до польського „Льоту"?

А річ ось у чім. З Варшави до Львова летить малий літак, а валізи за вагою не підходять. То нас перевезли, а валізи з часом поперевозять. Чи є в якійсь країні подібне чудо? Повернули нам компенсації по 40 дол. Зіпсували настрій з першого дня в'їзду в країну. Приїхали додому, відкрили валізи – а в одній немає всіх цукерків, в іншій немає великої пляшки коньяку. До кого підеш на скаргу? Махнули рукою... Але на душі неприємний осад залишився.

А як же живе Україна? Живе виборами, говорять про Ющенка, про Януковича. Силою змушують людей підписуватися за Януковича.

В Івано-Франківській області в лікарнях, в державних установах мусить кожен підписатися, що буде голосувати за Януковича. Не підпишеться, буде звільнений з праці. Молодь не працює. Моя 22-річна сусідка закінчила вищу школу, а праці знайти не може. Не знає куди подітися...

Марія Щерб'юк,
Елмвуд Парк, Ілиной

Чому Північна Осетія – в Росії?

У 37-му числі „Свободи", у статті „Жертви Кавказу – Росії на користь", читаємо: „До невеликого осетинського міста Беслана на півдні Росії"..." Хочу висловити невдоволення з приводу того, що українська газета, якій чейже повинна бути на серці незавидна доля всіх уярмлених Росією народів, зокрема й осетинів, розташовує Північну Осетію в Росії, що можна розуміти так, що Осетія – це Росія, її південна частина, а такої думки не повинна аж ніяк подавати своїм читачам саме українська газета, бо ж Осетія з її іранськомовним народом – це Осетія, а не Росія! Чи не краще було б сказати – „на Півдні Російської Федерації", чим не ідентифікується Осетія прямо з Росією?

Олександер Малицький

Від редакції: ***Так, Північна Осетія є складовою частиною саме Російської Федерації. Після розпаду СССР в 1991р., Осетія не проголошувала своєї незалежности. Північна Осетія ввійшла до складу Росії у 1861 році була включена до Терської области як Військово-осетинський округ, а у 1936 році проголошена Північно-Осетинською автономною республікою в складі Російської Федерації СССР.***

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Ярослава Горбата – новий член Головного Уряду УНСоюзу

Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу з приємністю повідомляє, що Ярослава (Ґлорія) Папроцька–Горбата стала членом Головного Уряду УНСоюзу. Родина Я. Горбатої багато років належить до активістів нашої організації, зокрема Ярослава від 1998 року є секретарем 414-го Відділу УНСоюзу ім. Августина Волошина в Ню-Гейвені, Конектикат.

Я. Горбата приходить на місце Варки Бачинської, яка була членом Головного Уряду від 1998 року, але в цьому році попросила заступити її іншою діячкою.

Сердечно вітаємо Я. Горбату в нашому колі і сподіваємося на її активну працю.

Бажаємо їй великих успіхів!

За Екзекутивний Комітет –

Христина Козак,
Головний секретар УНСоюзу

Український Народний Союз пошукує осіб, зацікавлених продавати життєве забезпечення (страховку). Вимагаємо знання англійської мови та професійного вишколу (ліцензії). Платимо комісове на рівні з американськими установами, та даємо списки проспектів. Зацікавлених просимо звертатися на тел.:

(973) 292-9800 додатковий 3018

Календар подій

15 ЖОВТНЯ
Ellenville Retired Teachers Luncheon.

16 ЖОВТНЯ
Весілля –
Alexandra Anastasia Holubec and David Scott Nirschl.

23 ЖОВТНЯ
Весілля – Наталка Баранкевич і Марко Мазурець.

29 – 31 ЖОВТНЯ
Halloween Weekend with children's costume parade, costume zabava and more!

5 – 7 ЛИСТОПАДА
Пласт – „Вікенд" Орликіяда.

12 ЛИСТОПАДА
Kripplebush Fire Company Banquet

21 ЛИСТОПАДА
Ellenville Coop Nursery School Auction

25 – 28 ЛИСТОПАДА
Thanksgiving Weekend Packages Available.

4 ГРУДНЯ
Accord Fire Company Banquet

11 ГРУДНЯ
Ulster Correctional Facility Christmas Party.

Soyuzivka
for all seasons

To book a room or event call: (845) 626-5641, ext. 141
216 Foordmore Road • P. O. Box 529
Kerhonkson, NY 12446
E-mail: Soyuzivka@aol.com
Website: www.Soyuzivka.com

П'ятниця, 29 жовтня 2004 р.
год. 10:00 веч.
„Twisted Kishka, aka Midnight Bigus"
гратиме у Трембіті.
Вступ 5 дол.

Субота, 30 жовтня 2004 р.
Турнір „Paintball", 35 дол. від особи
Потрібно мінімум 15 учасників

Збирання гарбузів, малювання та майстрування!
від 1-ої до 4-ої год. по пол.

3-милеві перегони для зібрання фондів
організує Пластовий Курінь „Спартанки"

МАСКАРАДОВА ПАРАДА для дітей
від 4-ої до 5-ої по пол.

СТРАШНА ХАТА в будинку „Львів"
від 5-ої до 9-ої веч.

Обід-буфет
від 6-ої до 8-ої веч.
Ціна від 19.95 дол. від особи
діти – від 7.95 від особи

Маскарадова Забава, грає оркестра
„ФАТА МОРГАНА"
початок о год. 9:30 веч.
Будуть нагороди за найцікавіший костюм.

The Halloween tradition continues... Don your masks & Join the fun!

Soyuzivka
for all seasons

POBox 529 • Kerhonkson, NY 12446 • (845)626-5641 • www.Soyuzivka.com

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Два цікаві листи про Україну

Пишуть до мене Валентина Коноваленко з Києва і її донька Оленка Карасьова з Москви. Я знайома з ними з 1992 року. Я часто пересилаю Валі вирізки цікавих для них в Україні статтей зі „Свободи". В одному з листів до мене Валя написала: „Для тебе Україна далека і наче красива казочка, але реальне життя в Україні дуже подібне до 1918–1924 років". На це я відписала, що ми знаємо нефальшовану історію України, яким було наше життя під Польщею, у воєнний час, як добре ми розуміємо сьогоднішний стан України і якою ми хотіли б її бачити.

Марія Сахрин,
Канада

„...На одному подиху прочитала вирізки з газет, хочу дати їх прочитати Оксані, доцентові з української мови та культури. Її мама – директор музею Т. Шевченка в Києві. Сьогодні їхала додому електричкою і ось така вийшла у мене розмова з одним молодим чоловіком. Я читала газету про Тигіпка, котрий заявив, що єдиний чесний, порядний і достойний кандидат – це В. Янукович. А в цей час один пасажир усіх переконував, що за В. Януковича ні в якому разі не треба голосувати. Мій сусід в уніформі залізничника сидів похмурий і невеселий, а коли зайшла мова про В. Януковича, сказав: „Ось що мені робити, коли мені наказали принести заяву про вступ до партії „Відродження", або заяву на звільнення з роботи". Я була в розпачі, коли почула це. Переді мною сидів раб нашого великодержавного міністра транспорту, який всіх своїх працівників від авіяції, фльоти і залізничного транспорту змушує бути членами його партії, щоб дружно всі разом віддали голоси за В. Януковича".

Валентина

* * *

„Хочеться так багато висловити доброго, щирого та хорошого про організацію фестивалю-форуму дитячої творчости дітей закордонного українства „Українські діти світу", який відбувся 25–29 червня 2004 року в Києві та на Черкащині.

Наші діти – учасники ансамблю народної пісні „Горлиця" та хореографічного ансамблю „Мальва" Українського національно-освітнього центру Москви, цілий рік готувалися до відзначення 190-річчя від дня народження Т. Шевченка. Була поставлена вокально-хореорафічна композиція „Калина" на слова Т. Шевченка, яку вперше діти представили на великому концерті, що відбувся у Культурному центрі на Арбаті. Молодіжний гурт „Горлиця" вивчив і виконував пісню „Садок вишневий коло хати". А також у Культурному центрі був проведений дитячо-юнацький конкурс на краще читання творів Т. Шевченка.

У Пушкінському музеї була представлена виставка офортів Т. Шевченка, які привезли працівники Київського національного музею Т. Шевченка. На „Українській хвилі", яка кожної неділі звучить на хвилях російського радіо під керівництвом Руденка-Десняка, наші діти підготували дві радіопрограми про Т. Шевченка. А також прийняли участь у творчому конкурсі на написання творів з теми „Тарас Шевченко та російська культура". Після такої підготовчої роботи запрошення на фестиваль стало, як нагорода.

Було чудове відкриття фестивалю в Києві, у Національній опері. Приїхало багато колективів, учасників фестивалю з Сербії та Чорногорії, Молдови, Росії, Білорусі, Нової Зеляндії, Канади, Прибалтики, Казахстану. Різнобарвні костюми, регіональні особливості виконання – все це вражало і викликало гордість за наш народ. Далі була чудова подорож на Черкащину.

Щирі люди, керівники проєкту на Черкащині – Любов Величко, Іван Петренко, Іван Козленко та куратори груп, працівники обласного центру народної творчості, зробили все, щоб діти відчули себе потрібними своїй неньці-Україні.

Ми побували у Шевченковому, Будищі, Керелівці. Вклонилися могилам батька та матері Шевченка, бачили хату Тараса, музей, будинок поміщика В. Енгельгардта, хату керелівського дяка, в якій жив і навчався грамоти малий Тарас. Коли відбувався концерт учасників форуму, на обличчях людей були сльози і, мабуть, це передавалося й маленьким артистам, тому що потім всі керівники колективів відзначили, що там, у Шевченковому, був найкращий, найщиріший, найемоційніший концерт. Завершенням фестивалю стала подорож до Канева на Шевченкову гору. Діти придбали квіти, щоб покласти на могилу Шевченка".

14-річна українка Аня Карасьова з Москви вперше побувала в Україні

Олена Карасьова

Інші газети теж не забувають про Україну

За добрим звичаєм наші читачі пересилають до „Свободи" копії публікацій про Україну в інших виданнях, приватні листи з України. За таку увагу дякуємо, але усе ж намагатимемося вміщувати у газеті переважно оригінальні матеріяли, написані для „Свободи".

Марічка Галабурда–Чигрин з Мюнхену надіслала статтю про долі-недолі заробітчан в Італії, яка була вміщена 15 вересня в газеті „Українa молода". „У березні цього року Україна не підписала двосторонньої угоди про працю своїх громадян в Італії за контрактом. Складається враження, що провідників України більше влаштовують нелеґальні поповнювачі державної скарбниці, ніж забезпечені правами громадяни. Щороку Україна отримує з заробітчан близько 6 млрд. дол.", – говориться у статтті.

Своєрідним відгуком на публікацію „Свободи" про ідеологічно застарілі назви міст, сіл і вулиць в Україні є стаття **Олександра Вівчарика** зі Сміли „Наші герої: котовські і лумумби?" в черкаській газеті „Нова доба". О. Вівчарик слушно пише в своїй статті: „Чи можна уявити собі в сучасній Німеччині вулиці Гітлера, Гебельса, Скорцені чи Гітлерюгенду? А у нашому місті є вулиці Леніна, Дзержинського, Жданова, Котовського, Косіора. Злодіяння цих „видатних" діячів СССР відрізняються від злодіянь вождів нацистського Райху хібащо маштабністю".

Л. П. зі Скач-Плейнсу, Н. Дж., надіслала копію статті в газеті „The Star-Ledger" про виступ в театрі Моріставну українського піяніста Олександра Слободяника, якого в газеті назвали російським піяністом. „Невже знаменитості не мають жодного голосу щодо того, як їх називають?" – запитує авторка листа.

Анатолій Камінський з Варвіку, Н.Й., переслав вірш Галини Яблонської з Києва „Всім сущим в світі українцям", в якому авторка закликає їх повертатися додому і будувати нову Україну.

Юрій Кононенко з Москви надіслав статтю „Маячня і торжество націоналізму" з газети „Час України", що видається у Москві, а також відповідь на цю наклепницьку статтю Об'єднаної пресової служби трьох провідних українських організацій Росії.

З Криму **Олександер Капітоненко**, співголова Фундації ім. Д. Бурлюка, дякує подружжю Легких за передплату „Свободи" для Бібліотеки українців при Канадсько-українському центрі в Симферополі і пересилає листа Надії Деуленко про те, що мистець Микола Неділко („Свобода", ч. 32) подав повідомлення про продаж монографії Богдана Певного, присвяченої цьому мистцю) народився на хуторі Ющенківка на Сумщині, а в Україні став відомий тільки останнім часом. Шкільний музей у Симферополі має куточок на честь М. Неділка, у розвитку якого допомагає небіж мистця, теж Микола Неділко, з міста Липова Долина на Сумщині. Надія Деуленко висловлює надію, що закордонні українці допоможуть музеєві книжками та іншими матеріялами. Адреса: с. Байрак, Липоводолинський район, Сумська обл., 42540 Ukraine.

Юрій Левицький переслав листа Людмили Найденко з Татарстану, яка пише про своє навчання в УВУ в Німеччині, де вона прослухала 150 годин викладів, мала цікаві зустрічі, семінари, подорожі.

Про листування з ровесниками мріє 20-річна подолянка **Ольга Ткач**, студентка Міжнародного університету розвитку людини. Її адреса: вул. Проскурівського підпілля, 25, кв. 129, Хмельницький, 29013 Ukraine.

Питанням наступних виборів в Україні присвятили свої листи до газети **Зіновій Квіт** з Філядельфії і **Сергій Брунь** з Києва, а Лука Костелина з Чикаго в листі „Відсвяткували 24 серпня, а що далі?" закликає до активної праці на благо незалежної України.

Михайло Семенець з Гемлину, Н. Й., просить читачів підказати йому, на яких хвилях і в який час можна слухати українські програми Бі-Бі-Сі, „Голосу Америки", Радіо „Свобода".

„20 червня у Бостоні, Мас., місцевий Осередок СУМ ім. Василя Біласа, при співучасті членів 31-ої Станиці українських американських ветеранів ім. Николи Зозулі організував Свято Героїв під кличем „Рідна мова нас єднає", - повідомляє з Бостону **Романна Михайлів.** Щиро дякуємо за лист до газети і просимо про події червня писати відразу, а не в жовтні, коли сповіщати про них громаду вже запізно.

Іван Ільків з Томс Рівер, Н. Дж., написав про відзначення в цьому місті 13-річчя Незалежности України, що відбулося 24 серпня, а також про те, що церкви Успення Матері Божої в Перт Амбой і Св. Стефана в Томс Рівері допомагають сиротинцеві в місті Рогатині, де виховуються 120 дітей. За інформаціями з цього питання можна звернутися до Івана Дзери на телефон: (732) 286-1558. На жаль, надто пізно у жовтні розповідати про події серпневого свята, про що ми вже нагадували дописувачам. Усе ж подаємо світлину, яку надіслав Іван Ільків.

Народний хор з Томс Рівер, Н. Дж. Перша зліва – керівник Леся Ґураль.

ЖИТТЯ ГРОМАДИ

Вшанування пам'яті жертв українського Голодомору

У храмі святого Андрія

ЧИКАҐО. – Традиційно у другій половині вересня в околицях міста, в мальовничій місцевості Блумінгдейл, відбувається вшанування пам'яті жертв українського Голодомору 1932-1933 років. 19 вересня тут, як завжди, зібралася численна громада, приїхали представники Генерального консульства України, духовенство, громадсько-політичні та культурно-освітні діячі, представники української діяспори Чикаго та околиць. Після Панахиди у храмі святого Андрія, відслуженої священиками всіх українських конфесій, відбулося віче, присвячене пам'яті жертв Голодомору.

Ведуча програми Тамара Кузик-Сторі запросила СУМ-івський квартет „Віночок" до виконання українського та американського гимнів. Першим слово було надане американському конгресменові Генрі Гайду, який понад двадцять п'ять років засідає на Капітолійському пагорбі.

„Український Голодомор є однією з найбільших трагедій людства, що забрав життя мільйонам українців. Цей злочин є на сумлінні радянського комуністичного режиму, який приніс багато горя людству. Голодомор 1932-1933 років не був результатом неврожаю, він був штучно створений комуністичною системою", – зазначив промовець. Він сказав також, що діяльність державних каральних органів була спрямована на винищення мирного українського народу. Трагедія полягала ще й у тому, що люди не мали можливости вирватися з місць постійного проживання, куди їх силоміць повертали. Все це ще раз підкреслює злочинність тогочасної системи, що протягом такого короткого часу змогла винищити таку величезну кількість працьовитого українського народу на найплодючіших чорноземах у світі. Обов'язок живих – завжди пам'ятати про безневинні жертви.

Заступник скарбника повіту Кук Богдан Плешкевич зачитав привітання від скарбника повіту Марії Папас. Б. Плешкевич приділив увагу проблемам, пов'язаним з тогочасним підпорядкуванням України Радянському Союзу та страшними наслідками, що були спричинені радянським колонізаторством.

У виступі голови Фундації Українського Голодомору Миколи Міщенка наголос був зроблений на діяльності очолюваної ним організації та аналізі її справ. Він закликав до активнішої співпраці представників всіх гілок української еміграції, зокрема підкреслив, що залучення молоді дозволить зберегти добрі традиції Фундації та в подальшому розвивати діяльність зі збереження історичної пам'яті народу. Микола Міщенко розповів про ту велику працю, яку веде Фундація на теренах України, про фінансування студентських проєктів, що вивчають проблеми Голодомору, агітаційно-просвітницьку працю, що її проводять прихильники та ентузіясти руху за збереження історичної пам'яті народу. Голова Фундації висловив жаль з приводу того факту, що при численній українській громаді штату Ілиной, яка нараховує понад сто тисяч, членами Фундації є лише 200 осіб. „Однак позитивним явищем є той факт, що сьогодні тут є так багато молодих, тож буде кому передати естафету поколінь!", – сказав Микола Міщенко.

Під час Панахиди

Генеральний консул України в Чикаго Борис Базилевський висловив вдячність українській діяспорі за збереження пам'яті про страшну національну трагедію минулого століття та самовіддану боротьбу за незалежність України. Від імені молодіжних організацій виступила Катя Міщенко-Мицик.

Продовження віча мало місце у парафіяльному залі храму святого Андрія. Анна Ромах прочитала вірша, присвяченого пам'яті жертв Голодомору, Андрій Кривко виступив з доповіддю про стан справ в Україні. Потім виступив вокальний квартет „Жайвір", виконавши ряд пісень духовно-патріотичного змісту. Під час Голодного обіду була проведена збірка коштів для фінансової підтримки Фундації Українського Голодомору.

Володимир Павелчак

Европейська конференція СФУЖО

РИМ. – 3-5 вересня у столиці Італії, в приміщенні Сестрицтва св. Анни, відбулася Европейська конференція Світової Федерації Українських Жіночих Організацій і Річні наради (СФУЖО), перший раз поза місцем осідку Екзекутиви, що мало вагомий вплив на збільшену участь делегаток з країн Европи – з Бельгії, Естонії, Німеччини, Швеції, Великої Британії, Франції, Польщі, Чехії та Угорщини й Італії (кандидати у членство СФУЖО); з Канади, США, Австралії. Гостями з України були голова Союзу Українок України, депутат Верховної Ради – д-р Лілія Григорович та голова Всеукраїнського жіночого товариства ім. О. Теліги Ольга Кобець.

Офіційну частину конференції відкрила заступниця голови СФУЖО на Европу Леся Дяківська з Англії. Відтак голова СФУЖО Марія Шкамбара привітала делегаток і почесних гостей – Владику Гліба Лончину та Посла України в Італії А. Орла, які виступили з вітаннями. На конференції були також редактор газети „Форум" Тетяна Кузик, голова Союзу Українок Італії Наталія Трибущук, голова Товариства Українців в Італії – Анна Умлева та голова Асоціяції Українок Італії Олександра Фарима. Конференція розпочала працю у формі круглих столів на теми: „Торгівля людьми" та „Успіхи і проблеми жіночих організацій у світі".

Глибоко вразили своїми виступами Сестри-місіонерки Євгенія і Кліонічі, які працюють з жінками, що повтікали з тенетів торгівлі людьми та насильної проституції. За словами сестри Євгенії, 40 відсотків проституток в Італії – це неповнолітні дівчата з країн Східньої Европи. Жінок, яких затримує на вулицях поліція, перевозять до переходового центру і депортують. Тому сестри-монахині самі шукають ночами тих дівчат на вулицях і переконують їх покинути ганебний спосіб заробітку, пропонуючи їм свою опіку і допомогу.

Наступного дня Річні наради відкрила голова СФУЖО Марія Шкамбара. Продовжувалися звітування голів делегацій. Голова СУА Ірина Куровицька представила д-ра Лілію Григорович, яка говорила на тему „Участь СФУЖО у співпраці з жіночими організаціями України". Далі Ольга Кобець розповіла про жіночі організації в Україні.

Під час круглого столу на тему „Торгівля людьми" Лілія Іванченко з Таліна поінформувала присутніх, як в Естонії активно протидіють даній ситуації. Делегатка Союзу Українок Скандинавії зачитала доповідь Марії Гасан про закони Швеції щодо торгівлі людьми.

У неділю вранці учасниці нарад поїхали до собору св. Софії, щоб взяти участь у Службі Божій в наміренні бл. п. Патріярха Йосифа Сліпого, 20-річчя смерти якого припадало на 7 вересня. Проповідь виголосив Владика Гліб, у якій накреслив повний терпінь і досвідів життєвий шлях цього духовного велетня і архиєрея нашої Церкви. Після св. Літургії відбувся концерт-академія з участю дітей з української суботньої школи.

Екзекутива СФУЖО

Довідкове бюро для закордонних українців

Спеціяльно для „Свободи"

За домовленістю з Генеральним консульством України в Ню-Йорку подаємо запитання читачів і відповіді на них консула Андрія Олефірова. Просимо надсилати до „Свободи" ваші запитання, що стосуються будь-яких питань в ділянці взаємин з українською державою. Відповіді на них будуть вміщені в газеті.

А. Олефіров

Д-р Ярослав Геврич, Вайнланд, Н. Дж.: *„Чи громадяни України, які мають право на постійне проживання в США, повинні обов'язково ставати на консульський облік? Я деякий час перебував в Україні і був попереджений на кордоні, що мене при поверненні до США не випустять з України, доки я не знімуся з пашпортного обліку, що, очевидно, призвело б до втрати громадянства".*

– Консульський облік є правом, а не обов'язком громадян України. Якщо громадяни стоять на такому обліку, то нам простіше буде їх повідомити, скажімо, про час і місце проведення виборів, чи інші важливі події. Якщо трапиться, що людина втратила документи і звертається до нас вперше, то їх поновлення займе більше часу, ніж при перебуванні на обліку. На жаль, в житті трапляються різні пригоди, і нам простіше вийти на зв'язок з родичами потерпілого, коли людина перебувала на обліку. Вихід з громадянства чи позбавлення його затверджується виключно указом Президента України. В Конституції записано, що громадянин України не може бути позбавлений громадянства проти його волі за жодних умов. Перебування чи не перебування на консульському обліку ніяк не впливає на громадянство.

Ананій Грицина, Савт Рівер, Н. Дж.: *„Я народився на Волині, яка раніше була під владою Польщі, і в мене відтоді є свідоцтво про народження, видане в Польщі, а я хотів би мати пашпорт громадянина України. Як мені бути?"*

– Я порадив би звернутися до консульства з цим документом, щоб ми могли дати конкретну пораду. Закон про громадянство України передбачає набуття громадянства також за територіяльним походженням. Якщо людина народилася на тій території, що колись входила до складу України, або пізніше ввійшла до її складу, то вона може подати документи на набуття громадянства. Але треба врахувати, що закони України не передбачають подвійного громадянства, тому доведеться відмовитися від попереднього громадянства.

Українські вечорниці в Ізраїлі

КАРМЕЛЬ, Ізраїль. – На півночі Ізраїлю, біля підніжжя гори Кармель, розкинулося чудове містечко з такою ж назвою. Живуть тут також українці. Нещодавно українська громада за участю своїх друзів – євреїв, білорусів, грузинів провела українські вечорниці.

У залі клюбу не було вільних місць, і очікування присутніх виправдалися. На стінах висіли українські рушники, квіти. Сама зала нагадувала сільський український двір з вишневим садочком, перелазом і тином, на якому традиційно господарки сушили глечики, грядки соняшників, криниця, біля якої жінки зустрічаються і обмінюються сільськими новинами. Хор співав народні старовинні і сучасні пісні – „Стелися, барвінку", „Варенички", „Старий діду", які супроводжувалися міні-спектаклями.

Артисти-аматори були у вишиванках, які здебільшого самі і вишили. Глядачі сміялися жартам, раділи запальному українському танку у виконанні юних танцюристів. Разом з бабусями, дідусями, мамами і татами на вечорниці прийшло багато дітей. Вони, крім співу і танців, разом з дорослими готували декорації, прикрашали залу. Чотирнадцятирічна Ганна Козловська, колишня жителька Житомира, має гарний голос, добре говорить українською мовою, готує смачні вареники з сиром, як навчила її бабця-українка, що й тепер живе в такій далекій, і такій близькій Україні. Ганна на вечорницях співала „Червону руту".

– Діти активно допомагають нам, – говорить Алла Голуб, колишня жителька Вінниці. – Мої дві доньки дуже люблять наші зустрічі, розуміють українську мову і, що головне, не забувають Україну.

– Я багато років жила в Києві, – говорить сценарист вечора, автор багатьох жартів і пісень Зінаїда Гуревич. – Сумую за містом, друзями, мовою, піснями, тому й організовую такі тематичні вечори. Українські вечорниці в Кармелі закінчилися теж традиційно – вечерею. Господині пригощали гостей варениками, млинцями, українською горілкою і салом, які привезли з України.

Перший секретар Посольства України в державі Ізраїль Андрій Богданов подякував українській громаду за пісні, танці і вірність Україні.

– На якусь мить видалося, що за стінами немає спеки у 30 градусів, що ми не за тисячі кілометрів, а в Києві, на знайомій вулиці рідного Києва, – сказала Зінаїда Гуревич на закінчення вечора.

Світлана Глаз

В Києві помер письменник Борис Рогоза

Св. п. Борис Рогоза

В Києві 29 вересня, на 71-му році пішов з життя старший літературний редактор газети „Хрещатик", патріот України Борис Рогоза, автор „Лекцій державної мови", котрі викладав щочетверга ось уже протягом п'яти років. „Лекції..." не встигли видати окремою книжкою.

Перечитаймо ще раз непросту історію життя письменника, журналіста, публіциста родом з села Ставів на Київщині, який ішов разом з Україною до її Незалежности. Де б він не працював — у газетах, журналі „Дніпро", видавництві „Радянський письменник", — незмінно лишався сумлінним, працелюбним, принциповим. Тижневик „Літературна Україна" під його орудою в часи горбачовської перебудови сміливо надавав свої шпальти для політичних дискусій, публікував твори заборонених письменників, історичні розвідки... Товариство української мови та Народний Рух багато в чому зобов'язані своїм народженням саме мужній громадянській позиції головного редактора „Літературної України". Чимало пропозицій, викладених у той переломний період на сторінках „Літературки", стали підгрунтям Конституції України. Друкований спілчанський орган ставив питання руба і про державність української мови, бо не буває суверенітету без рідного слова. А особливо за рідне слово вболівав Борис Рогоза у „Хрещатику".

Спеціяльна рубрика, присвячена державній мові, стала популярною серед освітян і учнів, чиновників і політиків... На адресу „Хрещатика" надходили листи навіть з-за океану з подяками за ту велику буденну справу, яку робив скромний літературний редактор нашої газети. А тепер приходять листи-співчуття...

Після Бориса Рогози залишилися його праці, велика бібліотека і добра пам'ять про людину, яка для багатьох стала Учителем, заклавши основи професійної журналістської майстерности, любові до мови, до Батьківщини, до ближнього.

...Материнська земля завжди вабила Бориса Петровича, душа знаходила спокій саме там. Тож не випадково заповідав поховати його у рідних Ставах...

(„Хрещатик", 30 вересня)

Нашому відомому історикові – 90 років

Д-р Олександер Домбровський

Цього року виповнюється 90 років від дня народження відомого історика, дослідника ранньої історії України, автора численних наукових праць, багатолітнього члена НТШ, УВАН у США й Українського Історичного Товариства Олександра Володимира Домбровського.

Олександер Домбровський народився у Львові, в родині Михайла та Софії (з Угринів). Навчався в Академічній гімназії, де слухав лекції українських істориків Омеляна Терлецького та Степана Томашівського. По закінченні гімназії у 1934 році став студентом гуманістичного факультету Львівського університету, учнем відомих вчених К. Хилінського, Е. Модельського, С. Закршевського та ін. Зацікавлений історією, особливо античною, і германістикою, він вже в студентські роки розпочав дослідницьку працю.

В студентські роки відвідував і був секретарем Семінару з історії України при Науковому товаристві ім. Шевченка, де викладали Іван Крип'якевич, Микола Андрусяк, Теофіл Коструба, Омелян Терлецький. Частими були й зустрічі з відомим українським археологом Ярославом Пастернаком. Від 1937 року до початку війни ювілят був секретарем Історично-джерелознавчої комісії Наукового товариства ім. Шевченка, головою якої був О. Терлецький, а заступником голови – М. Андрусяк. Того ж 1937 року було опубліковано перше наукове дослідження О. Домбровського – „Вступ" до повного перекладу Геродотової „Скитії", здійсненого Т. Кострубою.

Одержавши у 1938 році диплом магістра філософії, О. Домбровський став асистентом-волонтарієм на катедрі К. Хилінського і докторантом Львівського університету. З початком совєтської окупації працював асистентом на катедрі історії України, очоленій І. Крип'якевичем, пізніше – на катедрі античної історії під керівництвом Микити Думки.

Під час Другої світової війни виїхав до Праги, там захистив докторську дисертацію, присвячену Геродотовій „Скитії" в світлі новітніх дослідів. Після війни О. Домбровський викладав у старших клясах таборової гімназії Кастеля історію та латину, а в 1949 році виїхав до США, досі мешкає у Нью-Йорку. Він верифікував европейські дипломи, доповнивши студії курсами з історії Америки, педагогіки та навчання чужих мов (у Квінс-коледжі та університеті св. Джона в Нью-Йорку), після чого одержав від стейтового Департаменту Освіти право на викладання в американських школах історії та латинської й німецької мов. Але доля склалася так, що після недовгого викладання в гімназії перейшов на архівну працю у відділ пошти, де працював до виходу на пенсію в 1984 році.

В США О. Домбровський активно працює в українських наукових установах – Історично-філософічній секції НТШ (дійсним членом Товариства він став у 1963 році) та Українській Вільній Академії Наук. Після проголошення незалежної України та відродження НТШ у Львові став активним співробітником „Записок Наукового товариства ім. Шевченка" та „Вісника НТШ". У 1998 р. УІТ і НТШ в Україні видало збірку праць О. Домбровського „Студії з ранньої історії України" (Львів – Нью-Йорк, 1998, 534 с.), яка дала можливість сучасним українським вченим ознайомитися з частиною наукової творчости ювілята. Його праці одержали високу оцінку фахівців в Україні. За значний внесок у розвиток української історичної науки О. Домбровського було нагороджено медаллю М. Грушевського.

У 1965 році О. Домбровський став одним з членів-засновників Українського Історичного Товариства і донині є його науковим секретарем, членом Управи УІТ. Він також – довголітній член редакційної колегії журналу УІТ „Український Історик".

На окрему увагу заслуговує діяльність ювілята в Українській Вільній Академії Наук у США. У 1954 році він став співзасновником і секретарем Секції античної історії, очоленої А. Коцеваловим. Після смерти А. Коцевалова у 1960 році О. Домбровський очолив секцію, діяльністю якої керує до сьогодні. Дійсним членом УВАН ювілята було обрано у 1966 році. На форумі Академії він брав участь у численних наукових конференціях, редагував її видання. Зокрема, після передчасної смерти д-ра Леоніда Соневицького, Олександер Домбровський редагував ювілейне видання „Українська Вільна Академія Наук, 1945 – 1965", присвячене 20-літтю діяльности академії (Нью-Йорк, 1967). Ювілят також є редактором „Вістей УВАН", він також є членом Управи УВАН, членом Видавничої комісії академії.

До цього треба додати, що О. Домбровський є автором кількох поетичних збірок, публіцистичних праць, літературознавчих студій (він досліджував античну тематику в творчості Т. Шевченка, Л. Українки І. Франка). На особливу увагу заслуговує його редакторська діяльність – до названих вище слід додати другий і третій томи „Ювілейної книги Української академічної гімназії у Львові" (Філядельфія, 1982, 363 с. та Львів – Філядельфія, 1995, 896 с.). Крім того, він був науковим консультантом при підготуванні „Історичного атласу України" (Нью-Йорк – Мюнхен, 1980). В 1979 році появився його докладний „Нарис історії Українського Євангельсько-Реформованого Руху" (Нью-Йорк, 1979, 622 с.).

Науковий доробок ювілята, його внесок у розбудову української історичної науки ще вимагає докладного дослідження, яке, віримо, скоро буде здійснене. З роси і води Вам, дорогий ювіляте, довгих років плідної творчої праці!

Алла Атаманенко,
Національний університет
„Острозька академія"

ТОЧКА ЗОРУ

Критика не свідчить про брак патріотизму

В Америці тепер – передвиборний час, і в часописах та на Інтернеті дискутуються питання, пов'язані з зацікавленнями американського народу, його цінностями. З опитувань виявляється, що американці найбільше цінують свободу в усіх її проявах, включаючи свободу слова. Згадуються слова Томаса Джеферсона: „Інакодумство – це найбільший прояв патріотизму". На цю тему нещодавно в часописі „The Catholic Times"[1] з'явилася статтія, автор якої пише, що критика уряду декому здається антиамериканською і непатріотичною, однак, коли критика відбувається з позицій християнської моралі, то це, навпаки, є виявом справжнього американського патріотизму. При цьому автор – католицька монахиня – цитує документ Ватикану „Gaudium et Spes", який перестерігає християн перед небезпекою перебільшеного націоналізму, коли своя країна вважається найкращою і непомильною, з правами незрівнянно більшими, ніж права інших країн.

На противагу такому націоналізмові ватиканський документ закликає до „великодушного і лояльного духу патріотизму" і нагадує, що „християни повинні завжди дбати про добробут усієї людської родини, яку різні зв'язки поміж расами, народами та націями лучать в одне ціле". Ці думки пригадалися під час засідань 23-ої конференції з українських питань в Урбані минулого червня. Про загальний перебіг конференції вже були репортажі в нашій пресі, в тому числі й у „Свободі", однак про найголовніше, на мою думку, не було сказано: про особливу атмосферу довір'я, про висловлення неприхованих думок з позицій українського патріотизму – саме отакого „льояльного й великодушного" – і з боку тих, хто приїхав з України, і тих, хто живе поза її межами. Такої атмосфери не пригадую за всі роки проведення цієї конференції, і це не тільки моє особисте враження: більшість учасників, з якими я розмовляла, поділяли це враження. Критику негараздів в Україні майже ніхто не сприймав як щось непатріотичне, а навпаки – як вислів болю за свою рідну країну і бажання їй допомогти.

Подам приклади. Академік Микола Жулинський доповідав про політичний та економічний стан країни. Він вважав його критичним, тому що сталася „узурпація влади колишньою номенклятурою". Отже, потрібна якісна зміна влади. Починається дискусія. Одне з перших питань: що ми тут, в еміграції, можемо зробити? Поради: посилати спостерігачів під час виборів; більше інформувати американців, зокрема урядовців, про українські справи. Аня Процик, наш історик, нагадала про те, скільки в цьому напрямку зроблено за останні роки нашими науковцями та громадськими діячами. Олег Романів, голова Львівського НТШ, висловив докір на адресу діяспори за те, що вона надавала фінансову допомогу не туди, куди треба: потрібно було фінансувати українське телебачення, українські журнали та газети. Максим Стріха, науковець з України, додав, що в тому, що Україна не ввійшла до Евросоюзу, є вина не тільки Европи, але й українців. Петро Кононенко, директор Інституту українознавства НАНУ, зауважив, що українська інтелігенція в Україні мало зробила для виховання національної свідомости населення, що вона тепер великою мірою відійшла від політики. Отже, ми чули не тільки критику, але й самокритику, і саме з позицій патріотизму і віри в те, що українську ситуацію можна змінити на краще. Дискусія закінчилася словами М. Жулинського, що „Ющенко – добрий лідер і мусить перемогти". Думку, що зміна влади є необхідною передумовою для будь-яких змін на краще в Україні, поділяли всі учасники конференції.

А ось інший приклад. Йоганан Петровський-Штерн доповідав про маловідомого українського поета XIX ст. – Грицька Котляренка (Кернера), еврея за походженням. Хоч поет почував себе „нерідним сином" України, але сповідався їй у своїй любові: „Тебе, Україно моя, я буду вік кохати". В кінці доповідач повідомив, що працює над монографією під назвою „Українсько-еврейська утопія". Слухачі почали заперечувати: добрі взаємини між евреями та українцями – це не утопія. Аня Процик подала приклад уряду Петлюри, до якого належав В. Жаботинський. Тарас Гунчак зацитував Івана Франка „Unsere Jude", і нагадав, що погроми в Україні влаштовувала царська влада, а на процесі Бейліса саме українці, судові присяжні, його виправдали. На думку Максима Стріхи, це актуальна тема, але не варто її переносити в політичну сферу зі сфери особистої ідентичности. Молодий науковець з України Сич не погодився: взаємини тепер погіршилися. Причина: політичний і економічний стан, відомо, що серед оліхархів є також евреї, а тим часом велика частина народу живе за межею бідности. В той час, як українська культура, мова під загрозою, евреї належать до російської культури, але є й винятки. Доповідач відповідає: на особистому рівні взаємини можуть бути добрими, але не на соціяльному. Сам він – „за утопію", за зближення, але як історик дивиться на це скептично. Отже, тут знов бачимо відвертий обмін думок, як і повинно бути на наукових конференціях.

Треба підкреслити, що багато з діяспорних учасників конференції беруть активну участь в академічному житті України – викладають там, їздять на з'їзди, спілкуються з колегами за фахом. Може, тому атмосфера на Урбанівській конференції трималася на такому високому рівні. Не раз після чергової сесії було чути вислови задоволення. Наприклад, Олег Романів про сесію на тему „Історія української літератури" сказав: „Жива, дискусійна, мала серйозний науковий характер – клясична сесія, показала, якими мають бути сесії на конференціях". Сьогодні з України приходять відомості, що про Урбанівську конференцію розійшлися чутки по всій Україні, і багато науковців висловили бажання взяти участь у наступній, влітку 2005 року. Будемо їх вітати і певні, що їхня критика негараздів в Україні буде така ж патріотична, як цьогорічна.

Ася Гумецька

[1]. *Sr. Barbara Kelly, Patriotism and Nationalism, The Catholic Times, July 17-23, 2004.*

УКРАЇНА І СВІТ

Вихованці Академічної гімназії відзначили 60-ліття Матури

ЛЬВІВ. – Академічна гімназія у Львові – це найстарша українська гімназія в Галичині. Вона була створена державним декретом цісаря Австрії в 1784 році і служила взірцем для українських гімназій в інших містах Західньої України. Протягом довгих років вона дала нашому суспільству багато визначних релігійних, культурних та політичних провідників. Ось деякі з них: Митрополит Володимир Стернюк, Архиєпископ Іван Бучко, професор Іван Боберський – піонер українського спорту, професор Олександер Тисовський – засновник українського Пласту, історики Іван Крип'якевич та Володимир Радзикевич, засновник ОУН Євген Коновалець, Головний командир УПА Роман Шухевич.

Усього сім колишніх випускників „Головної", одна представниця „Філії", та дві дружини колишніх гімназистів зійшлися у Львові 30 серпня 2004 року, щоб спільно згадати молоді гімназійні роки та бурхливий воєнний лютий 1944 року, коли 32 нас здавали останній гімназійний іспит. Це була остання матура академічної гімназії під час німецької окупації, бо кілька місяців пізніше Львів зайняла Червона Армія, і академічна гімназія перестала існувати. Внаслідок воєнної хуртовини ми, неначе мишенята, розбіглися по світі. Деякі з нас страждали в сибірських каторгах, деякі загинули або пропали безвісти у різних військових формаціях, інші опинилися в Америці і Канаді. Сьогодні залишилися живими 13 товаришів: семеро – в Україні і шестеро – в Північній Америці.

Ювілейна зустріч почалася о годині 9-ій ранку в церкві Стрітення Господнього, в якій о. Володимир Сичак відправив Службу Божу і Панахиду за спокій душ померлих товаришів і професорів „Головної" і „Філії", які нас вчили. Опісля ми відвідали будинок академічної гімназії на вулиці Степана Бандери, зробили фотографію перед входом до будинку і завітали до середини.

В кімнаті музею гімназії заступник директора Ірина Будна і учениця 7-ої кляси Олеся Стасів привітали нас теплими словами і пригощали напоями й солодким. Ірина Будна показала нам експонати музею та розповіла дещо про програму навчання в гімназії, яка цього року нараховує 647 учнів. Приємно було довідатися, що відновлена академічна гімназія своїм високим рівнем навчання продовжує світлі традиції колишньої передової гімназії Галичини. На кінець пані Будна роздала усім книжечку про

Учасники ювілейної зустрічі. Перший ряд (зліва): Стефанія Шеремета, Ольга Прокопович, Лідія Коць-Григорчук, Іван Кунець, другий ряд (зліва): Лев Войташ, Леся Блавацька, Омелян Гриневецький, Степан Ярема, Роман Слиж.

ролю українських гімназій у підготуванні української національної еліти. В ній зібрані тексти доповідей, виголошених під час конференції в 2002 році, яка була присвячена підсумкам десятилітньої діяльности відновленої академічної гімназії. Наша ювілейна зустріч закінчилася святковим обідом з великим тортом в ресторані „Паляниця" на вулиці Пекарській, поблизу колишньої філії Академічної гімназії.

Розмова про довгий і часто важкий шлях нашого життя від незабутнього 1944 року тривала довгі години. Вирішили відзначити 65-ліття матури в 2009 році.

Роман Слиж

Вручення стипендій Фонду Меланії Денис-Ковалюк

*Владика Гліб
і парох о. Володимир Голуб*

ОТАВА. – 1 серпня 2004 року в селі Заболотівці, Жидачівського району, Львівської области, відбулася непересічна подія: вручення грамот і стипендій Фонду Меланії Денис-Ковалюк і освячення іменної дошки св. п. Меланії Денис-Ковалюк, від імені якої вже третій рік студенти дістають фінансову підтримку після успішного закінчення академічного року. На свято приїхали Владика УГКЦ Гліб Лончина і 11 членів родини Ковалюків – жертводавців і засновників фонду, а також багато гостей, представників Канадсько-української фундації і Фундації „Україна – США", зокрема Ліда Андрушко, Ірина Демчук, Віталій Лесюк та Оксана Винницька, почесний консул Канади у Львові.

Владиці співслужили о. диякон Тарас Чорний і парох о. Володимир Голуб. До відкриття іменної дошки Меланії Денис-Ковалюк в Заболотівецькій школі Богдан Ковалюк, ініціятор і адміністратор фонду, покликав д-р Ганну Ковалюк-Лятишевську, найстаршу із п'ятьох доньок Меланії Денис-Ковалюк. Владика Гліб споріднений із родиною Ковалюків: його брат Василь одружений із Роксоляною, внучкою Меланії Денис-Ковалюк.

Владику Гліба, Ліду Денис, дочок Меланії – Нусю Лятишевську, Дарцю Яремко і Марусю Тим'як було запрошено до вручення стипендій і грамот студентам. Грамоти вручав Богдан Ковалюк, син Меланії. 13 студентів одержали стипендії по 780 гривень кожна.

Несподіванкою для всіх було вручення директорці школи двох пожертв по 500 дол. кожна конверта була від родини Ковалюків і від анонімної особи (на збудування туалетів у школі). Ліда Андрушко погодилась допомагати Ліді Денис завершити цей проєкт.

Третю пожертву від родини Ковалюків в сумі 200 дол. вручено о. пароxові Володимиру Голубові на потреби церкви у Заболотівцях . Д-р Таня Ковалюк, донька Богдана, створила при Канадсько-українській фундації свій іменний фонд допомоги студентам Львівської области, які досягнуть відмінних знань з історії України, літератури і мови і бажатимуть продовжувати університетські студії. У 2005 році цей фонд матиме 8,000 канадських долярів.

Концерт учнів школи зробив дуже приємне враження на присутніх, а сільський хор закінчив свято в'язанкою пісень.

Богдан Ковалюк

Студенти-стипендіяти Фонду (перший ряд зліва): Наталя Шинкар, Неля Шинкар, Ірина Денис, Лілія Кухта, Світлана Опока, Уляна Денис, (другий ряд зліва): Ярослав Баран, Олег Шальвіра, Наталя Вайда, Марія Стрийська, Петро Щепанюк, Андрій Петриляк, Ігор Цюпак.

МОВА ПРО МОВУ

Тернистий шлях українського правопису

Складну, всуціль драматичну історію боротьби за повернення нашій мові, нещадно спотвореній в радянські часи, її природних рис і властивостей, за проукраїнський Український правопис з'ясовує спеціяльно для читачів „Свободи" відомий мовознавець, один зі співавторів відхиленого теперішньою владою проєкту редакції „Українського правопису" 1999 року, наш постійний консультант з філологічних питань Олександер Пономарів.

Олександер Пономарів,
доктор філологічних наук,
професор Київського національного
університету ім. Тараса Шевченка

Ґрунтовна праця Василя Німчука, члена-кореспондента Національної академії наук України, директора Інституту української мови „Проблеми українського правопису XX – початку XXI ст.ст." засвідчує чотири періоди в більш як тисячолітній історії української орфографії (*див. літ. 4: 4–6*). Найдраматичнішим виявився останній – четвертий період, що розпочався в першій чверті XIX століття, коли відбувалося становлення нової української літературної мови на народній основі. Українські етнографічні терени були поділені між чужими державами, які по-різному ставилися до нашої мови. В Австро-Угорщині та в Польщі принаймні не заперечували факту існування української мови. Найгірше було в Московській імперії, де українську мову вважали за діялект російської, забороняли українську абетку й наказували писати російською азбукою, всіляко обмежували вживання нашої мови різними указами й циркулярами.

Це спричинило появу багатьох українських правописів, в основі яких лежали різні принципи – від історичного до фонематичного. З постанням Української Народної Республіки вийшли дві збірки „Правил українського правопису" (1918, 1919) за підписом міністра освіти Івана Огієнка. Згодом Агатангел Кримський упорядкував „Найголовніші правила українського правопису", які схвалила Академія наук і видала в Києві 1921 року.

Усі ці видання стали основою для випрацювання загальноукраїнського правопису, над створенням якого працювала комісія в складі О.Синявського, Є.Тимченка, А.Кримського, В.Ганцова, Г.Голоскевича, М.Грунського, М.Наконечного, Л.Булаховського, М.Гладкого, Б.Ткаченка, Олени Курило, С.Смаль-Стоцького, В.Гнатюка, В.Сімовича, М.Йогансена, С.Єфремова та инших мовознавців і літераторів. „Український правопис" схвалено в Харкові 6 червня 1927 року на Всеукраїнській правописній конференції, в якій брали участь делегати з усіх історичних українських земель. Після доопрацювання правопис підписав народний комісар освіти М.Скрипник 6 вересня 1928 року.

„Харківський" або „скрипниківський" правопис не був ідеальний. Але це перший соборний правопис, що „кодифікував фонетичну й морфологічну структури української писемно-літературної мови... Цей правописний кодекс – справді соборна українська орфографія, яка ґрунтується на справді наукових засадах без жодного політичного, „ідейного" присмаку. Він був добре продуманий та опрацьований", – підкреслює В.Німчук (4: 22).

На жаль, діяв той правопис недовго. Його запроваджено з 1 січня 1929 року, а вже 1933 року заборонено, більшість авторів звинувачено в націоналізмі, „в шкідництві на мовному напрямі ідеологічного фронту" й репресовано або доведено до самогубства. Того самого року вийшов правопис, „очищений від націоналістичних перекручень". Відтак були видання "Українського правопису" 1946 й 1960 років. Основною метою їх було „забезпечити єдність з правописами братніх народів Радянського Союзу, особливо – російського" (8: 6). Наслідком такого „очищення" стало вилучення з української ортографії майже всього, що відбивало оригінальні риси української фонетико-морфологічної структури.

Дальше росіщення українського правопису загальмовано наприкінці 80-их років минулого століття. У 1990 році видано „Український правопис", за яким до абетки повернуто літеру ґ, зменшено кількість винятків у написанні слів іншомовного походження, поширено сферу використання закінчень -у (-ю) в родовому відмінку однини іменників чоловічого роду, вточнено правило написання складних слів. Проте ні це видання, ні наступне (1993) не повернули нашій мові її власного ортографічного обличчя, яке так довго викривляли творці „нової історичної спільности – радянського народу" з єдиною (звичайно ж, російською) мовою. Створена 1994 року Національна правописна комісія (НПК) при Кабінеті Міністрів України мала виробити єдині правописні норми для всіх українців світу. Діяспора є не тільки в нас, але, скажімо, вірмени, греки, латиші та инші народи і на батьківщині, й за її межами пишуть однаково. Зі здобуттям Україною незалежности такий час настав і для нас, про що було заявлено на І Міжнародному конґресі українців у Києві 1991 року. До комісії ввійшли відомі мовознавці, літературознавці, письменники України й кілька мовознавців західної та східної діяспори, серед них і тоді ще живий Юрій Шевельов. Очолив комісію академік М.Жулинський. Після створення НПК почала працювати її робоча група, яка мала підготувати правописні зміни. Але оскільки групою керували колишній директор Інституту української мови О.Тараненко та завідувачка відділу того Інституту С.Єрмоленко, що ставили собі за мету зберегти в недоторканності „здобутки" більшовицького втручання в український правопис у 1933 році, то у визначений термін якихось слушних пропозицій не було подано. Коли директором Інституту української мови став В.Німчук, робоча група запрацювала нормально і в липні 1999 року підготувала цілком обґрунтований „Проєкт найновішої редакції „Українського правопису" та запропонувала його для обговорення.

Нагадаю шановним читачам склад робочої групи, що готувала пропозиції до "Проєкту". Отже, то були члени-кореспонденти НАН України Василь Німчук, Іван Вихованець, Григорій Півторак, академік АПН України Арнольд Грищенко, доктори філологічних наук, професори Ніна Тоцька, Катерина Городенська, Ніна Клименко, Віталій Жайворонок та автор цих рядків. Усі є фахівцями з різних галузей мовознавства, всі живуть і працюють у Києві. Докладніші відомості про них можна знайти в Енциклопедії „Українська мова" (Київ, 2000).

З появою „Проєкту" розпочався п'ятий період в історії українського правопису, який можна назвати трагікомедією з театру абсурду. На відміну від инших країн, де зміни в правописі обговорюють мовознавці, у нас коло цієї справи заходилося все населення, налаштоване відповідним чином. Організував і очолив кампанію „всенародного обговорення" академік В.Русанівський, що має багато заслуг перед радянською владою, як одна з чільних постатей у теорії й практиці зближення мов та їхніх правописів, у боротьбі проти українського „буржуазного" націоналізму. Спочатку пан академік написав доповідну записку (в стилі доносів 30-их років минулого століття) президентові НАН України Б.Патонові. У тій „доповідній" більшість ортографічних пропозицій робочої групи НПК подано в перекрученому, карикатурному вигляді, а наприкінці зазначено: „Таке враження, що акція з проєктом нового правопису є складовою інформаційної війни проти української мови й культури... Не можна допустити, щоб ця варварська акція здійснилася".

Активно допомагав академікові-мовознавцеві академік-історик П.Толочко, що має власний погляд на історію України, на українську мову, на її граматичні, ортографічні та инші особливості. Ось як він сам заявляв про це в газеті „Киевские ведомости"(3: 10): „До депутатства я був віце-президентом Академії. Скільки часу я цю посаду обіймав, стільки тримав ситуацію під контролем: не давав ходу всім цим пориванням змінити щось у мові. Мені активно допомагав тодішній директор Інституту української мови Олександр Тараненко" (Переклад мій – О.П.).

До НПК надходили думки й поради фахівців щодо пропозицій „Проєкту", а друковані та електронні засоби масової інформації рясніли оцінками на кшталт „не читав, але проти", „мені не подобається", „у нас так не кажуть", „жах!" і под. З особливим запалом кампанію проти ортографічних змін вели російськомовні газети й телеканали, які раптом почали вболівати за українську мову.

Президент НАН України Б. Патон з подання п.Русанівського заявив, що проєкт правопису склали в діяспорі й привезли до Києва. У такій ситуації Президент України Л.Кучма відклав на один рік затвердження нової редакції „Українського правопису", тож НПК не зібралася 14 лютого 2001 року, як плановано раніше. За цей рік багато мовознавців, літературознавців, філософів виступили в пресі на підтримку правописних змін. А правописну комісію тим часом з Кабінету Міністрів передали в підпорядкування НАН України та Міністерства освіти й науки. В Інституті української мови підготували дещо оновлений список членів НПК та узгодили його з Міністерством освіти й науки.

Зненацька 19 лютого 2002 року вийшла постанова Кабінету Міністрів України „Про Українську національну комісію з питань правопису". Співголовами нової комісії стали віце-президент НАН України І.Курас (політолог за фахом) та міністер освіти й науки, академік НАН України В.Кремінь (філософ). „Проте загалом список рядових членів Комісії виявився далеким від узгодженого. З нього, зокрема, виведено авторитетних учених, відомих мовознавців, професорів А.Погрібного, О.Пономарева, І.Ющука, Н.Тоцьку, І.Вихованця, Н.Клименко, А.Бурячка, П.Чучку, а також усіх закордонних членів Комісії, в тому й числі й акад. Ю.Шевельова. Знекровлена Правописна комісія перестала бути міжнародною, всеукраїнською" (5: 12 – 13).

Замість вилучених мовознавців до Комісії введено чимало людей, які без жодних вагань підтримуватимуть усе, що скаже п. Русанівський. Членами Комісії стали вже згадуваний історик П.Толочко, філософ О.Онищенко, доктор технічних наук В.Широков, Лариса Шевченко, завідувачка катедри історії української мови Київського національного університету ім.Тараса Шевченка, яка впродовж усієї протиортографічної кампанії лякала громадськість тим, що запровадження змін у правописі спричинить появу двох українських літературних мов; ще одна Лариса Шевченко, учений секретар Українського мовно-інформаційного фонду, що під керівництвом В.Русанівського таємно складала (як з'ясувалося згодом) остаточний список Правописної комісії, за що й стала її секретарем.

Академік Русанівський вирішив теоретично озброїти Правописну комісію, в якій першою скрипкою є він – радник дирекції Інституту мовознавства, а не В.Німчук – директор Інституту української мови, як мало б бути за логікою речей. В.Русанівський видав викривальну (на його думку) працю з тенденційною назвою „Стосунок „Проєкту" до реального українського правопису" (7: 92–98).

(Закінчення на стор. 17)

Література:

1. Вихованець Іван. Ненаукові пристрасті навколо українського правопису // Українська мова. – 2004. – № 2. – С. 3 – 23.
2. Котляр Алла. „Український правопис": великий секрет для маленької компанії фахівців // Дзеркало тижня. – 2004, 14 серпня.
3. Лукавая реформа // Киевские ведомости. – 2001, 26 января.
4. Німчук В.В. Проблеми українського правопису XX – початку XXI ст.ст. – К., 2002.
5. Німчук Василь. Доля проєкту нової редакції „Українського правопису" // Українська мова. – 2004. – № 1. – С. 3 – 25.
6. Пономарів Олександр. Український правопис у запитаннях і відповідях // Українська мова. – 2002. – № 4. – С. 107 – 114.
7. Русанівський В.М. Стосунок "Проєкту" до реального українського правопису // Мовознавство. –2002. –№ 6.– С.92 – 98.
8. Український правопис. Передмова до першого видання. – К., 1960. – С.6.

МОВА ПРО МОВУ

Мова – це наш дім, наша доля

Ірина Фаріон

ЛЬВІВ. – В другій половині вересня відбувся чотириденний Львівський форум видавців. Упродовж чотирьох днів сотні видавництв з України і двох сусідніх держав, Польщі та Росії, не тільки демонстрували власну продукцію, але й продавали її. У рамках форуму відбулися презентації багатьох нових видань. Я побував на презентації книжки львівського мовознавця Ірини Фаріон „Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір". Ось що відповіла у своєму виступі авторка на запитання: „Що таке правопис?":

– Це стіни мовного дому. 1933 року прийшов російський більшовицький варвар і зруйнував стіни цього мовного дому. Ті, хто споруджував ці стіни, хто ці стіни захищав (не лише в 1933 році, а впродовж всієї імперії зла, впродовж 70 років) сили якої ми так гарно відчуваємо на сьогоднішньому форумі, всіх їх було розстріляно і репресовано... Коли я почала відкривати цю правду, я зрозуміла, що вона справді визволяє, вона робить людину вільною, сильною, незалежною.

Досліджуючи ці мовні факти, я зрозуміла, що є такі мовні факти, що стають долями людей, є такі мовні факти, які є долею країни. Правильно – **„Атени"**, неправильно –*„Афіни"*. І свідок того, наприклад, – **„Марта"**, свідок того, наприклад, - слово **„Тома"**. Свідок того, що **„соціяльний"** – це правильно, бо, наприклад, слово *„християнин"* або *„василянин"*, наприклад, Боже Милосердний, слово *„росіянин"*, що його створив Феофан Прокопович. Може, ми, з огляду на чинний правопис, почнемо називати їх *„росіанами"*? Це відповідає сучасним нормам. Свідок того, що має бути *„радости"*, *„незалежности"*, *„любови"* в родовому відмінку – прислівник *„безвісти"*.

Слова – це чортячо небезпечні свідки історії, згадаймо великого Шереха-Шевельова.

Обговорення книжки Ірини Фаріон було надзвичайно цікавим й багатьма іншими виступами. Ось думка професора Львівського національного університету ім. Івана Франка Василя Лизанчука:

– 13 років української незалежної держави, а з мовою в Україні стало значно скрутніше, гірше, ніж було 10-15 років тому. Той спосіб російщення за комуністичної тоталітарної системи сьогодні набрав надзвичайно якихось особливих цинічних форм: безпардонности, аморальности, які базуються на аморальній політиці керівників української держави.

Доцент катедри української мови Львівського політехнічного інституту Оксана Микитюк:

– Це небуденне явище в нашому мовознавстві, тому що ми донині користуємося зросійщеним, спотвореним, скаліченим правописом 33 року, з незначними змінами. Ця книжка показує нам, як наша система письма була незалежна від світоглядно чужої ідеології. Ця книжка стверджує нашу самобутність, нашу ідентичність. Святий Августин казав: „Коли мовчиш – мовчи з любови, коли говориш – говори з любови".

Книжка продиктована любов'ю. Любов до мови авторки в книзі переплавляється на найдоступніший, цікавий, аргументований спосіб подання матеріялу.

Попри складну мовно-правописну ситуацію в Україні, Ірина Фаріон залишається оптимісткою:

– Ми мусимо дійти до джерел, а тоді все змінимо. Істини нашого дому будуть такі, що відповідатимуть природі нашої мови.

Тарас Марусик,
Радіо „Свобода", Київ

Книжку Ірини Фаріон „Правопис – корсет мови?" можна за 10 дол. замовити через редакцію „Свободи", чеки надсилати на адресу: 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

Тернистий шлях...

(Закінчення зі стор. 16)

На цю працю невдовзі з'явилися аж три досить обґрунтовані відповіді-відсічі – О.Пономарева (6: 107–114), В.Німчука (5: 3–25) та І.Вихованця (1: 3–24). Підперта таким „капітальним" підмурком, робоча група в складі згадуваних В.Русанівського, С. Єрмоленко, О. Тараненка, двох Ларис Шевченко та ще Б.Ажнюка й Н.Непийводи в травні 2003 року запропонувала „Проект „Український правопис" з анонімною „Передмовою", що містить чимало дискусійних і некоректних тверджень. Щодо питомих українських слів і вживання розділових знаків, то в проєкті, виконаному під керівництвом акад. В.М.Русанівського, зроблено низку уточнень у примітках, але не запропоновано жодних помітних нововведень у правописі иншомовних слів. Зате в проєкті спостерігаємо відхід від новацій 1993 року, які за 10 років увійшли до загального вжитку, і повернення до старих правил. Порівняйте у редакції 1993 року: *бароко, беладона, групето, інтермецо, лібрето, піаніссімо, піцикато, стакато, фортисимо...*, у проєкті 2003 року: *барокко, беладонна, группето, інтермеццо, лібретто, піаніссімо, піццикато, staккато, фортіссімо*; у редакції 1993 року: *Корсика, Лейпциг, Цюрих, Сиракузи, Сирія* і в проекті 2003 року: *Корсіка, Лейпціг, Сіракузи, Цюріх*" (5: 13, 15).

Як бачимо, навіть те, що впроваджено в 1990 й 1993 роках (а то ж був частковий відхід від практики зближення мов!) тепер В.Русанівський з колегами прагне вилучити з правопису. І не дивно, що на запитання кореспондентки газети „Дзеркало тижня" (2: 16) про ситуацію з правописом відповідав не В. Русанівський, а В.Широков, який по суті нічого не відповів. Бо відповідати немає чого. Коли видадуть те, що запропонували автори „Проекту" 2003 року з Корсіками, барокками й лібреттами, коли широка громадськість довідається, що на більшості пленарних засідань не було кворуму, що співголови І.Курас та В.Кремінь не головували на тих засіданнях, а здебільшого розмовляли мобільними телефонами, то навряд чи запанує лад в українській ортографії.

Загальна оцінка „Проекту „Українського правопису" 2003 року за редакцією В.Русанівського не надто висока. Тут цілком можна погодитися з І. Вихованцем:

„Цей проєкт слабкий з наукового погляду. В ньому не виявлено достатньою мірою знання засад українського правопису, зокрема фонемного (фонематичного) принципу як визначального, а також розуміння особливостей фонологічної і граматичної структур сучасної української літературної мови, їхньої відмінности від російської мови. Підкреслимо також, що проєкт „Український правопис" 2003 позбавлений ознак нової редакції... А як тоді бути з обіцяною громадськості новою редакцією правописного кодексу?" (1: 22– 23).

Авторка статті „Український правопис": великий секрет для маленької компанії фахівців" завважує: „Велика правописна дискусія" яскраво проілюструвала боротьбу двох різно спрямованих тенденцій – українізації зросійщеної української мови та русифікації зросійщеної української мови" (2: 16).

Оскільки ми живемо все ж таки в незалежній Україні, а не в одній із „рівноправних" республік колишнього Радянського Союзу, оскільки тепер 2004, а не 1933 рік, думаю, що переможуть ті, хто „прагне повернути українській мові ті природні, притаманні їй питомі елементи, які відібрано від літературної норми в радянську добу і котрі зберігаються в живому мовленні" (5: 24).

Розділ „Мова про мову" веде редактор „Свободи" Петро Часто

Чому нема порядку в написанні чужих імен?

Я вже не один раз помічав в американських і канадських україномовних газетах, в тому числі й у „Свободі", випадки, коли українізуються російські імена. Наприклад, „Свобода" пише: Володимир Путін, Михайло Горбачов. То, може, йдучи за цією логікою, треба писати Іван Кенеді, Юрій Буш?

Михайло Пилипчук,
Ню-Йорк

Від редакції: ***Колись (див. розділ Мова про мову" у „Свободі" з 30 травня 2003 року) ми вже досить докладно з'ясували, чому варто українізувати російські імена. Тому що їх давно українізували український фолкльор і наша історична література: Катерина Друга, Петро Перший, Микола Другий і т д. Згадаймо Шевченкове: „...Цар Микола її приспав...". Цю традицію хотів повернути в життя нашої мови проєкт нової редакції „Українського правопису" 1999 року. На жаль, цей проєкт – саме з причини його вірности природі української мови – був відхилений теперішньою українською владою.***

Що ж до чужоземних імен – скажімо, англійських, то ми послуговуємося фонематичним принципом: пишемо так, як дане ім'я вимовляється.

Наголоси – не проблема

Думки щодо важливости літературно правильної вимови – цілком слушні, однак тих авторів, що закликають до створення спеціяльного словника наголосів, хочу відіслати до старенького, дещо вже, як на сьогоднішні вимоги, незграбного, дещо анахронічного у поданому складі лексики, проте у своїй основі все ще цінного, непроминального в нашій мовній історії „Правописного словника" Григорія Голоскевича.

Словник пропонує не тільки ортографію, тобто написання українських і запозичених з чужих мов слів, але й наголоси в їхній вимові. В цьому розумінні можна також користуватися „Орфографічним словником української мови", виданим у Києві в 1994 році.

Щоправда, його упорядники С. Головащук, М. Пещак, В. Русанівський та О. Тараненко здійснили свою працю за нормами правописів совєтського часу, які віддзеркалюють тенденцію до зближення української мови з російською, однак наголоси там – в порядку.

Віталій Тимчук,
Бостон

Нові кордони ЕС проходять через східньоевропейське місто

Марк Чемпіон

МАЛІ СЕЛМЕНЦІ, УКРАЇНА. - Нещодавно Петро Лізак вийшов з дому, щоб провідати свого двоюрідного брата, який живе наприкінці цього маленького, етнічно угорського села - це 5 хвилин пішої ходи.

Але кордон між Словаччиною та Україною проходить через середину села, і П.Лізак відокремлений від свого двоюрідного брата двома огорожами з колючого дроту, кожна 3 метри заввишки. 60-річний П.Лізак змушений був витратити 3 дні та подолати 670 кілометрів, щоб придбати візу за 36 дол. (30 евро), потім знайти митний пункт, щоб врешті-решт зустрітися із своїм близьким родичем.

„Я хотів би просто переходити на ту сторону, без мандрівок по цілій країні", - каже він.

15 років тому, після закінчення холодної війни перетинати кордони Східньої Европи стало досить просто. Проте кордони знову стають „обмежуючими" для громадян Великих Селменців - так називається село в Словаччині, та Малих Селменців, що в Україні (раніше село було відоме під назвою Солонці). Причиною такої ситуації є те, що Словаччина 1 травня увійшла до складу Европейського союзу, тоді як Україна не є його членом.

Знову сусідів розмежовують нові іміґрантські контролі, торговельні обмеження та кордони, які ретельно охороняють. Результат - всупереч намаганням ЕС об'єднати континент, перед людьми з обох сторін Селменців з'явилася нова „залізна завіса", щоправда, на декілька сотень кілометрів східніше, ніж попередня. Як було визнано 1 травня, ЕС намагається інтеґрувати 10 нових націй, але напруженість біля нових кордонів вже відчувається. ЕС наполягає, щоб нові члени, наприклад Словаччина, суворо контролювали державні кордони та візовий режим, для того, аби чинити тиск на нелегальну іміґрацію, організовану злочинність та контрабанду. Отож „новоспеченим" країнам ЕС доводиться витрачати значні кошти на придбання високотехнологічного обладнання та на програми тренування прикордонників. Однак така контроля затримуватиме звичний для все більшої кількості мешканців Східньої Европи рух людей і товарів, що визначає засоби проживання основної частини населення краю ще з часів закінчення холодної війни.

Країни, що залишилися поза межами ЕС, де всім обіцяють вільну торгівлю та високий рівень життя, все більше прагнуть приєднатися до цього союзу. Проте в ЕС не виникало палкого бажання прийняти до свого складу колишні радянські республіки, частина з яких є такими ж бідними, як Ґаїті, та пошматовані сепаратистськими рухами. Але нові країни-члени союзу виступають за приєднання України, з її 48 мільйонним населенням, до ЕС, адже це забезпечило б новим членам ЕС стабільне та заможне сусідство біля власних кордонів.

Однак, якщо кордони ЕС перейдуть набагато східніше, це стане важкою фінансовою ношею для всіх членів ЕС і зробить Союз менш стабільним та біднішим. Відкритість внутрішніх кордонів між країнами-членами ЕС та приєднання України призведе до фактичної зміни кордонів „старих" країн ЕС, наприклад, Франція опиниться на порозі Росії. Інший приклад: якщо Туреччина приєднається до Союзу (до речі, ця ідея має багато прихильників), то кордони ЕС напряму наблизяться до Іраку та Сирії.

Непоодинокою є думка про те, що ЕС вже й тепер є надзвичайно великим і важко контрольованим - з населенням понад 450 мільйонів та 25-ма країнами. У 2007 році до Союзу плянують прийняти Румунію, Болгарію та, можливо, Хорватію. Не потрібно забувати, що цьогорічне „поповнення" до ЕС вимагатиме щорічних субсидій та дотацій на десятки мільярдів евро, тому поширеною стає думка, що треба припинити зміни кордонів.

Фрітц Болкештайн з Данії у своїй новій книзі „Межі Европи" (The Limits of Europe) стверджує, що розширення Европи повинне зупинитися точно перед Україною та Туреччиною. Він вважає, що приєднання цих двох країн занадто розширить Европейський союз, а це може призвести до перетворення останнього на просте об'єднання кордонів або навіть викличе дизінтеґрацію. Ф. Болкештайн пише: „Ми не повинні соромитися того, що кордони існують".

Інші звертають увагу на позитивні ефекти від розширення ЕС. Наприклад, міністер закордонних справ Німеччини Йошка Фішер наголошує, що приєднання мусульманської країни - Туреччини - є стратегічно важливим кроком для поширення відчуття европейської стабільности на Середній Схід. В грудні цього року в ЕС повинне бути прийняте остаточне рішення з приводу початку переговорів про можливе приєднання Туреччини. Основна перепона - упереджене ставлення переважно християнської Европи до мусульманської країни. Проте поширеною є думка, що приєднання Туреччини відбудеться, і це послабить напругу між мусульманським світом та Заходом.

Друга світова війна - проблема ери

Проблеми з кордонами в Селменцях почалися ще в 1944 році, коли радянські війська зруйнували цілий будинок, щоб провести розмежувальну лінію. Впродовж наступних 45 років брати та сестри не могли провідувати одні одних. Коли жителі села помирали, їхні родичі могли спостерігати за похоронною процесією тільки через огорожі з колючого дроту, під наглядом з охоронної вежі.

Еріка Ріґан, 41 рік, розповідає, як ще дівчинкою разом з подругами фліртували з хлопцями через кордон, але так ніколи й не могли зустрітися. „Охоронці швидко під'їжджали в своїх джипах, і ми всі розбігалися", - пригадує вона.

Після повалення Берлінської стіни в 1989 році здавалося, що все це залишиться в минулому. Кордони між державами колишнього радянського блоку послабилися, і селяни з обох сторін Селменців знову змогли відвідувати одні одних без візи. Часом, на свята, прикордонники навіть дозволяли перейти селянам просто через огорожу, без обмежень.

Селменці є дуже бідним селом, розміщеним на рівнинах, де вперше поселилися племена мадяр після переходу через гори Карпати, прямуючи зі сходу. Пізніше ці племена розселилися по всій території сучасної Угорщини. Традиційно, більшість тутешніх родин займалися сільським господарством. Проте місцеву державну ферму (колгосп) в Малих Селменцях було закрито, люди залишилися без постійної праці. Понад третина осіб працездатного віку з цього південно-західнього куточка України працюють поза межами своєї держави.

На українському боці всі дуже сподіваються, що пережитки холодної війни відійдуть в минуле. Селяни в Малих Селменцях, як і по всьому Закарпатті, користуються центральноевропейським часом, отже, годинники тут „відстають" на годину від всіх інших годинників в Україні. Так завжди було в цьому краї, де старші люди, не змінюючи місця проживання, пережили 5 урядів різних країн - від угорського до радянського. „Нам здається, що ми живемо в Центральній Европі", - каже 43-річний Іштван, чоловік пані Ріґан.

Вимоги щодо візи до Европейського союзу завершили короткий період нової єдности. 1999 рік став останнім роком, коли українці могли подорожувати до Словаччини без візи - тоді 2.9 мільйонів людей перетнуло цей кордон. В 2001 році, після введення віз, ця кількість зменшилася до 801 тисяч. Зараз Словаччина готується приєднатися до внутрішнього простору Европи , в якому немає кордонів, а тому потрапити до Словаччини з України стане ще важче.

Лише кілька людей з 250 мешканців Малих Селменців мають постійне місце праці. Інші нереґулярно отримують допомогу від уряду в розмірі 50 долярів на місяць. Цих грошей не досить, щоб покрити витрати на візу та мандрівку до Великих Селменців.

Не так давно українці ще могли вільно подорожувати зі Львова до Польщі - чи на працю, чи намагалися трохи заробити на продажу пального, циґарок та інших товарів, що на Україні є дешевшими, ніж в Польщі. Близько 10 мільйонів людей перетинали кордон з Польщею кожного року. Однак, минулого року у Польщі було введено візовий режим за мандатами ЕС. Тепер кожного дня перед польським консульством у Львові можна побачити чергу з 1500 до 2000 осіб. Для того, щоб перетнути українсько-польський кордон потрібно витратити від шести годин аж до двох днів.

Досить легко зрозуміти, чому кордони ЕС є поза Україною. Якщо б Україна приєдналася до ЕС, то вона б стала п'ятою найбільшою країною, більшою за Польщу (яка, до речі, лобіювала права України на вступ до ЕС), і з відповідно більшою кількістю голосів виборців. Проте система українського законодавства та прозорість процесів, що відбуваються в найбільших компаніях, неґативно відрізняються навіть від Росії, а демократичні інституції є дуже слабкими.

Незважаючи на стрімкий економічний ріст України (в 2003 році на 9.4 відс.), вона залишається бідною країною. Відповідно до даних Світового банку, щорічний валовий національний дохід на душу населення (annual per-capita gross national income) в Україні з урахуванням рівної купівельної спроможности становить 4,650 долярів. Відповідний показник в Польщі дорівнює 10,130 долярів, а для 12 країн, що використовують грошову одиницю евро, середній показник становить 24,900 долярів.

Проведення нових кордонів на схід від України могло б ускладнити стосунки між ЕС та Росією, коли остання забезпечує значну кількість енергії для багатьох країн ЕС. У своїй політиці Росія трактує Україну як частину своєї сфери впливу, а ЕС - як суперника, „близький закордон". Щонайменше 8 мільйонів етнічних росіян живуть в Україні, російські компанії вже є власниками чотирьох з шести українських нафтоочисних заводів, контролюючи 80 відс. видобутку, тоді як нафтопроводи, що транспортують російський газ та нафту до Европи могли б стати значним джерелом державних надходжень. Україна цього року приєдналася до Єдиного економічного простору з Росією, Білоруссю та Казахстаном.

„Україна перебуває в жахливому становищі, не маючи вибору між ЕС та Росією, – каже Федор Лук'янов, видавець нового журналу під назвою „Росія в міжнародних взаєминах" (Russia in Global Affairs).

Пошук кордонів

У 1996 році американський академік Самуель Ґантінґтон опублікував у своїй книзі „Сутичка цивілізацій" (The Clash of CIvilizations) мапу зовнішніх меж Західньої цивілізації, передбачаючи, що майбутні конфлікти в світі відбуватимуться перед усім через релігійні, а не ідеологічні суперечності.

Нові кордони ЕС назагал проходять близько до меж, передбачуваних С. Ґантінґтоном. Всі вісім країн, що раніше належали до комуністичного бльоку і кілька місяців тому приєдналися до ЕС, знаходяться західніше межі на мапі С. Ґантінґтона, всі решта, що не належать до ЕС, окрім Хорватії, лежать на схід від запропонованих ще в 1996 році меж. Що ж до України, то вона поділена надвоє. Більшість людей на Східній Україні належать до Української Православної Церкви, на чолі з московським патріярхом, тоді як на заході України, який впродовж століть був частиною Польщі чи Австро-Угорської імперії, більшість населення - греко-католики, тобто Церква використовує православні обряди, а очолює її Папа Римський.

ЕС запропонував Україні та іншим державам колишнього Радянського Союзу, які зацікавлені стати членами ЕС, спеціяльну програму під назвою „Розширена Европа" (Wider Europe). Ця програма передбачає певну фінансову допомогу державам, щоб спонукати їх до прийняття юридичних, торгівельних та інших стандартів ЕС. Таким чином, хоча ЕС і не пропонує реальні пляни на членство нових країн, їх все-таки спонукають приймати складні рішення.

(Закінчення на стор. 19)

Один з визнаних майстрів слова

Сповнилося 75 років Дмитрові Павличкові. З нагоди ювілею Президент України Л. Кучма особисто вручив відомому українському поетові та політикові найвищу державну нагороду – орден „Герої України". Сповнена патосом, пристрасними почуттями і гострими думками, поетична творчість Д. Павличка незмінно викликала значний резонанс в культурному житті України, а також суперечності й ідеологічні контроверсії: за одні вірші радянська влада хвалила і нагороджувала його, за інші – називала „українським буржуазним націоналістом ч.1". Справді народну славу Д. Павличкові принесли вірші, котрі стали піснями: „Два кольори", „Лелеченьки" та ін. З нагоди 75-річчя поета і політичного діяча, колишнього посла України в Польщі і Словаччини, вміщуємо спогад Миколи Галіва про перебування Дмитра Павличка та Івана Драча в Нью-Йорку в 1966 році.

Дмитро Павличко разом з Іваном Драчем ранньої осені 1966 року прибули з дипломатичними пашпортами як члени української делегації на річну сесію до Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку. Отож виникла нагода зустрінутись з відомими поетами.

Перша зустріч відбулась в залі „Overseas Press Club", при 40-ій вулиці в Нью-Йорку. Зібралася добірна публіка – українські науковці, літератори і чимало студентів. Д-р Всеволод Голубничий, вітаючи гостей, нагадав, що коли тут була група українських радянських діячів, яку очолювала Катерина Колосова, то ми її просили, щоб вона посприяла приїздові молодих поетів. І те, що ми маємо приємність вітати двох молодих поетів, треба завдячувати саме їй, Катерині Колосовій.

Дмитро Павличко у своєму виступі говорив, що „є багато проблем, які нас роз'єднують, але є одна, що нас єднає навіки. Те, що нас роз'єднує, не повинно бути темою нашого вечора. Те, що нас єднає, можна назвати одним словом – Україна. Нині в Україні існує інший патріотизм, і не тільки серед тих, що пишуть поезії, але серед усіх прошарків української спільноти". Водночас він визнав, що українська еміграція зробила багато доброго. Після такого вступу Д. Павличко читав свої поезії.

Учасники зверталися до гостей з різними запитаннями. Між іншими, проф. Юрій Шевельов запитав, чому у Д. Павличка, який походить з західних земель України, немає галицизмів, а в східняка Івана Драча вони є? „Тому що у західняків є часом такі слова і образи, яких у нас немає", – сказав І. Драч.

Другий літературний вечір відбувся заходами Славістичного факультету Нюйоркського університету 10 грудня 1966 р. Голова цього департаменту проф. Маґідо привітав гостей, а проф. Іван Фізер зробив потрібне уведення, вказавши на властивості української мови, яка є співучо-мелодійна у порівнянні до інших слов'янських мов. Розповів про розвиток, стилі і напрямки української поезії. Марія Маланчук і Марта Цегельська читали, крім своїх перекладів на англійську мову, також переклади Патриції Килини-Тарнавської, Марти Богачевської-Хом'як, Юрія Тарнавського і Марка Царинника.

На запитання, чому українська поезія почала знову розвиватись щойно в останніх роках, Д. Павличко відповів, що українська поезія радянського часу пережила два періоди. Перший – це 20-ті роки, роки Павла Тичини й інших майстрів слова. Другий – поетична творчість шістдесятників. Це сталось тому, що не було умов для розвитку літератури скрізь, не тільки в Україні. Великої шкоди українській літературі приніс культ особи, який знищив найкращих українських письменників, критиків, загалом інтеліґенцію...

Перед від'їздом до Києва Іван Драч й Дмитро Павличко при допомозі нюйоркських друзів улаштували прощальний вечір, який відбувся, 16 грудня 1966 року у залі „Ленокс Гол" в Нью-Йорку.

Грудень 1991 рік, Київ. У готелі „Либідь", навпроти будинку Народного Руху України, Дмитро Павличко веде коло співаків під час святкування з нагоди успіху Першогрудневого референдуму, в якому народ України підтвердив свою волю до державної незалежності. Зліва: Лариса Скорик, Лесь Танюк, Юрій Костенко, Дмитро Павличко, Іван Заяць. Форо: архвів „Свободи"

Вечір не мав заздалегідь визначеної програми, ним проводив Ростислав Хом'як, відбувся у справді дружній атмосфері. Ведучий закликав деяких учасників до несподіваних і спонтанних виступів. Особливо цікавим було слово Д. Павличка, який підкреслив, що цей вечір є не лише його і І. Драча, „але наш, український, і хоч існують певні непорозуміння і бар'єри, ми в останній хвилині зважилися улаштувати цей вечір, щоб мати нагоду попрощатись з усіма, хто був на наших вечорах". Д. Павличко з посмішкою згадав про те, що його деяка українська преса „піднесла до рангу полковника КҐБ".

„Ми за три місяці вросли у нюйоркський терен. Ми тут залишаємо наших друзів, приятелів і добрих знайомих. При тому бажаємо подякувати усім тим, що нам улаштовували літературні вечори. Ми вповні свідомі того, що без вашої допомоги ми були б не мали виступів на українських і чужинецьких форумах", – сказав Д. Павличко.

Через 25 років, себто в 1991 році, ми знову побачили Д. Павличка у Нью-Йорку. Тим разом він прибув як голова парляментської Комісії для закордонних справ, разом з головою Верховної Ради України Леонідом Кравчуком, якого численна українська громада вітала величавим бенкетом у готелі „Вальдорф–Асторія". Д. Павличко – один з творців й організаторів Народного Руху України. Ще під час візити М. Горбачова до Києва, проти волі В. Щербицького, Д. Павличко й І. Драч просили більше свободи для української культури і мови. Будучи народним депутатом ще за радянського періоду, Д. Павличко активно підтримав декларацію про суверенітет України. Він же – співавтор Акту проголошення Незалежности України. Також Д. Павличко був послом України до Словаччини, а згодом до Польщі, багато зробивши для утвердження незалежности Української держави. Під сучасну пору ювіляр є провідним членом Української народної партії й активно підтримує кандидатуру Віктора Ющенка на президента України.

Нові кордони...

(Закінчення зі стор. 18)

Починаючи з 2001 року, селяни з Селменців намагаються отримати право на спеціяльний перехід кордону для місцевих мешканців, що суперечить чинним правовим нормам ЕС.

Символом роз'єднаности сіл стала спеціяльно витесана різьблена дерев'яна брама, складена з двох половинок, які розташовані по різні боки огорожі-кордону з колючого дроту. Селяни сподіваються, що зможуть об'єднати ці частини, коли отримають право на спеціяльний (спрощений) перехід кордону.

В квітні керівники Великих та Малих Селменців відвідали Вашінґтон, де за сприяння угорської лобі-групи було організовано зустріч для ознайомлення Конгресу США з проблемою сіл.

Для керівників сусідніх сіл ця зустріч стала першою, коли їх не розділяла огорожа. Проте на зустрічі була присутня тільки один член Конгресу - конгресмен Діана Вотсон, демократка з Каліфорнії.

Елізабет Шрьодер, член Европейського парляменту з Німеччини, займається справою Селменців і нагадує, що хоча пропозиція про спрощений перехід для жителів села може дійсно внести деякі зміни до законодавства ЕС, її повинні підтримати всі 25 країн-членів ЕС.

„Проблема полягає в тому, що для ЕС зараз є важливим зупинити потоки нелегальних іміґрантів, злочинність тощо. Отож прийняття рішення, наприклад, у справі кордонів між селами Селменці, може відбутися через багато років".

У створенні статті сприяла Кароліна Чепмен з Великих Селменців, що в Словаччині.

(Переклад з газети "The Wall Street Journal Europe", ч.106, 2-4 липня 2004 р. зробила Леся Саік)

Вдячні за успішний вечір

КЛІВЛЕНД, Огайо. – 12-ий Відділ СУА в Клівленді започаткував осінній сезон імпрез музично-гумористичним вечером з показом моди, який відбувся 11 вересня в залі церкви св. Андрія в Пармі. Відділи СУА в Клівленді були завжди активні в культурно-мистецькому житті громади, їхні імпрези незмінно цікаві, будуючі, тому й багатолюдні.

При заповненій залі відбувався і цей вечір. Його відкрила голова 12-го Відділу Дарія Федорів, вела програму Лідія Вирста і робила це дуже дотепно, весело. Програма почалася з обіду, відтак виступила бандуристка Ірена Завадівська, виконавши низку народних пісень: „Ой, поїхав мій миленький, „Гей, браття-опришки", „Тихо над річкою", „Погляну я у садочок", „Ой, нагорі на високій".

Наступною точкою був показ мод з крамниці „Класік Дезайнер Шап", колекції Галі Кузишин-Голубець, яка майстерно застосовує українську вишивку до сучасного одягу. Маруся Квіт-Флин, власниця крамниці, давала цікаві пояснення. Моделювали одяг: О. Петрів, З. Клебаник, А. Литвин, М. Пельц, Л. Вирста, Л. Дармохвал, Л. Ґудз, Л. Попадюк, Н. Оришкевич, Н. Оришкевич.

Кінцеву частину програми виконала Наталка Гевко, членкиня СУА з Округи Дітройту. Гуморески Павла Глазового, Едварда Козака, Ганни Черінь у її виконанні викликали захоплення і оплески присутніх на залі. За успішний вечір подяка і признання належаться управі 12-го Відділу і виконавцям.

Євген Бачинський

ПАМ'ЯТЬ З ШЛЯХІВ ВІЙНИ

Київ. Осінь сорок першого...

Я прочитала невеличку книжку редактора „Свободи" Л. Хмельковського „Мобілізовані на смерть", яка справила на мене глибоке враження. Я не могла читати відразу, а читала потроху, бо кожна сторінка вражала мене до сліз. Там були наївні листи вояка до молодої жінки, або турботи про батьків. Вони йшли, клали життя, але мали надії...

Читаючи, я згадала, як в серпні 1941 року, в Києві, по нашій вулиці Мельника, йшли червоноармійці, в напрямку до центру. Жінки, діти повискакували з будинків і виносили, хто що мав або міг. Моя мама винесла махорки – батьки були курці. Ми стояли на хіднику і дивились на військо. Хлопці зупинялись, брали, що їм давали і, звичайно, жіноцтво розпитувало: „Куди ідете?", „Чи не знаєте такого-то?". Хлопці показували „чоботи", підошви яких після другого дня маршу одклеїлись і хляпали. Нарікали, що рушниця є, але немає патронів. Показували, що їм дали їсти: жменю сирої пшениці – і все. Просили води. Деякі були цілком молоденькі і .... витирали сльози. Може, тому книжка нагадала мені той день... Листи цих хлопців стали ілюстрацією до реальности, трагічности.

Скоро після початку війни батька з групою чоловіків віком за сорок послали пішки в Полтаву для якогось військового призначення. Чоловіки мусіли самі харчуватись, тобто просити їжу у селян. В одному селі, в сільраді, селянки зварили борщ у мідній ванні, яка була на дворі, і на диво, ні в кого не було негативних наслідків, недивлячись на „хемію" міді і кислоти в борщі. Збирали яблука по дорозі. Селяни доброзичливо ставились до них, „підстаркуватих". Ціль їх маршу – збірний пункт в Полтаві, де їх мали муштрувати для фронту чи ще чогось.

Батько завжди носив капелюх, а до війни в Києві було дуже мало чоловіків, які носили капелюхи, бо вважалося, що капелюхи носить „буржуазія". Коли почалась війна, пішла пошесть ловити „шпигунів". Для примітивного мозку ознакою шпигуна був капелюх. Коли батько й інші нарешті дійшли до Полтави, там вони мали з'явитись в якомусь пункті, але ніхто не знав, що з ними робити. Батько сидів на колоді і курив. Раптом до нього підійшов дуже молоденький червоноармієць з рушницею, але босий. Спрямував на батька рушницю і каже: „Дядьку, ви „шпіон?". Батько посміхнувся і відповів, що він не „шпіон", але хлопець наказав йому іти в комендатуру і повів батька.

На сходах в комендатуру червоноармієць наказав батькові: „Тут почекайте!". Сам пішов всередину докладати, що він зловив „шпигуна". Коли цей молоденький йолоп через якихось десять хвилин повернувся, батько звернув йому увагу, що „шпигунів" не залишають самих, бо вони можуть втекти. Хлопець почервонів і буркнув: „Йдіть до коменданта". „Комендант" чи офіцер, перед яким став батько, взяв його пашпорт, роздивився і раптом каже: „Чи ви не родич Федора Григоровича Кричевського?". Батько відповів, що так, його племінник. Після цього тон офіційности майже зник, був принесений чай, батька запросили сісти, і розмова пішла про мистецтво.

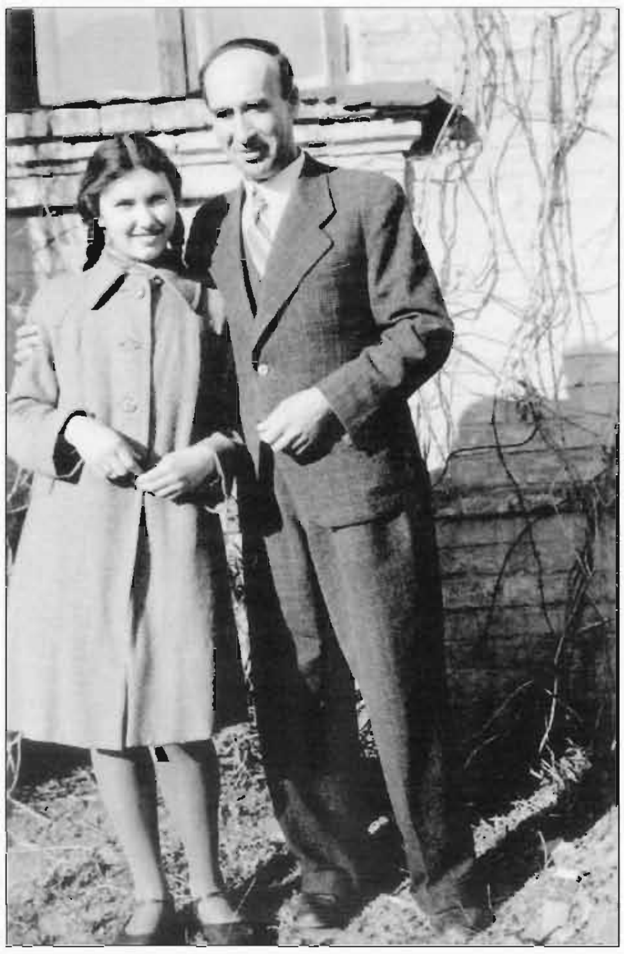
Офіцер цей один час був учнем Федора Кричевського, але потім життя його пішло іншим руслом. Батько, звичайно, хотів знати, як, де, куди, що будуть робити з ним і його групою з Києва. Розмова велась натяками, і батько також натяками спитав про шанси повернутись до Києва. У відповідь почув, що Київ – уже „закрита зона" і одержати офіційну перепустку неможливо, але... колишній учень Ф. Кричевського сказав, що Дарниця – це інша справа і рукою зробив жест – мовляв, з Дарниці рукою подати до Києва!

30 липня батько одержав перепустку до Дарниці і з Полтави поїхав товарним поїздом-порожняком. Перед мостом через Дніпро потяг зупинився на хвилинку, батько почув, що під ногами – міст. Залишатись в вагоні і їхати до головного двірця було б самогубством: там НКВД виловлювало всіх, хто не мав спеціяльних документів. Товарні поїзди ішли через Лук'янівку, і коли поїзд на товарній станції майже став, батько вискочив і не головними вулицями добрався додому о шостій рано.

Це пролог до того, що діялось з нами в цей час. Дома залишилась мама, баба Маруся, Пріся і я. У нас, у дворі, в мезоніні, жило декілька родин, серед них молода пара – він служив у НКВД, вона любила одягатись і часто кудись бігала, і моя мама брала їхнього малого хлопчика, варила йому манну кашу і клала спати у мене на ліжку. Коли почалась евакуація Києва, і багато людей з нашого будинку їхали на схід зі своїми установами, ми були самі, без батька. Наш сусід, батько малого хлопчика, прийшов до мами і за зачиненими дверима довго з нею розмовляв. Потім мама розказала нам, що він умовляв маму з нами виїхати з Києва, мовляв, тому, що мама добре ставилася до його дитини, він хоче якось віддячити мамі і її попереджає по секрету, що ті, що залишаться в Києві, постраждають, бо „стратегічно" Київ буде залишений, але... „каменя на камені не оставимо" – його слова. Це було десь в липні. Ми згадали його слова, коли Київ почав вибухати.

Отже, коли батько з'явився в дверях, ми всі повисли на ньому, – мама, баба Маруся, Пріся і я. Тоді його, худого, почорнілого, брудного, – викупали і Пріся нагодувала. Декілька днів батько залишався вдома, тоді вирішив піти в Союз художників – там була метушня, ніхто нічого не знав, вся „верхушка" вже була десь на Уралі, а розпоряджалось військо. Художники, які були там, робили антифашистські плякати. 16 серпня батькові видали посвідчення, що йому надано відстрочку від служби у війську до 1 жовтня 1941 року.

Наш садок виходив на тодішню Дегтярьовську, а на протилежному боці була Лук'янівська тюрма. На нашому розі, де Лук'янівський базар, були, крім лотків, крамниці посуду, меблів, галантерії. Люди несли повз наш будинок різні речі, одна стара жінка, зігнута в три погибелі, несла на спині – буфет! Наша Пріся благала маму пустити її принести цукру, але мама заборонила. Ввечері десь щось горіло, і тоді почало пахнути не лише димом... За садком видно було вогонь і дим. Всі сиділи по хатах нишком, десь щось бухкало. Всі чекали. Через три-чотири дні над вечір хтось у двері закричав: „Німці ідуть!". Всі повибігали на вулицю, з боку Львівської вулиці рухалась група сіруватих вйсковиків. Ми перейшли на протилежний бік вулиці, напроти нашого будинку, ч. 5, і стояли.

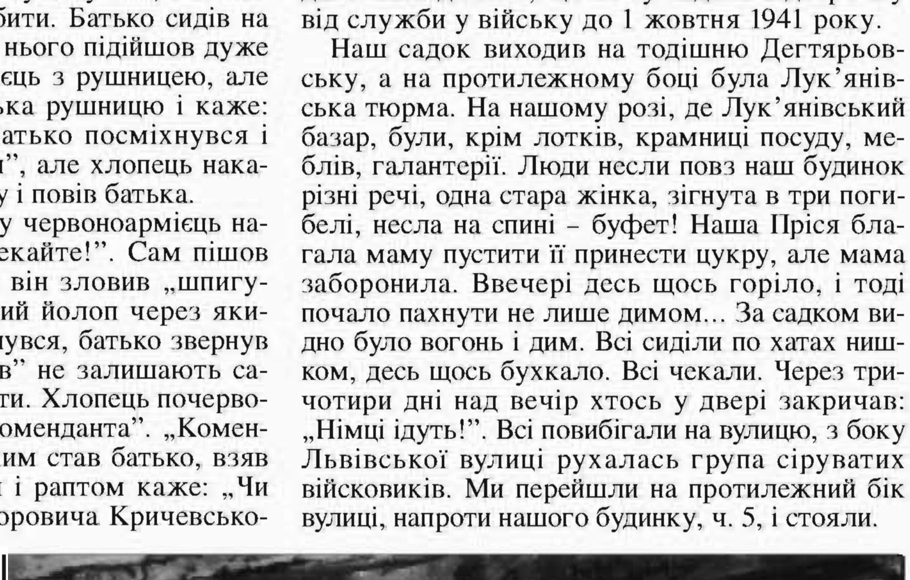

Катерина Кричевська з батьком – Василем Кричевським у Києві (жовтень 1941 р.)

Перші вояки вермахту викрикували: „Де є тюрма?". Хтось з людей знав німецьку мову і показав, де є тюрма. Два-три офіцери і один солдат побігли до тюрми. Пізніше у дворі, серед інших сусідів, почались розмови, що німці відчинили тюрму і познаходили у дворі ями з трупами в'язнів, яких більшовики скоренько старались спалити. Частина тюрми була спалена, і казали, що людей всередині спалено. Люди йшли дивитись, чи не знайдуть своїх близьких серед мертвих. Німці витягали і розкладали трупи. Одна жінка з Лук'янівки знайшла чоловіка, про якого після його арешту три роки нічого не знала. НКВД старався замести підлі сліди.

У всіх післявоєнних совєтських публікаціях вибухи і пожежа на Хрещатику були звалені на німців. А я і мої батьки того вересневого дня спускались по Прорізній вулиці на Хрещатик, щоб за наказом німців здавати протигази на розі Прорізної і Хрещатика. Але я раптом запручалась і почала ревіти, що я не хочу туди іти. А перед тим я хотіла піти по Хрещатику і подивитись, який фільм мали показувати в кіно Шанцера. Мама почала мене лаяти: „Що це раптом за фокуси?". Але я ревіла, і тоді мама побачила, що я щиро плачу, а не роблю

(Закінчення на стор. 21)

К. Кричевська–Росандіч. „1941 р. Руїни Пасажу в Києві".

Знищений Хрещатик (весна 1942 р.)
Фото: архів К. Кричевської

В Росії повертаються до колишньої брехні про війну

17 вересня 1939 року СССР в союзі з Німеччиною став учасником Другої світової війни, напав на Польщу і полонив сотні тисяч вояків розгромленого польського війська. Рядові вояки були вислані до таборів Сибіру, а старшини були зосереджені в кількох таборах на східніх теренах СССР. Чи не було це заздалегідь заплянoване у Кремлі? Навесні 1940 року полонені старшини були розстріляні в кількох місцях, зокрема й в Україні, але найбільше – в Катинському лісі поблизу Смоленська.

Німеччина розірвала союз з СССР і 22 червня 1941 року почала з ним війну. Повсюдно на зайнятій території німці відкривали масові поховання жертв більшовиків, даючи можливість людям впізнати своїх близьких і належно поховати їх, а світові розповісти про злочини сталінського режиму. Так було у Львові, в Вінниці, ряді інших міст... Відкриття могил страчених полонених було проведено і в Катині. Для певности німці запросили сюди представників міжнародної спільноти, зокрема польського Червоного хреста. Усі матеріяли про страшний злочин в Катині були опубліковані.

Коли ця місцевість знову перейшла до більшовиків, Москва утворила власну комісію з розслідування справи, яку очолив відомий лікар, генерал Микола Бурденко. Комісія заявила, що полонених розстріляли німці, хоча сам М. Бурденко в приватних розмовах розповідав, що злочин скоїв НКВД. Світ не повірив Москві, й відтоді ця справа довгі роки була замовчувана в СССР і, з волі прокомуністичного режиму, в Польщі. Щоб завести на манівці можливі пересуди про Катинь, Москва поширила історію спаленого білоруського села зі схожою назвою Хатинь і тепер більшість населення Росії вважає, що йдеться про німецький злочин в Хатині. Але усе таємне стає явним, і на хвилі „гласности" останній провідник СССР Михайло Горбачов був змушений офіційно визнати, що полонених поляків розстріляли кати НКВД. В Катині та інших місцях страт було вчинено заходи з увічнення пам'яті жертв.

Проте в Росії тепер почалося відродження тоталітарного режиму і однією з ознак цього стала поява в 2003 році книжки Юрія Мухіна „Антиросійська підлість" (наклад 15 тисяч примірників), у якій стверджується, що польських полонених розстріляли таки німці, а поляки в змові з ними намагаються перекласти відповідальність за злочин на безневинну Росію. Книжка розрахована саме на необізнаність сучасних росіян у власній історії взагалі і Другої світової війни зокрема.

Саме російській молоді адресовані в книжці роз'яснення, що „на Заході верещали, ніби СССР є тюрмою народів, одним великим ГУЛагом, тоді як він був тюрмою лише для ледарів і підлих людей, а для робітничої кляси він був батьківщиною". І далі: „Невільнича психологія не дозволяє збагнути, що СССР був за Сталіна державою народу, тому що народ були найважливішим. І жодні репресії проти нього не мали місця, якщо для них не було достатніх підстав. „Ніколи ми так добре не жили, як перед війною", – говорили наші старики ще в 1970-ті роки. У популярній пісні співають: „Мій милий, коли б то не було війни". Але війна була. І розпалила її також Польща".

Автор книжки твердить, що СССР був найбільш гуманною, тобто людяною державою в історії людства. Число виконаних в роки репресій вироків смерти не перевищувало 5 тисяч. І потрібні були страти лише для того, шоб ліквідувати злочинців і поліпшити моральний стан „радянського народу".

Юрій Мухін твердить про невдячність поляків до СССР, який у 1939 році врятував Польщу з економічного занепаду. Він пише, що після 17 вересня 1939 року великі групи поляків намагалися перейти кордон, щоб придбати які-небудь товари в сільських кооперативах на радянському боці. А в недавні роки, пише він, коли поляки висилали своїх дітей в піонерські табори біля Харкова, то возили їх на могили полеглих дідів не для вшанування пам'яті старших поколінь, а лише для того, щоб прищепити дітям ненависть до росіян.

Німці, пише Ю. Мухін, своєю провокацією в Катині пробудили таку ненависть до Росії серед інших народів, що 1.8 млн. „ідіотів" (так автор називає їх) вступили до німецького війська в складі румунських, словацьких, хорватських та італійських частин (Ю. Мухін навмисне не згадав про українців, литовців, естонців, грузинів, татар, бо як би вони мали воювати проти своєї „щасливої батьківщини"?). Половина з них, пише автор, мусіла загинути.

Хто такий Ю. Мухін? Це московський журналіст, відомий як російський „суперпатріот", а насправді – шовініст. Ю. Мухін 10 років тому вже видав книжку „Катинський кримінал" з цієї ж теми, а тепер поширив її на 750 сторінок. У передмові він пише, що Польща прагне перенести катинський злочин з Німеччини на Росію, щоб отримати компенсацію за страчених громадян. Цікаво, коли це хтось дістав від Росії компенсацію за злочини СССР? А Німеччина за злочини своєї воячини справно платить, хоча, на відміну від Росії, не пропагує політики минулих часів. Але для росіян натяк на будь-яку компенсацію означає появу нового ворога. Тому книжка Ю. Мухіна добре відповідає настроям більшости росіян, які хворобливо вразливі на будь-які критичні зауваження на їхню адресу, вважають, що це тільки вони воювали проти Гітлера і врятували Европу і увесь світ від фашизму, а тепер терплять від невдячного світу.

Саме через такі шовіністичні настрої Україна не має бути байдужою до книжки Ю. Мухіна та інших подібних видань, котрі безперешкодно надходять до українських книгарень. Адже значну частину польських полонених НКВД розстріляло на території України, і звинувачення Ю. Мухіна у приховуванні від населення, що насправді цю страту провели німці, адресоване й українським академічним інститутам історії, котрі вважають катами кремлівських провідників.

Левко Хмельковський

Диригента попередив невідомий

Коли я прочитав спогади д-ра Василя Рождественського в „Свободі" (ч. 38) „Я був свідком руйнування Хрещатика", то прийшло мені на думку оповідання про ту страшну подію диригента та керівника українського театру Богдана Сарамаги, котрий в той час гостював з театром в повному складі у Києві.

В травні 1961 року осередок СУМ ім. П. Орлика, Дітройт, „Українська сцена" ставив оперу „Катерина" в Чикаго, котрої Богдан Сарамага був диригентом хорів і оркестри. Богдана і Вероніку Максимович я віз своїм автом до Чикаго. Під час нашої поїздки Б. Сарамага розповідав багато речей про мистецькі виступи в Києві і про страшну подію на Хрещатику. Б. Сарамагу також перестеріг незнайомий чоловік, щоб Б. Сарамага не давав мистецької вистави, а залишив Хрещатик якнайскоріше.

Іван Совірка,
Ворен, Миш.

В. Максимович і Б. Сарамаґа Чикаґо у 1961 року.
Фото: архів автора.

Київ...

(Закінчення зі стор. 20)

фокуси, бо не хочу туди іти. Я благала піти до Федора Кричевського, по Володимирській, на Кузнечну. Ми пробули у нього хвилин двадцять і знову пішли до Хрещатика, але я знову почала просити не йти по Хрещатику, а зайти до Крюкових (Борис Крюков і Оля Гурська і їхня доня Ліля були близькі друзі батьків), які жили на бічній вулиці, що виходила на Хрещатик, не доходячи до Бесарабки. Ми там посиділи недовго, як раптом весь будинок захитався і ми почули вибух. Всі повибігали на вулицю, побігли до рогу Хрещатика і побачили, як горів малиновим полум'ям той будинок, де ми мали складати протигази. Ми бачили, як вибухали інші будинки. Ми почали бігти додому, далі від центру, добігли до Пушкінської і там побачили німців, які несли, тягли закривавлених своїх, деякі ішли самі, поранені і наші люди теж. Я пам'ятаю на обличчях розпуку і жах. Вони ішли, бігли від Прорізної в протилежний бік. Коли ми добігли до Лук'янівки, то уже надвечір бачили небо рожеве, червоне і люди з центру тягнулись на Лук'янівку і просились ночувати. У нас у вітальні, на підлозі покотом, ночували якісь незнайомі нещасні. Отак збулося попередження нашого сусіда з НКВД.

Між іншим, в своїх споминах („Свобода", ч.38) д-р В. Рождественський помиляється: німці прийшли раніше, ніж Хрещатик почав вибухати (це я перевірила з декількома киянами і з Д. Малаковим). У мене в щоденнику записано, що німці прийшли 19 вересня, а Хрещатик почав вибухати 24 вересня.

Катерина Кричевська,
Мавнтен Вю, Каліф.

НОВИНИ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Многолюдно і гідно відзначили 100-річчя від дня народження М. Мороза

НЮ-ЙОРК. – У приміщенні Наукового Товариства Шевченка в неділю, 26 вересня, многолюдно та гідно відзначено 100-річчя з дня народження визначного мистця Михайла Мороза. Серед численних присутніх були члени НТШ, провідні члени Українського Музею з головами обох установ на чолі.

Імпрезою проводив Василь Махно, який представив першого доповідача мистця Зеновія Онишкевича. Його слово-спомин звернуло увагу слухачів на те, що доба активности українських мистців в Ню-Йорку з Михайлом Морозом у проводі вже, на жаль, проминула. Він назвав її „золотим часом" української культури в США, коли на виставках наших тодішних активних мистців бувало 300–400 осіб. Він яскраво окреслив творчу постать Михайла Мороза, яка визначалася особливою енергією і мала вплив на настрої всього Об'єднання українських мистців, що було таким активним та позитивним. З. Онишкевич назвав цілий ряд наших мистців, що проявили у цих роках особливу діяльність, і представив цю позитивну атмосферу, яка в ці роки панувала, і яка, на жаль, скоро згасла.

Доповідь проф. Дарії Даревич, дослідника мистецтва XX сторіччя і голови НТШ в Канаді була, як завжди, професійна, відзначалася глибоким знанням предмету, містила численні інформації про М. Мороза, які були ще і прикрашені низкою картин у прозірках. Доповідь пригадала нам життя і творчість Михайла Мороза років співпраці з мистцем Олексою Новаківським у Львові, відвідин Італії і перебування у Космачі та одруження.

Дружина М. Мороза, Ірина і проф. Д. Даревич (зліва) після програми
Фото: В. Лопух

М. Мороз. Ріка Скогорі (Феніція) 1958 р.

Переїзд М. Мороза з дружиною і сином до США позначився його успіхами в американському мистецькому світі, зокрема п'ятьма виставками в американських мистецьких галеріях і незвичайно прихильними рецензіями в американській пресі, з „Ню-Йорк Таймс" включно. Він став одним з найвідоміших і найшановніших українських мистців, а його плодовитістю у творчості, здається, ніхто не може зрівнятися. З-під пензля М. Мороза вийшло понад 1000 краєвидів. Поряд з висвітленням на екрані картин М. Мороза проф. Д. Даревич зробила вичерпну аналізу його творчости та зміну стилів водночас з розвоєм мистецького таланту. Зокрема зупинилася на його експресонізмі та традиції у зображеннях краєвидів.

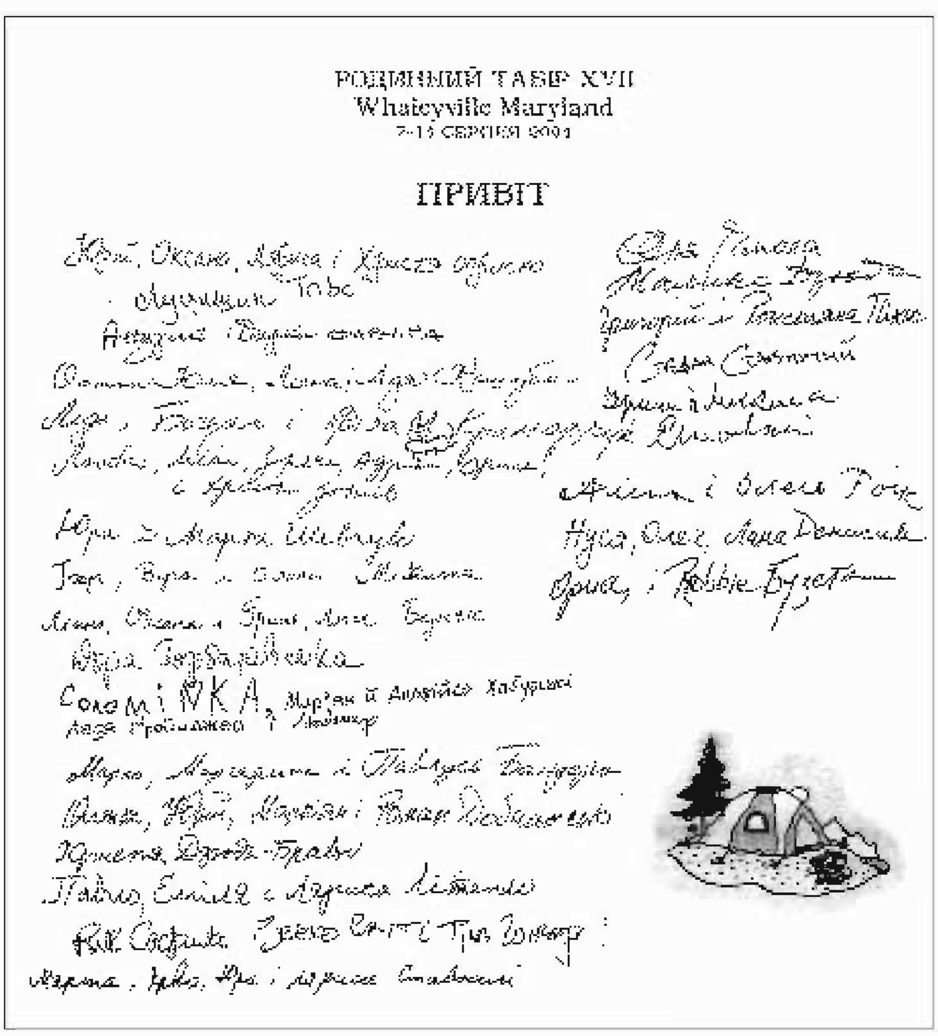
Після цієї змістовної і вичерпної доповіді, присутні мали ще нагоду послухати записи споминів про М. Мороза Аріядни Стебельської та у виконанні мистця ряд пісень, а відтак член Національної спілки письменників України Любов Часто прочитала дещо з поетичної творчости М. Мороза, що все разом ще сильніше показало многогранну активність покійного мистця та його широкий діяпазон зацікавлень.

Від Українського музею виступила директор його Марія Шуст, згадуючи виставку творів М. Мороза, що відбулася перед 16 роками, і зацитувала оцінку відомого мистецтвознавця д-ра Я. Лешка, що праці М. Мороза посіли належне місце серед найповажніших американських пейсажистів. М. Шуст подякувала дружині мистця за її постійне пропагування творчости М. Мороза, а всім виконавцям за вклад у гідне вшанування 100-річчя з дня народження мистця.

Останньою промовила дружина М. Мороза – Ірина, яка зворушено дякувала усім виконавцям і учасникам цього вийняткового свята для неї і для всієї української громади Ню-Йорку.

О. Кузьмович

Привіт з Родинного табору

Художнє слово

Про тих, що відійшли

Пам'яті письменниці Докії Гуменної

Діма

Вони відійшли вже, замовкли,
за спокій їх душ
помоліться...
Листям, від смутку
пожовклим –
їхні книжки на полицях.

Вони відгоріли, спочили,
над ними –
барвінок квітчастий...
А скільки в словах залишили
вогню, що ніколи
не згасне!

Вони вже не з нами, відсутні,
за спокій їх душ
помоліться...
Пам'ять про них незабутня
зорею
нехай
іскриться!
Хай оживуть, вони знову
в далекій Вкраїні...
Полум'ям
рідного
слова
горіли серця їх в чужині.

Письменниця Докія Гуменна народилася 10 березня 1904 р. в Жашкові, Черкаської обл, померла 4 квітня 1996 року в Ню-Йорку. Цього року відзначено 100-ліття з дня її народження.

НОВІ ВИДАННЯ

Герої славної доби

Литвин М.Р., Науменко К. Є. *Військова еліта Галичини. Львів, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2004, 376 стор.*

На кошти громадської організації Український національний центр історії та інформації „UNCHAIN", (президент Божена Ольшанівська, заступник Володимир Боднар), видано збірник, в якому подано біографії військових діячів доби Українських визвольних змагань 1914 – 1923 рр., у тому числі й маловідомих. Зокрема висвітлюється шлях та бойова діяльність командирів легіону Українських Січових Стрільців, Галицької армії, Окремого корпусу Січових Стрільців Армії УНР. Використано спогади, документи з архівів і бібліотек України, Росії, Польщі і Чехії.

У багатовіковій історії України збройна боротьба народу за незалежність і соборність у 1914-1923 рр. є однією з найяскравіших сторінок. Саме тоді стався злет національного духу, могутній вибух визвольної енергії, які на довгі роки визначили розвиток суспільно-політичної думки й зумовили непереборне прагнення до самовизначення в складних умовах бездержавности. За своїми маштабами і суспільно-політичною значимістю Українська національно-демократична революція була феноменом історії і по праву зайняла помітне місце серед визвольних процесів Европи. Її поразка вважалася усіма верствами українців тимчасовою, оскільки в концепції Української революції втілилися віковічні прагнення українського народу – надихаючі традиції визвольної боротьби, кращі ідейні надбання видатних мислителів і національних діячів.

Але впродовж десятиліть радянська історіографія, обслуговуючи політичні та ідеологічні потреби тоталітарного режиму, доклала багато зусиль, щоб вирвати з історичної пам'яті народу багатолітню боротьбу за українську державність. Архівні джерела військово-політичної еміграції довгі роки були недоступними навіть для науковців. Імена активних учасників розбудови Збройних Сил, визвольних змагань, серед яких було майже п'ятсот генералів і не менше трьох тисяч полковників, ще й до сьогодні залишаються білою плямою національної історіографії.

Цей збірник документальних нарисів про визначних учасників визвольних змагань 1914 – 1921 рр. прокладе шлях до наступних інформаційно-довідкових видань, які доповнять біограми видатних військовиків.

Критерієм для відбору нарисів була причетність героїв до Карпатського регіону. Вихідці з Галичини, вони захищали українську справу на західньоукраїнських землях, а пізніше на Наддніпрянщині. Характерно, що всі вони пройшли горнило Першої світової війни, брали участь в українсько-польській війні 1918 – 1919 рр. Об'єднане українське військо визволило від більшовиків майже все Правобережжя і в ході блискучої наступальної операції 31 серпня 1919 року вступило до Києва.

Це зокрема: Осип Букшований, Дмитро Вітовський, Никифор Гірняк, Юліян Головінський, Сень Горук, Осип Думин, Роман Дашкевич, Євген Коновалець, Гриць Коссак, Осип Курилас, Віктор Курманський, Василь Кучабський, Андрій Мельник, Осип Микитка, Олена Степанівна, Гнат Стефанів, Роман Сушко, Мирон Тарнавський, Петро Франко, Федь Черник, Альфред Бізанц, Олександер Греків, Антін Кравс, Євген Мішковський, Михайло Омелянович-Павленко, Альфред Шаманек.Їх єднала безмежна любов до Батьківщини, національно-патріотичні почуття, самовіддана служба українській справі, вірність воєнній присязі, своєму обов'язку перед народом.

За інформацією щодо придбання книжки можна звернутися до Інституту українознавства: вул. Козельницька, 4, Львів, 79000 Ukraine. Тел.: (380-322) 701-418.

В. Б.

„Белзькі Дзвони"

До редакційної бібліотеки надійшла книга Тихона Лещука „Белзькі дзвони". Автор - доцент, кандидат філологічних наук, дійсний член Географічного товариства, член НТШ, автор понад 300 праць (в тому числі 10 монографій філологічного змісту, книги новель та оповідань, збірки для дітей та інше) зміг достойно вшанувати землю, з якої походять його пращури - славну Белзчину. Сам автор визначив літературний жанр праці як документальну повість, поєднавши таким чином виклад історичних фактів зі створеними ним чуттєвими образами. Книга обсягом 784 сторінки охоплює події з часів Белзького князівства (X-XIV ст.) та наступні періоди аж до початку III тисячоліття. Твір Т. Лещука є особливим, адже містить елементи різних жанрових видів: розповідь, статистичні дані, схеми, фотоілюстрації, власні поетичні уривки автора - і все це поєднано великою любов'ю автора до людини та високою повагою до історії.

Т. Лещук здійснив велику працю, поклавши в основу сюжету долі реальних людей (книга містить поіменний список понад 3000 з них).

Леся Саїк

ПОДОРОЖІ

Дорогобуж: слава минулого

Храм Успіння Божої Матері в Дорогобужі

Княже місто Дорогобуж лежало над річкою Горинню, на її лівому горбистому березі, і в середньовіччя було важливим центром ремесла, торгівлі, духовно-релігійним осередком в цьому регіоні волинської Погорини. Вже перші його князі, володарі міста, були християнами, а наявність викопаних під городищем в глинистому грунті печер, виявлених в 30-их роках минулого століття, наштовхує на думку про існування тут печерного монастиря, який пізніше перенісся з-під землі на поверхню. Про монастир Преображення Господнього в Дорогобужі є перші історичні згадки з XI ст.

Ще однією святою обителлю в Дорогобужі був монастир Успіння Пречистої Богородиці. Ця обитель відома була ще до монголо-татарської навали 1240 року, коли Батиєві орди цей монастир знищили. Князі Острозькі, спираючись на народну пам'ять, на початку XVI ст. знову відновили його, зберегли його первісний вигляд. І тисячолітній храм Успіння Богородиці залишився без будь-яких архітектурних додатків, лише в XIX ст. перед входом до храму добудовано з перенесеної з цвинтарища дерев'яної церкви дзвіницю, на якій були давні дзвони з часів цих боголюбивих князів. Місцеві атеїсти в 1960-их роках викинули ті дзвони до ріки Горині.

Відновлена святиня була під особливою опікою князів Острозьких. Згадку про неї знаходимо в документах Луцького замку за 1545 рік, коли архимандритом обителі Успіння Божої Матері був Владика Луцький і Острозький. Ще одну писемну згадку про цей монастир знаходимо під датою 27 грудня 1582 року, коли князь Костянтин Острозький подарував йому села Дроздів, Іллінськ, Монастирище. Також ці князі 1530 року подарували рукописну Євангелію, яка ще наприкінці XIX ст. зберігалась в синодальній бібліотеці, а пізніше сліди її загубилися, найімовірніше в московських бібліотеках чи музеях.

Храм Успіння Пречистої Богородиці мав з незапам'ятних часів благодатну ікону Божої Матері – Дорогобузьку. Ця давня ікона написана на полотні, наклеєному на дерев'яну дошку. Божа Мати на ній зображена з дитятком Ісусом на лівій руці. В 1769 році ікону заново було прикрашено срібною, мистецького карбування, ризою. Первісне її походження невідоме. Можливо вона, передана сюди з монастиря Преображення Господнього. З історичних джерел дізнаємось, що образ цей обновлявся 1577 року. По обновленні домальовано 12 апостолів навкруги Богородиці. До благодатного образу впродовж віків приходило тисячі прочан. Особливо багатолюдні прощі відбувались на свято Успіння Божої Матері.

Давній хрест на цвинтарі в Дорогобужі

В Дорогобужі були і парафіяльні церкви, сліди яких простежуються до кінця XIX ст. Це – замкова домова церква на замковищі та храм на цвинтарищі південніше замковища, де видно ряд похованих з погрузлими по рамена в землю малими кам'яними хрестами, а на місці, де стояла святиня, є більший прадавній кам'яний хрест.

2 січня 1962 року помонастирський храм зняли з реєстрації і зачинили. За 28 років було кілька спроб його знищити. Церковне майно частково розібрано вірними по хатах, частково забрано до музею. Найбільшу цінність святині – образ Богородиці – забрано до Рівненського краєзнавчого музею.

Липневий ранок привів мене на знайомі вулиці і стежки. Іду головною вулицею, оглядаю білі хатки з вишневими садками. Стежка веде мене до тисячолітнього храму Успіння Божої Матері, що на високій горі. Цього недільного ранку в храмі – два десятки старших жінок та кілька чоловіків. Оце і вся паства о. Анатолія Семенчука.

В церкві з моїм приходом відчувається якась напруженість. Хоч я й пояснював касирові Софії Мартинюк причину моєї візити, показав свої документи (а це є обов'язком в храмах Московського патріярхату), але і вона, весь актив церкви, сам о. Анатолій дуже занепокоєні моєю появою. До мене підходить помічник касира Тетяна Кравчук і тоном комсомольської активістки запитує, хто дозволив мені фотографувати? Залишаю церкву під настороженими поглядами її комісарів та йду оглядати святиню іззовні.

Через поля іду до цвинтарища, щоб оглянути давні кам'яні хрести, що лишились на ньому. Тут, на замковищі, проводились археологічні дослідження, але вони не були маштабними, хоч і принесли багато цінних знахідок для волинезнавчої науки.

На закінчення подорожі був я гостем вчительки-пенсіонерки Зінаїди Ткачук. 46 років свого життя віддала вона нелегкій праці вчителя. Викладаючи біологію і природознавство, створила в школі прекрасний сад з 60 видів рідкісних рослин. Її покійний чоловік Павло Савич – вчитель історії – також був українським патріотом. Має двоє дітей та внуків, які живуть в Рівному і Києві. Разом згадуємо страшні часи московсько-більшовицької окупації, нищення будь-яких проявів українства, думками переносимось в 1920–30 роки, коли Дорогобуж славився своєю „Просвітою”, а в 1940-ві – героями з ОУН-УПА. На превеликий жаль, повільно відроджується українське національно-свідоме життя, бо всі його прояви паралізувала московська церква в селі.

Володимир Рожко

СПОРТ

Футбол

КИЇВ. – Збірна України з футболу втратила дві точки, зігравши 9 жовтня у відбіркових змаганнях ЧС-2006 року з командою Греції на стадіоні „Олімпійський" внічию – 1:1. Ґолі забили Шевченко і Цартас.

Дніпропетровський футбольний клюб „Дніпро" у груповому турнірі Чаші УЕФА гратиме з бельгійським „Брюге", еспанською „Сарагосою", голяндським „Утрехтом" та австрійською „Австрією". Такі результати жеребкування, яке відбулося 5 жовтня. У наступну стадію виходять по три команди з групи. Змагання пройдуть в одне коло: 21 жовтня, 4 листопада, 25 листопада, 1-2 грудня та 15-16 грудня.

Висліди змагань і турнірне становище команд:
Група 2

Україна	– Греція	1:1
Туреччина	– Казахстан	4:0
Албанія	– Данія	0:2

1. Туреччина	– 5
2. Україна	– 5
3. Данія	– 4
4. Грузія	– 4
5. Албанія	– 3
6. Греція	– 2
7. Казахстан	– 0

Група С:
„Брюге" (Бельгія),
„Сарагоса" (Еспанія);
„Утрехт" (Голляндія);
„Дніпро" (Україна);
„Австрія" (Австрія).

21 жовтня „Дніпро" вдома змагатиметься з „Брюге", 4 листопада на виїзді – з „Утрехтом", 25 листопада вдома – з „Австрією", 1 грудня в гостях – з „Сарагосою".

* * *

Збірна України з футболу у разі виходу у фінальну частину першости світу 2006 року в Німеччині може суттєво поліпшити свій матеріяльний стан. 6 жовтня ФІФА оприлюднила суми нагород фіналістам чемпіонату світу 2006 року.

Кожна команда, що проб'ється в основну частину першости, одержить по 8,210,000 долярів, що на 38 відсотків більше, ніж одержали фіналісти ЧС-2002 у Японії й Кореї. До речі, за перемогу в Казахстані та нічию в Данії футболісти та тренери збірної України отримали 300,000 тисяч долярів на команду.

* * *

Збірна України з футзалу 11 жовтня стала переможцем першости світу серед студентських команд, яка завершилася в еспанському місті Пальма-де-Мальорка. У фінальній грі з рахунком 3:1 українці перемогли команду Бразилії. Бронзові нагороди здобули росіяни, які в грі за третє місце виграли в Еспанії. У півфіналі збірна України основний час гри завершила внічию з еспанцями 2:2, а в серії післяматчевих пенальті сильнішими були українці – 4:3. У чвертьфіналі українці з рахунком 3:2 переграли збірну Чехії. 6 жовтня збірна Україна з рахунком 18:0 розгромила команду Англії. В останньому матчі групового турніру збірній України протистояла команда Сербії та Чорногорії. У 1998 році в Портуґалії збірна України вже перемагала на чемпіонаті світу серед студентів.

Бокс

Чемпіонат Европи з боксу серед жінок, який 8 жовтня закінчився в італійському місті Різоне, збірна Україна завершила на другому загальнокомандному місці серед 18-ти країн- учасниць. Українки вибороли дві золоті, одну срібну та дві бронзові медалі. До звання чемпіонки світу додала титул найкращої в Европі Анжеліка Торська, яка виборола золото у вазі до 80 кг. Ще золоту медалю здобула Тетяна Лебедєва. Зі сріблом завершила першість Европи Ганна Желюк. Бронзові нагороди дістали Людмила Грицай і Анастасія Савінова. Перше загальнокомандне місце вибороли росіянки, третіми стали італійки.

Василь Вірастюк – найсильніший у світі

Український спортсмен Василь Вірастюк виграв 4 жовтня турнір найсильніших атлетів світу „Ворлд стронґест мен", що закінчився на Багамських островах. Ці змагання традиційно визначають найсильнішу людину плянети. У запеклій боротьбі В. Вірастюк переміг Зідрунаса Савіцкаса. Торік В. Вірстюк став чемпіоном світу з богатирського багатоборства. На фото: Василь Вирастюк з нагородою переможця турніру.
Фото УНІАН

ЗМІНА АДРЕСИ

❑ **„Свобода"** ❑ **„The Ukrainian Weekly"**

СТАРА АДРЕСА:

Число Відділу (якщо член УНС) ....
Ім'я і прізвище ....
Адреса ....
....

НОВА АДРЕСА:

Ім'я і прізвище ....
Адреса ....
....

Зголошення присилати до:
Svoboda/The Ukrainian Weekly
P.O.Box 280, Parsippany, NJ 07054

На зміну адреси проситься долучити $1.00
ПЕРЕВЕДЕННЯ ЗМІНИ АДРЕСИ ТРИВАЄ 1-2 ТИЖНІ

• ЗНАЙОМСТВА •

•РІЗНЕ•

Помер лицар українського слова

25 вересня 2004 року минає сорок днів відтоді, як після тяжкої короткочасної хвороби на 90-му році життя відійшов від нас громадський діяч мґр, Михайло Середович.

Сумна вістка сколихнула українську громаду Сиракюз. Покійний залишив у смутку дружину Ірену, сина Марка з дружиною та двох онуків.

Спішимо, летимо, доганяємо дні, що так швидко згасають в багряних загравах надвечірнього неба, і багато разів не помічаємо, що розминаємось з людьми різних доль, не встигаємо зазирнути їм в очі, відчути пульс їхньої душі та усвідомити, на яку велику повагу вони заслуговують в житті суспільства, не чекаючи на похвали чи подяки, тому що роблять те за покликанням душі. Таким був Михайло Середович.

Михайло народився 15 січня 1915 року в селі Свидниці Яворівського району, в Україні, у свідомій українській родині, серед трьох братів і двох сестер. На п'ятому році життя відійшла у вічність його мати, доброго серця сестри і брати віддали йому любов і теплоту. Закінчивши народну школу, поступив в гімназію у Яворові. Вже в молодих роках він був свідомим українцем, і польська влада ставила йому багато перешкод в навчанні.

Міняв міста навчання, аж у Перемишлі добився матурального свідоцтва. Вже підходили воєнні часи, і він вирішив виїхати до Австрії, до Ґрацу, де поступив на медичний факультет. Медицина не була йому до душі, а ще й почалася Друга світова війна, котра зашкодила багатьом молодим людям закінчити студії і довелося брати працю, котра їм не підходила. По закінченні війни, як у пісні співають, „з України на чужину брати розійшлися".

Михайло Середович прибув до США, до Філядельфії, де його брат був священослужителем католицької церкви, а відтак переїхав до Сиракюз. Тут він, не склавши рук, працював в організаціях, котрі вже існували, а рівночасно допомагав організувати Школу українознавства, де довгі роки працював педагогом. Активну участь брав у всіх громадських організаціях, бувши їх членом, а також багато разів – членом управи.

З молодих років життя належав до організації ОДВУ, де посідав високе становище до кінця свого життя. Покійний був веселої вдачі, мав талант гумориста, при кожній нагоді чи зустрічі мав щось веселе сказати. Був дуже релігійним, належав до церкви св. Івана Хрестителя, твердо обороняв християнські засади, засвідчуючи тим любов до своєї Церкви і свого народу.

В похоронних відправах служили о. Василь Кадило і диякон д-р Мирон Котч. Після Панахиди диякон М. Котч попрощав покійного, дякуючи за добрі його діла, котрі залишаться в нашій громаді. На кладовищі коротким словом прощав Михайла його близький приятель Петро Марцінів.

В Народному домі відбулась многолюдна тризна, якою провадив д-р Іван Гвозда. Після молитви представники організацій та приватні особи висловлювали щирі співчуття родині, ділилися спогадами про життя покійного. Д-р Іван Гвозда в короткій промові згадав про щиру, віддану працю, котру покійний вкладав в громадське життя української громади Сиракюз.

Редактор Микола Дупляк в своєму слові згадав часи в Школі українознавства, Орест Грицик розповів про піклування та допомогу студентам в ділянці української мови, котру викладав покійний Михайло Середович. Довголітня голова Союзу українок Америки П. Ф. Войтович просила відвідувати хворих в лікарні чи вдома.

Володимир Літинський, котрий очолює дослідну організацію ім. Ольжича, говорив про великий вклад праці М. Середовича для цієї допомогової організації. За життя св. п. Михайло Середович був врівноваженою людиною, патріотом з молодих років, читав багато книжок, любив науку і на чужині життя своє не змарнував.

На закінчення дружина Ірена і син д-р Марко з родиною щиро дякували всім друзям і знайомим за співчуття у їхньому родинному горі. Відтак присутні разом з о. Василем Кадило промовили молитву в далеку дорогу покійному. Хай земля Вашінґтона буде йому легкою!

П. Марцінів

У глибокій скорботі повідомляємо друзів та знайомих, що 20 серпня 2004 р. у лікарні Centenary, Scarborough, Ontario, Canada відійшла у Божу вічність

бл. п.

ОЛЬГА МАЛАНЧУК

з дому СОРОКА

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ відбулися в церкві свв. Петра і Павла в Scarborough, ON. Похоронено покійну Ольгу поруч з чоловіком Романом на цвинтарі св. Андрія Первозваного в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

У глибокому смутку залишилися:

дочка – МАРІЯ МАЛАНЧУК, Париж
племінники – НАТАЛКА БОЯНІВСЬКА з чоловіком БОГДАНОМ та дочками МАРТОЮ і УЛЯНОЮ, Львів
– МИРОСЛАВА ОЛЬШАНЕЦЬКА з чоловіком АНДРІЄМ та сином РОМАНОМ, Львів
– БОГДАН МАЛАНЧУК з дружиною ОЛЬГОЮ та дітьми ЛУЇЗОЮ, АДРІЯНОМ і ОЛЕКСАНДРОМ, Albuquerque, New Mexico
– ЯРОСЛАВА і ДЕНИС СТАХІВ, Middlesex, NJ
– ЯРОСЛАВА ЗОРИЧ з дочками ХРИСТИНОЮ та КВІТКОЮ, Торонто, Charlottetown.

Вічна Її пам'ять!

У ДРУГУ НЕВИМОВНО СУМНУ РІЧНИЦЮ відходу у вічність нашого найдорожчого і незабутнього МУЖА, ТАТА і ДІДУСЯ

бл. п.

ВАСИЛЯ ВАСИЛЬОВИЧА ЄВТУШЕНКА

який упокоївся в Бозі 24 жовтня 2003 р.

будуть відправлені

ПАНАХИДИ

в українських православних церквах після Служб Божих

в неділю, 24 жовтня 2004 р.

св. Покрови, у Довер, Фльорида;
Свято-Володимирській катедрі, у Філядельфії;
свв. Петра і Павла, в Дабліні Ірляндія.

Вічна Йому пам'ять!

Просимо про молитви за вічний спокій Його душі.

дружина – РАЇСА
син – АНАТОЛІЙ з дружиною МЕРІ
дочка – ЛЮДМИЛА з мужем КЕЙТ
онучки – ЮЛІЯ і АНЯ
швагерки – ТЕТЯНА АНТОНЕЦЬ з родиною
– НАДІЯ БРОЯКА з родиною
– НІНА ПАЩЕНКО з родиною.

За мову і зміст посмертних оголошень і подяк редакція не відповідає

**Ділимося сумною вісткою, що у вівторок, 7 вересня 2004 р.
відійшов у вічність наш найдорожчий
МУЖ, ТАТО і ДІДУСЬ**

бл. п.

ЯРОСЛАВ НИКИФОРЯК

нар. 24 січня 1919 р., Рожнів, Україна.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в п'ятницю, 10 вересня 2004 р. в українській католицькій церкві св. Йосафата у Воррені, Миш.

У смутку залишені:

дружина – ОЛЬГА
діти – ХРИСТИНА з чоловіком НИКОЛОЮ
– АНЯ з чоловіком ДЖІМОМ
– ҐЕНЬО
– МАРІЧКА з чоловіком МАЗИНОМ
внуки – ГРИГОРІЙ, ОЛЕКСІЙ, АНЯ, МИХАСЬ, МАРКО і ЛАРИСА
та ближча і дальша родина в Америці, Канаді і Україні.

Вічна Йому пам'ять!

**Ділимося сумною вісткою, що 6 жовтня 2004 р.
відійшов у вічність**

бл. п.

ЮРІЙ СТЕЦЮК

нар. 1916 р. у Філядельфії, Па.

Покійного похоронено на українському католицькому цвинтарі св. Миколая в Чикаго, Іл.

У глибокому смутку залишилися:

двоюрідна сестра – ЛІДА ПАЛІЙ, Торонто
стрийко – монсеньйор ПЕТРО СТЕЦЮК, Торонто
та ближча і дальша рідня в Україні.

Вічна Йому пам'ять!

**Ділимося сумною вісткою, що в понеділок, 4 жовтня 2004 р.
відійшов у вічність наш найдорожчий ТАТО, ДІДУСЬ і ВУЙКО**

бл. п.

АНДРІЙ ТУРЧИН

**нар. 17 липня 1912 р., Черниця, повіт Броди, Україна.
Син Миколи і Марії Турчин.**

Покійний закінчив Греко-католицьку теологічну академію у Львові, ступень доктора отримав у Мюнхенському університеті, а також M.A. в Indiana University. Покійний був заслуженим, емеритованим професором бібліотекознавства і наукової інформації в Indiana University.

Покійний працював старшим бібліографом, був головою Бібліографічного слов'янського департаменту. Писав статті і монографії до бібліотечних видань, як також українські бібліографії. Був активним в українському і американському бібліотечних товариствах.

У глибокому смутку залишилися:

сини – ЮРІЙ з дружиною СИЛЬВІЄЮ, Bloomington, IN
– ЛЕВКО з дружиною ЕМІЛІЄЮ і дітьми СТЕФАНОМ, ДЖІМОМ і ДЖЕЙН, BATESVILLE
– МИКОЛА, Vashon, WA. з дітьми МИХАЙЛОМ і КАТЕРИНОЮ, West Virginia.
правнук – БИЛ
невістка – СОФІЯ ЗАПЛІТНА
племінниці – МАРІЯ ЗАПЛІТНА
– ДІЯНА БОНФІҐЛЬО з чоловіком ДАНОМ і дітьми, Battle Creek, MI.

Вічна Йому пам'ять!

**В пам'ять Покійного просимо складати датки на
Andrew Turchyn Memorial Fund at the Old National Bank,
121 E. Kirkwood, Bloomington, IN 47402
The fund will be used to support Ukrainian Charities.
Фонди будуть призначені на харитативну допомогу Україні.**

КАПЕЛЯ БАНДУРИСТІВ ім. Т. ШЕВЧЕНКА
і
ФУНДАЦІЯ ІМ. КИТАСТОГО

ПОВІДОМЛЯЄ УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ ЩО
В СУБОТУ, 6-ГО ЛИСТОПАДА, 2004, О ГОДИНІ 5:30 ВЕЧОРА

В УКРАЇНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ КАТЕДРІ СВ. ВОЛОДИМИРА
404 Bathurst Street Toronto, Ontario

БУДЕ ВІДПРАВЛЕНА ПАНАХИДА

В 20-РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

БЛ. П. ГРИГОРІЯ КИТАСТОГО

ВШАНУЙМО ПАМЯТЬ
ВЕЛИКОГО БАНДУРИСТА,
КОБЗАРЯ, КОМПОЗИТОРА,
УЧИТЕЛЯ, ТА
ДОВГОЛІТНЬОГО
ДИРИГЕНТА КАПЕЛІ
БАНДУРИСТІВ!

THE UKRAINIAN BANDURIST CHORUS
and
THE KYTASTY FOUNDATION

Invite you to attend a memorial service dedicated to the memory of Hryhory Kytasty – composer, bandurist, teacher, long-standing Conductor and Artistic Director of the Ukrainian Bandurist Chorus, mentor and musical inspiration to many.

**SATURDAY, NOVEMBER 6, 2004 -- 5:30PM
St. Volodymyr's Ukrainian Orthodox Cathedral
404 Bathurst Street Toronto, Ontario**

www.bandura.org www.kytastyfoundation.org

**Ділимося сумною вісткою, що 21 вересня 2004 р.
помер наш найдорожчий
ЧОЛОВІК, ТАТО і ДІДО**

бл. п.

АДАМ ДОМБРОСЬКИЙ

нар. 9 вересня 1924 р. в Україні.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 25 вересня 2004 р. в українській католицькій церкві Чесного Хреста в Асторії, Н.Й., а відтак на цвинтарі св. Духа в Гемптонбургу, Н. Й.

У смутку залишені:

дружина – АННА
син – ЛЕОНІД
донька – ЛІДА з чоловіком ОМЕЛЯНОМ і дочкою АНАСТАЗІЄЮ
та ближча і дальша родина в Америці, Канаді і Україні.

Вічна Йому пам'ять!

**В глибокому смутку повідомляємо, що у четвер,
30 вересня 2004 р. на 76-му році життя
в наслідок тяжкої хвороби
відійшов у вічність патріот-українець,
хороша, чесна, добра і милосердна людина**

бл. п.

ЛЕОНІД ЛИСЕНКО

Громада церкви св. Михаїла в Сан Франсіско, висловлює глибоке і щире співчуття родині, близьким та друзям.

Вічна Йому пам'ять!

РЕКЛЯМА • ОГОЛОШЕННЯ • ПОВІДОМЛЕННЯ • *Марійка Оцісяавська 973-292-9800 #3040*

ЛОНГИН СТАРУХ
Професійний продавець забезпечення УНС
LONGIN STARUCH
Licensed Agent
Ukrainian National Ass'n, Inc.
tel.: 800-673-5150 • 845-626-2058
e-mail:lvstaruch@aol.com

Професійний продавець
ОКСАНА МІЛЛІ
допоможе Вам на всіх етапах купівлі або продажу нерухомості
cell: (848) 203-6370
офіс: (732) 549-0008 x 241
Century 21 Apex Properties
e-mail: SellbyOksana@yahoo.com

LUBOMYR KULYNYCH
Video Production Specializing in Ukrainian Weddings and Special Ukrainian Events
1(917) 848-8437

scope travel inc
973 378-8998 • Fax: 973 378-7903
e-mails: scope@mycomcast. com
visit www.scopetravel.com

LOWEST AIRFARES TO UKRAINE

JFK/Newark	*17 Sep./Oct*	*Nov/Dec 12*
I. Frankivsk	650 + tax	540 *Aerosvit*
Kyiv	570 + tax	460 *Aerosvit*
Lviv	570 + tax	460 *Aerosvit*
Lviv	680 + tax	550 *Lot*
Odesa	570 + tax	460 *Aerosvit*
Odesa	680 + tax	550 *Lot*
Simferopol	650 + tax	540 *Aerosvit*
Warsaw	510 + tax	430 *Czech*

Aerosvit Ukrainian, LOT Polish or MALEV Hungarian

ARKA COMPANY
Нитки, тканина до вишивання, писанкові прибори, касети, відео-касети, CD, шкільні книжки, хустки, кераміка, різьба.
26 First Avenue, New York, NY 10003
Tel.: (212) 473-3550

ПРОДАЄТЕ СВІЙ БУДИНОК?
Зателефонуйте до нас!
Купуємо 6-60 родинні будинки
Charles Podpirka
JRC Management LLC
(718) 459-1651

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ
Найбільший вибір українських книжок.
Замовляйте каталог:
1-866-422-4255
www.ukrainianbookstore.com

ОРКЕСТРА „ЛУНА"
Музика на весілля, забави, фестивалі.
Святкування роковин.
ОЛЕСЬ КУЗИШИН
Тел./Факс: (732) 636-5406
e-mail:dumamuse@aol.com

KOZAK CONSTRUCTION, Co.
Ремонтуємо і переробляємо хати, помешкання, пивниці, паркети, кафлі, шідрак, шпахлювання, малювання.
Тел.: (201) 437-3227 • (646) 279-1910

АДВОКАТ
ЯРОСЛАВ КУЗЕМЧАК
КОМПЕНСАЦІЇ І ВИМОГИ В НАСЛІДОК АВАРІЙ
✔ на роботі
✔ автомобільних
✔ в публічних місцях
✔ лікарських помилок
Перша консультація безплатна
Оплату беремо лише після виграші процесу про відшкодування
А ТАКОЖ:
- ВОДІННЯ під впливом алкоголю
- КУПІВЛЯ І ПРОДАЖ нерухомостей
- ПРОЦЕСИ цивільні і кримінальні
- ШТРАФИ
- РОЗВОДИ
- ЗАГАЛЬНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

WELT & DAVID
1373 Broad St., Clifton, NJ 07013
(973) 773-9800

16.9 ¢/min
CALL УКРАЇНА
Great domestic rates.
Great rates to the rest of the world - any day, any time, direct dial.
We also offer prepaid Phone Cards: calls to Ukraine from 7.8 c/min.
1-800-449-0445
LDPOST
WWW.LDPOST.COM

LAW OFFICES OF
ZENON B. MASNYJ, ESQ.
Від 1983
- Серйозні персональні пошкодження
- Купно, продаж нерухомостей (Real Estate and coop-closings)
- Репрезентування комерційної діяльности
- Securities arbitration
- Розводи
- Заповіти-офіціяльні завірення

157 SECOND AVENUE
NEW YORK, NY 10003
(212) 477-3002
(Тільки за попереднім домовленням)

Fregata TRAVEL SERVICE, INC.
250 West 57th St.#1211 Phone: (212) 541-5707
New York, NY 10107 Fax: (212) 262-3220
ECONOMY AIRFARES
Львів/Одеса
640 дол.+tax (round trip)
465 дол.+tax (one way)
Київ
570 дол.+tax (round trip)
362 дол.+tax (one way)
Restrictions Apply

KARPATY
Export • СКОРА ГАРАНТОВАНА ДОСТАВА • FAST GUARANTEED DELIVERY • Import Ltd.

KARPATY TRAVEL
121 Runnymede Road,
Toronto, Ontario Canada M6S 2Y4
1-800-265-7189
в Торонто (416) 761-9105
e-mail: nsemczys@aol.com

ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ
ПРОДУКТОВІ НАБОРИ
ЛИСТИ ТА ДОКУМЕНТИ

НАДІЙНО І ШВИДКО до рук адресата в Україну, Польщу та інші держави

ПОДОРОЖНІ ПОСЛУГИ
ВІЗИ • АВІАКВИТКИ
ЗАПРОШЕННЯ до Канади і США
СТРАХУВАННЯ ПОДОРОЖУЮЧИХ

НАЙДЕШЕВШІ МІЖНАРОДНІ ТЕЛЕФОННІ РОЗМОВИ

Пам'ятайте – як посилати, літати, чи телефонувати – то тільки через КАРПАТИ!